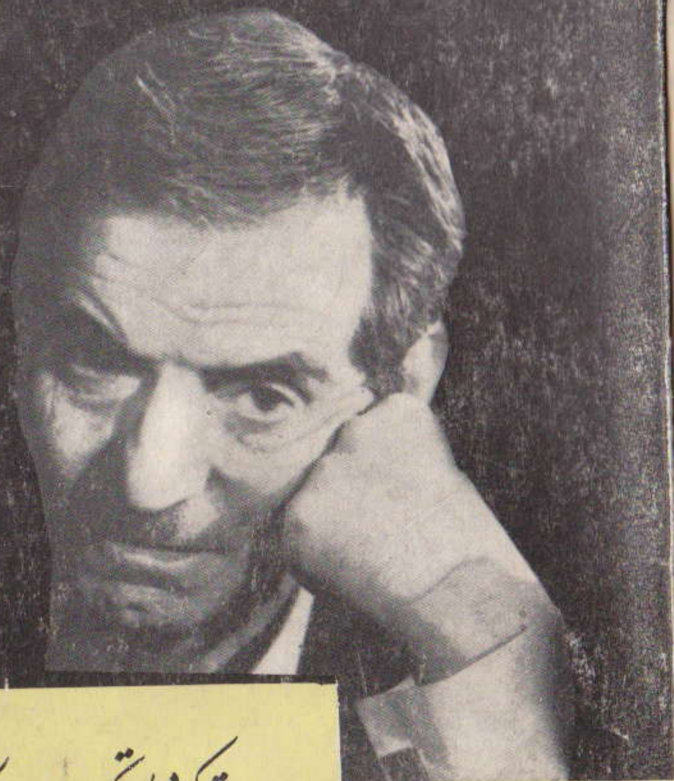

ترکی دیلی تک سوگلی احساسلی دیل اولماز
اؤزگه دیله قاتسان بو اصیل دیل اصیل اولماز

شهریار

آذربایجان دیلینده اثرلری

قیمتی ۲۰ تومن

شَهرِیار

وِ

آذربایجان دیلینده اثرلری

۴ نجی چاپ

و

علاوه اولونموش تَزَه اثرلر

اوپلایان : یحیی . شهدا

* شهریار و آذربایجان دیلینده اثرلری
* نشر : ارك تبریز
* ۴ نجی چاپ : اسفند آیی ۱۳۶۲
* تیراژ ۵۰۰۰ سایی ،
* چاپ و لیتو گرافی ـ تابش

باشلانیش

استاد سیّد محمد حسین شهریارین ، گؤرکملی شاه اثری « حیدر بابایه سلام » نه‌تکجه شاعرین شهرتین اولدوقجا یوکسلتدی ، بلکه ده شهرتی ، سرحدلری سیندیریب ، بوتون تورك لسانیندا دانیشان خلقلره ، بو آذربایجان بالاسی نین اقتدارین و استعدادین گؤستردی .

بو گؤزل و اوستون اثر ، آذربایجان ادبیاتیندا ائله تأثیر یاراتدی کی ، دنیانین دیری‌دیللرینه چئوریلدی ، وهمان تأثیرأوزره ، شاعرلر شعرسویله‌ییب،وتحقیقچیلر شرح‌لر یازدیلار .

بوشاه اثر محتواده زنگین و مضموندا ائله عالی ایدی‌کی چوخ شاعرلراونو استقبال ائدیب و نظیره لر یازدیلار ، لاکن « حیدر بابا » اولو داغ کیمی أوز شهرتین الدن وئرمه‌دی ، وآخار چایلار کیمی دیللرده جاری اولوب ـ شاققیلدایان سولار کیمی اؤرکلرده جوشدو .

اوستاد شهریار بیر عومر غربت چکیب ئوز دوغما دیارینا گلدیکدن سونرا ، آذربایجان خلقی‌نین طلب لرین ده‌ریندن درك ائتدی ، ئوز آنا دیلینده شعرلر و اثرلر یازیب ـ یاراتماغا باشلادی . و هر یازدیغی اثری داش ـ قاش آلماس کیمی‌آذربایجان ادبیاتی نین تاجیندا پارلادی .

استادین یازدیغی‌آذربایجان دیلینده شعرلر ، مطبوعاتدا یاییلدی ، خلق سؤینج و علاقه ایله اوخویوب الدن ـ اله ، دیلدن ـ دیله گزدی ، لاکن سوسوزلارا بیر نئچه داملا سو ، قانیق وئرن ده‌گیلدی . آذربایجان ادبیاتینا عمومیت له . استادین شعرلرینه خصوصیت له حرمت و علاقه بسله‌ینلر ، او شعرلرین چاپ اولوب ، کتاب شکلینده گلمه‌سین انتظار چکیردیلر .

افسوس‌کی ادبیاتین بوکساد بازاریندا بو زمینه ده همّت گؤسترن تاپیلمیردی آخیرده بیرگون بو انتظارا سون قویولدو ، ادبیاتیمزا خدمت ائتمك ایچون

« انتشارات آرك » بو آغیر وظیفه‌نی عهده‌سینه آلدی ، تلاش وهمّت‌له مطبوعاتدا چاپ اولان ، ودیللرده گزن شعرلری بیریئره توپلاییب چاپ ایچون‌آماده ائتدی .

* * *

خاطرلاماق لازیمدیرکی : استاد شهریارین بو شعرلری تصادف أوزره یازیلمامیش ، بلکه ده هر قطعه‌سین مناسب حاللاردا سویله‌میشدیر . اونا گؤره ، اونلارا « شأن نزول » یازماق مصلحت‌لی وگرکلی نظره گلیردی ، بیز او قدر کی ، امکانا تیمزدان‌آسیلی‌ایدی ، بو ایشه باشلادیق بیرحصه شعرلره «شأن‌نزول» یازدیق ، چونکی شعرلری اوخوماقدان اول ، یازیلان شأن‌نزول‌لار اوخوجولارا معلومات وئریب‌آرتیق دوشونجه لرینه سبب اولور .

بو مجموعه ده تلاش ائدیلیب کی « شأن نزول » قیسا وخلاصه اولسون ، بو امید ایله‌کی ادب پرور شخصیت‌لره ذوق وئریب ، مراقلاندیرسین .

استاد شهریارین اسلامی انقلابیمزدان سونرا یازدیغی آذربایجان دیلینده انقلابی شعرلری‌نین بیر حصه سینده بو مجموعه یه علاوه ائتدیك . بو سویه ده اولان شعرلر انقلابیمزین خطی‌ایله اویغون و جالب دیر . شهریارین شعرلری محتوا داشیان ، روان و محکم دیر ، هر بیر شعرین اوخویاندا انساندا دەرین هیجانلار تؤره‌دیر ، وشاعرده اولان دویغو واحساس اوخوجولارینا انتقال تاپیر .

استاد شهریار ، شعرلرینده صداقت ، صمیمیت له قارئلرینه بـرابر دورور ، طبیعتین عمللریندن عکس العمل لـر یارادیر کی ادبیات عالمینده گؤرکملی و جالب دیر .

اوستاد شهریارین‌آذربایجان دیلینده یازدیغی شعرلر هرشئیدن‌آرتیق، محتوادە زنگین ، مضموندا اوستون و دیلده ساده‌دیر ، و هر قطعه سینده آذربایجانین غنی فولکلوروندان الهام آلیب . بو شعرلرین دیگر حسنی وارسادا ، اونـدا اولان طنزلر وساتیرالاردیر ،کی هر اوخوجونو أوزینه طرف جلب ائدیر و اونلاری یاددا ساخلاماغا ذهنی حاضرلادیر .

بوکتاب‌کی « نشریات ارک » سرمایه‌سی‌له چاپ اولونور ، بوتون‌آنادیلینه علاقه دار اولان و آذربایجان دیلینه حرمت بسله‌ین اوخوجولارا تقدیم اولـور ، تا اونلارین قضاوتی نه اولا بیلسین ؟ ! .

تبریز - یحیی . شیدا

یاتابیلمه‌ییرم

استاد شهریار اوزمانکی تهراندا طب رشته‌سین تحصیل ائدیردی ، بیرمنزلده تک وتنها یاشاییردی . اونون زندگانلیقین بیردست رختخواب و نئچه قابلاما ، و ایستکان ـ نعلبکی تشکیل وئریردی .

آتاسی تبریزده تازائولموشدو ، اونا مخارج گؤندرن یوخوایدی استاد تصمیم دوتورکی اوتوردوغی ائوی بوشالدیب ، ئوزگه بیرائوه گئتسین‌کی بیرآز اوجوز اولسون .

قیشین سویوغوندا هرزادی باغلاییب ایکی تلیس‌ده یئرائله‌ییری حامبال چاغیرماق ایچون ائودن ائشیگه چخیر، ائوه قئیدنده گؤرور اثاثیه‌لرین هاموسین اوغری آپاریب ، داها بیرشیئی قالماییب‌دیر . گئجه ناراحت یاتیر ، لاکن یوخو آپارمیر ، شاعریئریندن قالخیب ئوز « یاتابیلمه‌ییرم » شعرین یازیر . بو شعرده استادگنه‌ده ئوز شوخلوقوندان ال چکمه‌ییب طنز سؤزلری بوائرده گئتیریب‌دیر .

وبیرگون اوندان اول بیرحامبالی گؤرورکی‌یوکی‌الینده دوتوب دئییر: «کؤمک ائله‌یین بویوکی چاتیم ، تک چاتابیلمه‌ییرم » .

یاتابیلمه‌ییرم

بوگئجه ، من‌کی یاتا بیلمه‌ییرم
باشی باشلاره قاتا بیلمه‌ییرم
یوخوسوزلوق ، منی قاتلاشدیردی
من بونامرده باتا بیلمه‌ییرم
اوغری قالدیردی قازان ـ قابلامانی
کیم ال آتسین حاجاتا ؟ بیلمه‌ییرم
اوغرونون‌کیم یئتریب اومباسینا
زیخلیا بر زوپاتا ، بیلمه‌ییرم
آیلیق آلدوق ، کیراوئردیک‌گئتدی
نه‌یئیه‌ک ، آی وای آتا ! بیلمه‌ییرم ؟
دَه‌دَه‌میز یوق ، کیمه چکمک باراتی
کیمی سالماخ باراتا ، بیلمه‌ییرم ؟
جیب‌ده قالمیشسادا ، بیربئش ماناتیم
نه‌آلیم بئش ماناتا ؟ بیلمه‌ییرم
دَه‌لی شیطان دئییری : یورقانی‌سات
قیشدی ، یورقاندی ساتا بیلمه‌ییرم
قاردئییر :گَل‌کیشی‌سن پامبوغ آتاق
کیشی ! من پامبوغ آتا بیلمه‌ییرم
هی‌گلیب ، مندن آلیرلار « شَتَلی »
کیم سالیب مازی ماتا بیلمه‌ییرم ؟
زندگانلیق قوراتا بیر شیئی اولوب
نیه لازم قوراتا ؟ بیلمه‌ییرم
بیرسوموک دورکی ، بوغازلاردا قالیب

کیم آتا ، یاکیم اوتا ؟ بیلمه‌ییرم
قارپاغیشدا ، بونه قوندوم ـ کؤشدوم ؟
نیه دوشدوکْ بو اوتا بیلمه‌ییرم*
بوکتابلار ئوزی بیر آت یوکیدیر
بونی کیم چاتسین آتا بیلمه‌ییرم ؟
چای سیزام ، تاپمیورام چای پاکاتین
نه‌گلیب بوپاکاتا ، بیلمه‌ییرم
هی سویوقدان قورولوب بیگک دورورام
کیمدی یئنگه ـ موشوتا بیلمه‌ییرم
گئجه‌میز صبح اولاجاق ؟ یا هله‌وار ؟
باخیرام هی ساحاتا ، بیلمه‌ییرم
قوش اوچار آمما نه درمان ائله‌مک
داش‌دَه‌گن قول ـ قاناتا بیلمه‌ییرم
آی قاداشلار ! منه بیر ال یئتیرون
یوکْ آغیرلاشدی ، چاتا بیلمه‌ییرم
طبع شعریم دایانیب ، سونجوق آتیر
من‌ده‌کی سونجوق آتا بیلمه‌ییرم

* اصلی (اود) دیر ، بوردا قافیه‌نین دوزگون اولماسینا گؤره (اوت) اولوب بیرحالداکی اوت : علف و گؤیه رنتی‌دیر .

شاطر اوغلان

استاد شهریارین‌قوجا بیرقوهومی واریدی‌کی همیشه گلیب‌استادا کؤمك ائله‌ردی و لازم اولان شیئلری ، اونا آلاردی .

او ، شهرداری یانیندا اولان چؤرکچی خانادان هر گون سنگك‌آلاردی و همیشه تاپشیراردی‌کی : « قوی چؤرك قوروسون شهریارا آپاریرام » .

شاطرشهریاری تانیردی ، لاکن‌وردست اوندان‌آشنا ده‌گیردی، بیر گون وردست شاطردان سوروشور :

ـ بوشهریارکیم‌دی‌کی بوقوجا کیشی گونده دئییر ؟

شاطر وردسته بئله جواب دئییر :

ـ شهریار بوردا بیزیم قونشودی وملی ، استعدادلی شاعرلردن دیرکی هریاندا شهرتی‌وار .

وردست دئییر :

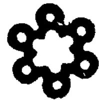
ـ اگرشاعردی ، منه بیرشعریازسین منده‌اونون چؤر گین لاپ‌قورودوب برشته ائله‌رم .

قوجا کیشی بوسؤزلری گلیب ائوده استادا دئییر ، اوستادین خوشونا گلیر ، قلمی‌اله‌آلیب او سؤزلرین تأثیرینده بوشعری یازیر :

شاطر اوغلان

شاطر اوغلان گؤروم آللاه سنه وئرسین برکت
قوی اونون یاخشی اَلنسین ، خمیرین اَللنسین
چوخ پیشیر ، یاخشی پیشیر ، گؤیده فیریلدات کورّه گی
منبر أوسته چؤرّه گین قوی قالانیب تللنسین
تندیرون طورتکین ، عرشدن آلسین ایشیقی
اَرسینون بیرق اسلام کیمی میللنسین
کاسبین قسمتی یوخ ، یاغلی پلو دوشله‌ماغا
بو یاوان سنگکی بیرقوی ساحالیب سئللنسین
غیرتین قوربانی ، سن مشترینی تئز یولاسال
ائل ایچینده یاراماز آرواد ـ اوشاق وئللنسین
قوی ایکیریاللیغی ساتسین خؤزه‌ئین بیرماناتا
دیشی دوشموش قوجانین آغزی نه‌دیر دیللنسین ؟
او ، منیم شعریمه چوخ مایل اولان وردسته
دئینه : شاعر چؤره‌گی قوی قوروسون ، گللنسین
من لیغیرسایئیه بیلسمده ، فلوس لازم اولار
بو سوسوز باغچانه لازم بوقدر بئللنسین ؟
ساری یازلیقدان اولان گللی ، قیزارمیش سنگک
گرک آغزوندا اَریک تک ازیلیب ، هللنسین
تهرانین غیرتی یوخ « شهریاری » ساخلاماغا
قاچمیشام تبریزه ، قوی یاخشی یامان بللنسین
باغچامیز فاسد اولوب ، هرگل اکرسن آچماز
یئری داشلیقدی گرک توپراغی غربیللنسین
مدّعاسی چوخ اولان ، طبل تهی پر با دوخ

نیله یک ضرناچی‌نین بورنی گرک یئللنسین
بوگیجلنمه‌دن آی چرخ فلک سنده یورول !
بو حیاسیز گونه گؤزلر نه‌قدر زیللنسین ؟
« سعدی »نین باغ گلستانی گرک حشره قده‌ر
آلماسی سلله‌له‌نیب ، خرماسی زنبیللنسین
لعنت اول باد خزانه ، کی « نظامی » باغی‌نین
بیر یاوا گلبسرین قویمادی کاکللنسین
آرزو جلگه‌لرینده ، بیز اَکن مزرعه‌لر
دئیه‌سن ساقه‌له‌نیب ، قوی هله سنبللنسین
قصّه چوق ، قافیه یوخ ، آختاریرام تاپمیورام
یئریدیر « شهریار » ین طبعی‌ده تنبللنسین

نئجه کئچدی عمرون ؟

چوخلار استاد شهریارین یاشایشندان و نئجه عمرسورمه گیندن سئوال ائدیر ، لاکن قانع ائلیه‌ن بیر جواب ائشیده بیلمیر ، کی بیر درویش شاعر بو روزگاردا نئجه‌باش آپاریر ؟ .

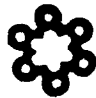
استاد شهریارین زندگانلیقی باشدان ــ باشا ماجرا ایله دولودی ، او عشقده شکست تاپمیش بیر شاعردی و شاید اونی شاعر ائلیه‌ن همان شکست‌لر اولسون . چونکه أورکٔ آلیشماسا ، اودلی ــ آلاولی سؤزلر چیخماز .

استاد شهریارین ئوزیندن بو زمینه‌ده سوروشاندا ، بیر حالتده‌کی سوروشانین أوزونه دقتله باخیر و معنالی گولوش دوداقلاریندا ظاهر اولور جواب دئییر :

منیم سرگذشتیم ، منیم زندگانلیقیم بو اوچ بیت‌ده خلاصه اولوب و هر واقف انسان بو اوچ بیت شعرده منیم شرح حالیمی بیله‌ر . همان شعرلری مقابل صحیفه‌ده اوخویورسیز :

نئجه کئچدی عمرون ؟

بیر اوشاقلیقدا خوش اولدوم اودایئر ــ گؤی قاچاراق
قوش کیمی داغلار اوچوب، یئل کیمی باغلار کئچدی
صونرا ، بیردن قاطار آلتیندا قالیب ، أوستومدن
دئیه بیلمم نه قَدَر سئل کیمی ، داغلار کئچدی
أوره گیمدن خبر آلسان : « نئجه کئچدی عمرون ؟ »
گؤز یاشیملا یازاجاق : « من گونوم آغلار کئچدی »

شهریارا اتحاف

ابوالفضل حسینی «حسرت» ده شهریار کیمی «خشگناب» کندینده آنادان اولوب ، احساسلی آذربایجان شاعرلریندن‌دیر ، کی ایندی شمالی آذربایجاندا یاشاییر . او ۱۳۲۵ ده شمالی آذربایجانا گئدیب ، اوردا همیشه لیک اوتوراق ائله‌ییبدیر . استاد شهریار حسینی‌نین آتاسی «امیر اصلان» ایله صمیمی دوست ایدی کی قیرخ ایل قاباق فوت ائله‌ییب. امیر اصلان آدلی — سانلی بیر کیشی ایدی.

بیر گون شمالی آذربایجاندان حسینی شهریارا مکتوب و شعر گؤندریر شهریار مکتوبی اوخویاندا بوشاعری تانی‌ییر ، کئچن گونلری گؤزئونونده تصویر ائدیر و بؤیوک بیرانقلاب روحوندا موج‌وورور .

بوخاطرلامالار ائله اوندا تأثیر قویورکی ، اختیارسیز گؤزلری‌نین یاشی أوزونه آخیر . شاعر قیرخ ایل دالی قئییدیر خشگنابدا امیر اصلان ایله مصاحبتین و گؤروشمه‌لرین نظره آلیر ، اونون اوغلی حسینی‌یه جواب یازیر .

بیز اولده حسینی‌نین یازدیغی شعری چاپ ائدیریک وصونرا استاد شهریارین جوابین‌کی حیدر بابایه سلام وزنینده‌دی گتیریروق :

شهریارا اتحاف

گولوم سنسن ، باغیم سنسن ،گلستانیم بهاریم سان
اگر بیرقوش اولار سام من ، خزانسیز لاله‌زاریم سان

منه مریم ، منه عیسی ، منه تورات ، منه قرآن
سنین عشقینده‌صنعانم ، منیم نازلی خوماریم سان

دیلیم ،آغزیم ، سؤزوم سنن ، گلوم ، قلبیم ،گؤزوم سنسن
منیم جانیم ، ئوزوم سنن منیم صبر و قراریم سان

منیم دردیم ، منیم چاره‌م ، هلال ابرولی‌مه پاره‌م
کدر سندن ، سؤینج سندن ، نشاطیم سان ، غباریم سان

أوره‌ک هرنه دیله‌ر سنسن ، یگانه بیر دیلک سنسن
جوابیم سان ، سئوالیم سان ، مقدّس بیر شعاریم سان

گوجوم ، آرخام یاخین دوستوم ، یاخینداندا یاخین دوستوم
پولاد عزمیم ، اراده‌م سن ، توکنمز اقتداریم سان

منه بیرمی دولی جام‌سان ، ایلاهی عالی الهام سان
ائلیم — طایفام ، یئریم — یوردوم ، شیرین دوغماد یاریم سان

محبت سن ، صداقت سن ، ملاحت سن ، سعادت سن
خزینه‌م ، ثروتیم ، واریم ، منیم سن هرنه واریم سان

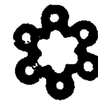
دوشونجه‌م ، آرزیم ، امیدیم ، خیالیم آن بؤیوک فیکریم
منیم سرریم ، منیم گیزلین نهانیم ، آشکاریم سان

منیم گوندوز گونوم سنسن ،گئجه آییم سمالاردا
جلالیم ، شهرتیم ، شانیم ، حیاتیم ، افتخاریم سان

منه شیرین ، منه‌لیلی ، منیم زهره‌م ، زلیخام سان
منیم اصلیم ، منیم فخریم غروریم سان ، وقاریم سان

منیم نغمه‌م ، منیم سازیم ، سازیمدا آن لطیف تئلسن

منه اَن دادلی بیر مجلس ، او مجلسده نگاریم سان
یئریم زندان ، ئوزوم محبوس ، منی بیر یوخلیان سنسن
گئجه طوفانلی دریاده ، ایشیقلی بیر کناریم سان
نه اولسون غم قوشون چکمیش ، دوتوب اطرافیمی دشمن
باشی داغلار قدەر یوکسک اوچولماز بیرحصاریم سان
قاشین طاقی منه مَعبد ، او رعنا قامتین مَقصد
قیامتلر ، قیام ائتسه ، منیم پروردگاریم سان
منیم عالی مقامیم سان ، منیم عالی مرامیم سان
حیاتدا هرنه ایسترسم سؤینجی انتظاریم سان
سنی قلبیم له من سئودیم ، اونی چیرپیندیران سنسن
دئمک‌کی وارلیغیم سنسن أورکده شاه داماریم سان
عزیزیم ! بیردانام ! اینجیم ، ظریفیم ! اینجه دلداریم !
بو، یوز بیرسؤزله بیرسؤزوارکی یعنی شهریاریم‌سان

ائل بلبلی

« شهریارین جوابی »

ائل بلبلی سن منیم ئـوز بـالام سان
یامان گونده حاصاریم سان ، قالام سان
بیر آللاهـا سنده من تک غـُلام سان
اوندان سونرا هئچ بیرکَسدن آزون یوخ
ناز بـالا سان بیر کسه‌ده نازون یوخ

کند اوشاغی، جومالاشدیق ، چوخدوق
تندیر آشین ایچمیشیدیک ، توخدوق
سؤزلریـوی کَلمه ـ کَلمه اوخودوق
غـم سازی‌نین ، یئنه‌سیمین باغلادوق
بیر اوخودوق ، بیرچالدوق ، بیر آغلادوق

نیسگیللـی سؤزلـرین منی اوتـدادی
آغرین آلیم ، منیم باغریم چاتدادی
آرزیم، بوداغ ـ داشی قالخیب قاتدادی
گلدیم سنین ، باشون قویدوم دیز أوسته
ناز بالامی أوپدوم ، قویدوم گؤز أوسته

گئدنلردن دئدیک ، یاندوق ، یاخیلدوق
دئدیک نئجه‌دور موشودوق، ییخیلدوق

سیخینتی‌لار چکدیک یامان سیخیلدوق
دئدیک آمما (خانلار) غمی یئکّه‌ایدی
سندن ساری اُورکلر بیرتیکه ایـدی

□ □

ننه قیز عَمقیزی دئدی : جان بالا
آنـان سنی گؤر مه‌دی حیوان بالا
حسرت قالدی سنه امیرخـان بـالا
دئمه سنین باش ساغلیغین اونوتدوخ
امیرخانا بیز تازادان یاس دوتدوخ

□ □

هئچ داریخما ، سن منزیله چاتیب سان
ماشین آلیب ،آت ـ قاطری ساتیب سان
قارقالاری ، قر ـ قمیشی آتیب سان
بلبل اولـوب قونـوبسان گُللر اُوسته
گُللـرکیمی دایـان سنبللـر اُوسته

□ □

سیز قدیمدن آدلی ـ سانلی خانلار سیز
هر بیری‌مین جانـا دَه‌گن جانلار سیز
سَرّ حیـاتی اوخویـوب آنـلار سیز
بیلیرسیزکی دنیـا قَصـو ـ قَـدَردی
قَصو ـ قَدَر غمین یئمک هَدَردی

□ □

دنیا ، بو شاه‌دی بوگدا ، قانمیوب
ایندیـه تک بیرکسه آلدا نمیوب

هئچ بیر چیراغ صُبحه قَدَر یانمیوب
باش آلتی میزگاه آلچاقدی ،گاه اوجا
ئولوم باخمیر جواندی بو ، یا قوجا

□ □

سنین آتان بیرشوخ ظریف کیشی‌ایدی
خلقی آییق سالماق اونون ایشیدی
شوخلوقلاری ، آغیزلارکشمیشیدی
هـامی اونی حسرتیلن یـاد ائدیر
عزیزلـه‌ییب رحمتنن شاد ائـدیر

□ □

« مَلِکْ نیاز » خانزادالار باشیدی
آت بئلینده اُوزوکلریـن قـاشیدی
افسانه تـک پـری‌لر اوینـاشیدی
غم گونونده بیرکندی مات ائدیبدی
غیرته‌باخ ! باش‌گؤتوروب ،گئدیبدی

□ □

کامل ئوزونسن‌کی‌کمال اهلی سن
شعرین نشان وئریرکی حال اهلی‌سن
اینجه ، ظریف ذوق وخیال اهلی‌سن
گوندن گونه هنرده چـاغلاشارسان
بیرگون اولار «صابر» له باغلاشارسان

□ □

یامـان گونلرگئچیب ـگئدیب ایتن‌دی
بیر یـاخشی‌لیـق مرادینـا یئتـن دی

اوتای ــ بوتای فرقی یوخدی وطن دی
اوردا بوردان ، یوزایل ، صنعت قاباق‌دی
کت گؤردوگون همان تخته ــ طاباق دی

□ □

اورا ، بیزیم قیزیل کعبه باکی‌دی
شانلی باکی چیلار ، خاک پاکی‌دی
اینجه صنعت‌لرین آب و خاکی دی
اوردا ، هنرمعدن‌لـر تک قازیلیب
« مشدی عباد » ــ «آرشین مالچی» یازیلیب

□ □

جاهل لیقدا تورا دوشن چوخ اولار
قیش یاخینلار تور آتانلار ، یوخ اولار
مظلوملارین آهی بیرگون اوخ اولار
ظلمین دَه‌گـر ، أوره‌گی نین بـاشینا
آوچی قویار باش ، یَه‌هَرین قاشینا

□ □

یازیق جوان ، شیطانی گؤرجک چاشار
یولدان چخیب ، بولودلی داغلار آشار
حقّی تاپان خضراولی ، مین‌لر یاشار
نه یاخشی‌دی ، آللاه سؤزون اینانماق
بلالرده صبر ائله‌ییب ، دایـانماق

□ □

ایگیت غربت چکمه‌میشسه آییلماز
شهرتـی دنیـانی دوتـوب یـاییلماز

أنیشده ــ یوققوشدا اَسگیک سایـیلماز
ایگیت بیروقت ، قانسیزلاراقان وئرر
بیروقت ئوزی ، قانسیز لیقدان ، جان وئرر

□ □

منده ایللر اوزاق دوشدوم ائلیمدن
آتا ئولدی ، فلک ووردی بئلیمدن
ایندی دوشمز آتـا آدیء دیلیمدن
بعلی اوغول ! بیزلرهامی همدردیک
گُللر اکدیک ، آماتیکانلار دردیک

□ □

بیرکسه نه‌آتـا قالاریء نـه عمـی
بیچیلمگه اکیلیب‌دی ، بو زَمی
سنین کیمی اوغلی واردی نه غمی
(امیرخانین) سؤنمزداهی اوجاغی
مکتب ایمیش سنین آنـا قوجـاغی

□ □

بو دنیادا ، بیزدن قالان بیر سَس دی
بو کَروانین زنگی قالیرسا ، بس‌دی
اونودسا هرکس آتاسین ، ناکس‌دی
اونودماسان سن ، آتاوی یاد ایله
احسانیله اونـون روحون شاد ایله

□ □

شانلی«رُستم»شعری گلیب،چاتیب‌دی
ایشگی کیمی احوالیمی ، قاتیب دی

سانما طبیعم ، بختیم کیمی یاتیب دی
ایسته میرم گؤزلـری یاشلاندیریم
کؤزمه‌لەنن یـارانی آشلاندیـریم

□ □

یازیب ، ئولسم نه خلقی زار ایسته‌رم
نـه قبریـم أوسته گُلعذار ایسته‌رم
آرازقیـراغیندا ، مَـزار ایستـه‌رم
آچیق‌قویون‌گؤزوم اویاری‌گؤرسون
اوسازلی، سؤزلی‌شهریاری‌گؤرسون

□ □

دئینه: شاعر! سَن کؤرپونی کئچمیسن
ابـدیت قـارالتـی‌سین سئچمیسن
خضره چاتیب ،آب حیات ایچمیسن
سنین طبعون خضر آختاران چشمه‌دی
دریـا کیمی زلفی ائشمه ـ ائشمه دی

□ □

سن ئولومون یازیسینی پوزوبسان
أوستونده ، بیر ابدیت یازوبسان
مزاریـوی أورکلرده قـازوبسان
سن کیمینه‌بیرده داهی‌ئولمک‌یوخ
آداملاری بادام کیمی بؤلمک یوخ

□ □

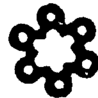
ایسته دیگین أورک گؤزی منده‌دی
آرخایین اول ، منده‌گؤزوم سنده‌دی

فارسلار دئییر : «جوینده یابنده» دی
بیرگون اولار ، بو داغلاری چاپارلار
ایستکلی‌لر بیر ـ بیرینی تـاپـالار

□ □

اونـدا سنده آتی مینیب چاپـارسان
ئوز حققوی‌قورد آغزیندان قاپارسان
ایتمیشلری آختارارسان ، تاپارسان
آلنیـمیزا یـازیبلار آخـر وصلی
قـاییدالیم ، تـاپـالیم آخر اصلی

بهمن آیی ۱۳۴۸

شهریارا مکتوب

۱۳۴۶ نجی ایلده‌کی شهریـار بحرانلی گونلر کئچیریـردی و روحی هیجانلا یاشاییردی قاپوسین دوست ـ آشنانین اُوزونه باغلاییب گؤروشلره قلم چکمیشدی ، بوزمان آذربایجانین شهرتلی شاعری (ب . ق سهند) اونو گؤرمک ایسته‌دی ، لاکن اصرارلاری بهره وئرمه‌دی . سهند بیر منظوم مکتوب شهریارا یازدی و بهروز دولت‌آبادی واسطه‌سیله گؤندردی .

شهریار سهندی هله تانیمیردی ، شعرین اوخویارکن گؤزلری یاش ایله دولور ، و نئچه دفعه او منظومه‌نی اوخویور ، روحی منقلب اولور ، هیجانی آرتیر و آخیرده جوابیه یازیر و دولت‌آبادی وسیله‌سی‌له سهنده گؤندریر .

منظومه‌نین جوابی سهنده چاتاندا ، بوقراره گلیرکی هریاندان اولورسا اولسون شهریاری تهرانا قوناق آپارسین ، لاکن شهریارآغیر اوتوروب باتمان گلمیش ایدی و بو مسافرته رضایت وئرمیردی .

سروان شهیری بو ایشده دخالت ائدیر ، شهریارین دائم مصاحبی نیک اندیشه رجا ائدیر ، آنجاق بو تشبث‌له ۱۳۴۹ نجی۱۰ایل‌تیرآیی تهرانا گئدیر . تهراندا سایه ـ فـریدون مشیری ـ سهند ـ کاتبی شهریـاری گؤروش ائلیرلر ، همان مجلسده سهندیه‌نی اوخویوب فارسجا ، تورکی بیلمه‌ینلره‌ترجمه ائدیر .

سهنـد استاددان خـواهیش ائدیـرکی اونـون شیمرانـداکی ائـوینده استراحت ائله‌سین بوسؤزه شهریار موافقت ائدیر . سهندین ائوی بیر گؤروش محفلی اولور شهریاری گؤرمگه و فیض آلماغا هرطرفدن گلیرلر . اون بئش گون بوقوناقلیق اوزوناچکیر ، استاد چوخ حرمتلر گؤروب ، یئنه‌ده تبریزه قئییدیر .
ایندی اولده سهندین شعرین و صونرا استادین جوابین اوخویورسوز :

شهریارا مکتوب

بیر الیمده قلم بیر الده کاغذ ،
خیالیم بویلانیر دامدان ـ دیواردان .
باشیمدا یارباغین گزمک هاواسی ،
قاپیلار باغلی‌دی ، یول تاپیم هاردان ؟

□ □

حصارین دالیندا ، کُونول وئردیگیم ،
اویار ، بیرباغ‌سالیب سویی‌بولولدن .
هیواسی کهربا ، ناری یاقوت‌دان ،
طاغی فیروزه‌دن ، دیواری گولدن .

□ □

ماوی ایوانیندا ، ساز چالیر زُهره ،
بورجوندا یای‌چکیب ، دایانیب کیوان .
لایقی‌وارگیره‌م قصرینه منده ؟ ،
قیللی پاپاغیم لان ، قیریخ سازیملان ؟ .

□ □

او ، بو احتشاملا ، بو طمطراقلا ،
قاپوسین اُوزومه آچمازسا نه‌وار ؟ .
شاهلارعیتین صحبتی توتماز ،
من بیر اوبالی‌یم ، اودیر « شهریار » .

□ □

گرکْ رُخصت آلام ، حیدر بابادان ،
یوخ جوابی ، بلکه منه وئرمه‌سین .

بیرده شهریاردان فرمانیم واردیر ،
« شاعربیر ــ بیرینی اولورگؤرمه سین ؟ » .

□ □

یوخ ... منده سهندم ، باشیم اوجادیر ،
ایچیمده سؤنمه‌ین عشق آتشی وار .
منده صفاسی وارگوُللو باهارین ،
باشیمی دوتسادا ، قارا بولودلار

□ □

بیر اَلیمده اود وار ، بیر اَلیمده سو ،
بیر اوزوم قارا قیش ، بیری باهاردیر .
دوستا ــ ایستکلی‌یه ، ایستی قوینوم وار ،
دوشمانا باخیشیم شاختادیر ، قار دیر .

□ □

لاله‌لی ، چیچک‌لی چَمن لریمده ،
گلیب یورد سالسادا چوبان ــ چولوقلار
یالواررام صفامدان أوز دؤندر مه‌سین ،
شهریارا لایق ، شاه یوردومدا وار .

□ □

کوُنلوم هاواسی‌له قول ــ قاناد آچیر ،
قاف قالاسین آشماق دئیه ، اوجالیر .
قالخدیقجا بوی آتیر ، داش ــ دیوار لارا ،
آلیجی طرلانیم ، یورولور قالیر .

□ □

دیوارلار ! دیوارلار پولاد اولسازدا ،
آلماس موشار اوللام ،کسیب بیچه‌ره‌م .

کولونگون بورج آللام فرهاد بابامین ،
بیستون اولسازدا ، چاپیب کئچه‌ره‌م .

□ □

دیوارلار ! دیوارلار ! یول وئرین کئچیم ،
وولقانام نفسیم طوفان قوپارار .
« بولود » ام ، ساللانسا ، قاشیم ــ قاباغیم ،
آغلارام عالمی سئّلر آپارار .

□ □

ایچیمده بوغولور ، دادیم ، فریادیم ،
هاییمانه دیوار ، های وئریر ، نه یار .
نه داشدان سس چیخیر ، نه‌ده قارداشدان ،
سانکی بوشلوقلاردا ایتیر دالغا لار ! .

□ □

بلکه‌ده خیالدیر منی سارسیدان ،
یاداکی ، سحردیر یاردان آییران .
دئییرلر : « دلبریم بولول قصرینده ،
داردادیر ، آسیلیب تپه ساچیندان » .

□ □

سهندی قورخوتماز نه سرای ، نه سِحر ،
محبّت دئیلن ، بیر افسونی‌وار .
هم اسم اعظم دیر ، هم اسم شب دیر ،
باغلی قاپیلاری ، أوزونه آچار .

□ □

آچیلون ! آچیلون ! باغلی قاپیلار ،
محبّت نامنه ، ایستک نامنه .

آری‌یین ، تۆکولون دمیر قیفیللار ! ،
کؤنول خاطرینه ، أوره‌ک نامنه .

□ □

سانکی طوفان قوپور ، گؤی گورولداییر ،
بولودلار چاخناشیر ، شیمشکلر شاخیر .
اود ــ آلاو ، اله‌نیر یئرین اوزونه ،
ده‌میر دروازه‌لر ، سواولوب آخیر .

□ □

گلیر قولاغیما اینیلتی‌لری ! ،
« بوردا بیرششر داردا قالیب باغیریر » .
دوغرودان‌دا من بیر مروت سیزم ،
قارداشیم داردا دیر ، منی چاغیریر .

□ □

چکیلین ! چکیلین ! یول وئرین کئچیم ،
أوره‌گیم آلیشیب ، آلا و ساچارام .
شهریار بوینونا زنجیرووراالار ؟ ! ،
چئینه‌رم ، گه‌میررم ، دارتیب آچارام .

□ □

ایشله‌ییر قولوما ده‌میر ، پخله‌لر ،
زنجیر قینجیق دیریر ، سانجیر اتیمی .
جان قارداش ! هله‌لیک باغیشلا منی ،
دئیه‌سن اونوتدوم ، اسارتیمی .

□ □

عزیز شهریاریم ! منی باغیشلا ،
اینجیمه ، داریلما ، فکرون هاردادیر .

مرّوت سیزده‌گیل سنین قارداشین ،
آنجاق سنین کیمی اودا ، داردا دیر .

□ □

ئوزون دئمه‌میسن : « بیزیم ائللرده،
وکیل مؤکلین خرجینی چکه‌ر ؟ » .
آنا ، عشق اوجاغی سؤنمه‌سین دئیه ،
أوره‌گین اریده‌ر ، چیراغا تؤکه‌ر ! .

□ □

هریانی بیلمیرم ، بیزیم دیاردا ،
هئچده خیال ده‌گیل ، دوستلوق ، محبّت .
آنجاق ایشیق ساچان ایستی‌گونش‌ده ،
بعضاً بولوت آلتدا گیزله‌نیر البت .

□ □

بلکه‌ده نه‌بیلیم ، سلطان قارداشیم !
حقیقتده ایشین عیبی بیزده دیر .
همین بوایلقارین دوشگونویوک بیز ،
گوناه یاددا ده‌گیل ، ئوزوموزده دیر

□ □

بیر آووج کَلَک باز ، قومار باز ایله ،
پاک باز اولموشوق ، پاک اودوزموشوق .
مردایکن ، نامرده رحم ایله میشیک ،
ایندی نامردلره محتاج اولموشوق .

□ □

دولتلی‌یه ساخسی لازم اولاندا ،
ووروب سیندیر میشیق ئوزکوزه‌میزی .

چیخدیغمیز قینی بگنمه میشیک ،
بیز ائلی آتمیشوق ، ائل آتیب بیزی .

□ □

ائلیمیزه نه‌گون آغلامیشیق بیز ،
باغین شاختا ووروب ، بوستانی یانیب .
ائل بیزه نیله‌سین ، نه‌گون آغلاسین ؟ ،
آغزی قیفیللانیب ، دیلی باغلانیب.

□ □

ایندی اولان اولوب ، کئچنلر ، کئچیب ،
جالانان سو ، بیرده کوزه‌یه دولماز ! .
دالدان آتیلان داش توپوغاده‌گر ،
گؤزیاشی تؤکمکله ، یاراساغالماز ! .

□ □

بوگون من سهندم ، سن شهریارسان ،
گل باشین اوجالداق ، قوجا تبریزین .
بیر کره یادلارین داشینی ، آتاق ،
چککک قایغی سینی ، ئوز ائلیمیزین .

□ □

شاعریم ، دنیانی نئجه‌گؤرورسن ؟ ،
دوزئیب ، دوزقابین سیندیرانلار وار .
قدیربیلن یارا ، جان قوربان ایله
قدیر بیلمینه حییف دیر ایلقار.

□ □

ئوزگه چیراغینا یاغ اولماق بسدیر ،
دوغما ائللریمیز قارانلیقدا دیر .

یانیب یاندیر مایاق یادین اوجاغین ،
ائویمیز سویوق دیر ، قیش دیر ، شاختا دیر .

□ □

دئمیرم یانمیاق ، آلاولانمیاق ،
یانماسین ، نیله‌سین یازیق پروانه ؟ .
یانمیاق وفاسیز یارین اودونا ،
یاناق ائلیمیزه ، یاناق وطنه ! .

□ □

وفاسیز گوللرین اوستوندن اوچاق ،
قوناق صداقتلی ائل قوجاغینا .
سؤنمز عشقمیزدن بیرپیوند سالاق ،
ائلین شاختا وورموش ، گول بوداغینا .

□ □

بیریئرده قالماقدان داریلدوق ، ئولدوق ،
دوغمایوردوموزو دولاناق ، گزه‌ک ،
ائل ایله آغلیاق ، ائل ایله‌گوله‌ک ،
اینجی‌میزی وطن ساپینا دوزه‌ک .

□ □

اوگؤزل شهرده ، عزیز دیاردا ،
شاعری جوشدوران صحنه‌لر چوخ‌وار .
نیسگیل‌لری چوخدیر دردلی تبریزین ،
بیری سن ئوزونسن ، عزیز شهریار ! .

□ □

هله‌لیک کیچیک بیر داملا اولساقدا ،
سوزولک ، دوزولک ، داماق‌گؤل اولاق .

بیزده باشمیزی قاتاق باشلارا ،
قاریشاق سولارا ، آخار سئل اولاق .

□ □

دَه‌رَه‌لری کئچک ، دَنیزه چاتاق ،
شیلتاق دالغارا ، دؤنک کوکره‌یک .
ایستی‌گونش ایله قول ـ بویون اولاق ،
قزیناق ، ترله‌یک ، بولودا دؤنه‌ک .

□ □

اوچاق اوقوراخلیق ، پوزغون دیارا ،
سوسوزوندان دیلی چیخان داغلارا .
یه‌سیز ، قایغی‌سیز ، یازسیز ، باهارسیز ،
چیچک‌سیز ، یارپاق‌سیز ، یارسیز باغلارا .

□ □

شاختالار ، طوفانلار ، سَرین کولَک‌لر ،
اَسسین أوستوموزه بوم ـ بوز ، بوزاراق .
آغیناق ، آغنایاق اوجا داغلاردان ،
دانقاز قایالاری دیبدن قوپاراق .

□ □

چایلارا سَدّ ووراق ، دَه‌رَه‌لر دولسون ،
داشقین آخان سولار ، هَدَر آخماسین .
یاشارسین قوروموش کوللارین کؤکی ،
زمی‌لر سوسوزدان گؤیه باخماسین .

□ □

« سهند »ده گُول آچسین « حیدربابا »دا ،
أوزه رینده چادیر قورسون « شهریار » .

باخاق چیچکله‌نن یوردا شعر یازاق ،
شاعرده بختیار ، شعرده بختیار ! .

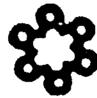
□ □

کَسَک دنیامیزدان کینه‌نین کؤکون ،
عشقدن بیرئثنی قورولوش قوراق .
وئرک شیمشکلرله قاناد ـ قانادا ،
گئدک اولدوزلارا ، گونَشه قوناق .

□ □

شاعریم! سؤزومو غُربته‌سالما ،
قولاق آس ، دنیادا گؤر بیرنه سَس‌دیر ؟ ! .
باغریوی سیخماسین بوهایِ ـ هارایلار ،
قریلان زنجیر دیر ، سینان قَفس دیر ! .

۱۳۴۶/۱۱/۲۹

استاد شهریارین جوابی :

سهندیم !

شاه داغیم ، چال پاپاغیم ، ائل دایاغیم شانلی سهندیم ،
باشی طوفانلی سهندیم .
باشدا حیدربابا تک قارلا ــ قیروولا قاریشیب سان ،
سون ایپک تئللی بولود لارلا افقده ساریشیب‌سان ،
ساواشارکن باریشیب سان .

گؤیدن الهام آلالی سرری سَماواته دئیه‌رسن ،
هله آغ کورکی بورون ، یازدایاشیل دونداگئیه‌رسن ،
قورادان حالوائیه‌رسن .

دؤشلرونده صونالار سینه‌سی تک شوخ ممه‌لرده ،
نه شیرین چشمه‌لرین‌وار .
اویاشیل تئللری ، یئل هؤرمه‌ده آینالی سَحَرده ،
عشوه‌لی ائشمه‌لرین‌وار .
قوی یاغیش یاغسادا یاغسین ،
سئل اولوب آخسادا آخسین ،
یانلاروندا دَرّه‌لروار .
قوی قلمقاشلارین اوچسون فره‌لرله ، هامی باخسین ،
باشلاروندا هئره‌لروار ،
سیلدیر یملار سره‌لروار .
او ، اتک‌لرده نه قیزلار یاناغی لاله‌لرین‌وار ،

قوزولار اوتلایاراق ، نی‌ده نه خوش ناله‌لرین‌وار ،
آی کیمی هاله‌لرین‌وار .

گُولْ چیچکدن بزه‌نده ، نه‌گلین‌لر کیمی نازین ،
یئل اَسنده اوسولاردا نه‌ده‌رین راز ــ نیازین ،
اوینایار گُوللو قوتازین .
تیتره‌ییر ساز تئللی تک شاخه‌لرین چایدا ـ چَمنده ،
یئل او تئللرده گَزه‌نده ، نه‌کوراوغلی چالی سازین ،
أورده‌گون خلوت ائدیب گؤلده پری‌لرله چیمنده ،
قول ــ قاناددان اونا آغ حوله آچار غمزه‌لی قازین ،
قیش گئدر ، قوی گَلَه یازین .
هله نوروز گُولی‌وار ، قارچیچگین‌وار گَلَه جکلر ،
یئل ــ یاغیشدا یویونارکن‌ده‌گونش‌له‌گوله جکلر ،
أوزلرین تئز سیله جکلر .

قیشدا کهلیک هَوَسی‌له ، چؤله قاچدیقدا جوانلار ،
قاردا قاقیلدا یاراق نازلی قلمقاشلارین اولسون ! .
یازدا او دؤشلرده ناهار منده سین آچدیقدا چوبانلار ،
بوللی ، سودلی سورولر ، دادلی قاووتماشلارین اولسون ! .

آدآلیب سندن او شاعرکی ، سن اوندان آدآلیب سان ،
اونا هرداد وئره‌سن ، یوز او مقابل داد آلیب سان ،
تاریدان هرزاد آلیب سان .
آداش اولدوقدا ، سن اونلا ، داها آرتیق اوجالیرسان ،
او جلالتله دماوند داغیندان باج آلیرسان ،

شئر الیندن تاج آلیرسان ! .
اودا ، شعرین ، ادبین شاه داغیدی ، شانلی سهندی ،
اودا ، سن تک آتار اولدوزلارا شعریله ، کمندی ،
اودا ، سیمرغدن آلماقدادی فندی ،
شعر یازاندا قلمیندن باخاسان نور سَپَه‌لندی ،
سانکی اولدوزلار اَلَندی ،
سؤز دئینده گؤره‌سن قاتدی گُولی ، پسته‌نی ، قندی ،
یاشاسین شاعر اَفندی ! .

اونه شاعر ، کی داغین وصفینه مصداق اونی گؤردوم ،
من سنون تک اوجالیق مشقینه مشّاق اونی گؤردوم ،
عشقه ، عشق اهلینه مشتاق اونی گؤردوم .
اونه شاعر ، کی خیال مرکبینه شوشیغایاندا ،
او نهنگ آت آیاغین توزلی بولودلاردا قویاندا ،
لوله لنمکده‌دی یئر ـ گؤی ، نئجه طومار ساریاندا ،
گؤره جکسن اوزماندا :
نه زمان وارسا ، مکان‌وارسا کسیب بیچدی بیر آندا ،
کئچه جکلر ، گلَه جکلر نه بویاندا ، نه اویاندا ،
نه‌بیلیم قالدی هایاندا ؟ .

باخ نه حُرمت‌وار اونون ئوز دئمیشی توک پاپاغیندا ،
شهریارین تاجی اگمیش باشی دورموش قاباغیندا ،
باشینا ساوریلان اینجی ، چاریق اولموش آیاغیندا ،
وحی‌دیر شعری ، ملک‌لردی پیچیلدیر قولاغیندا ،
آیه‌لردیر دوداغیندا .

اودا داغلار کیمی شأنینده نه یازسام یاراشاندیر .
اودا ظالم قوپاران قارلا ، کولک‌له دوروشاندیر .
قودوزا ، ظالمه قارشی سینه‌گرمیش ، ووروشاندیر .
قودوزون کور کونه ، ظالم بیره‌لرتک داراشاندیر .
آمما وجهینده فقیر خلقی اگیلمیش سوروشاندیر .
قارا ملتده هُنربولسا ، هُنرله آراشاندیر .
قارالارلا قاریشاندیر ،
ساریشاندیر ! .

گئجه حققین گؤزودیر ، طور تؤرَه‌تمیش اوجاغیندا ،
اری‌ییب یاغ تک أور کلردی یانیرلار چیراغیندا ،
می ، محبّتدن ایچیب لاله بیتیبدیر یاناغیندا ،
او بیر اوغلان‌کی ، پری‌لر سوایچرلر چاناغیندا ،
اینجی قاینار بولاغیندا ،
طبعی بیر سئویگلو بولبول‌کی ، اوخور گُول بوداغیندا ،
ساری سونبول قوجاغیندا ،
سولار افسانه‌دی سؤیلر اونون افسونلی باغیندا ،
سَحَرین چنلی چاغیندا .

شاعرین ذوقی ، نه افسونلی ، نه افسانه‌لی باغلار ،
آی نه باغلار ، کی « الف لیلی » ده افسانه‌ده باغلار .
اودیاخیب ، داغلاری داغلار ،
گول گُولرسه بولاغ آغلار .

□ □

شاعرین عالمی ئولمز ، اونا عالمده زوال یوخ ،
آرزیلار اوردانه خاطرلیه امکاندی ، محال یوخ ،
باغ جنّت کیمی اوردا « بوحرام دیر ، بوحلال » یوخ .
او محبّتده ملال یوخ ،
اوردا حال دیر ، داها قال یوخ ! .
گئجه‌لر اورداگوموشدندی ، قیزیلداندی گونوزلر ،
نه زُمرّد کیمی باغلاردی ، نه مرمر کیمی دوزلر ،
نه ساری تئللی اینکلر ، نه آلاگؤزلو ئوکوزلر ،
آی نئجه ، آی کیمی أوزلر ؟ ! .

□ □

گُول آغاجلاری نه طاوس کیمی چترین آچیب الوان ،
« حِلله »گُروانیدی چؤللر ، بزه نرسورسه بوگُروان ،
دَوه گُروانی‌دا داغلار ، یوکی اطلس‌دی بوحیوان ،
صابرین شهرینه دوغرو ، قاطاری چکمه‌ده سروان ،
او خیالیمداکی شیروان ! .

□ □

اوردا قاردا یاغار ، آمما داها گوللر سولابیلمز ،
بوطبیعت ، او طراوتده محال‌دیر اولا بیلمز ،
عومر پیمانه‌سی اوردا دولا بیلمز .
او افقلرده باخارسان نه‌ده نیزلر ، نه بو غازلار ،
نه پریلر کیمی (قو) قوشلاری او چماقدا نه قازلار ،
گؤلده چیممکده نه قیزلار .

□ □

بالیغ اولدوز کیمی گؤللرده ، دَه نیزلرده پاریلدار ،

آبشار مرواری‌سین سئل کیمی تؤکدوکده خاریلدار ،
یئل کوشولدار ، سوشاریلدار .

□ □

قصرلر واردی قزیلدان ، قالالار واردی عقیق‌دن ،
« رافائیل » تابلوسی تکٔ ، صحنه‌لری عهد عتیق‌دن ،
دویماسان کوهنه رفیقدن .
جنّتین باغلاری تکٔ ، باغلاری‌نین حوروقصوری ،
دوزولوب غُرفه‌ده ، ایواندا ، جواهر کیمی حوری ،
الده حوری‌لری‌نین جام بلوری ،
تونگونون گول کیمی (صَهبای طهوری) .
نه ماراقلارکی ، آییق گؤزلره رؤیادی دئییرسن ،
نه شافاقلارکی ده‌رین باخمادا دریادی دئییرسن ،
اویدوران جنّت مأوادی دئییرسن ! .

□ □

زُهره‌نین قصری برلیان ، خِصاری اینجی‌دی ، یاقوت ،
قصر جادودی ، مهندسلری هاروت ایله ، ماروت ،
اوردا « مانی » دایانیب قالمیش او صورتلره مبهوت ،
قاپی قوللوقچی‌سی هاروت ! .

□ □

اوردا دیر شعر و موزیکٔ منبعی سرچشمه‌دی قاینار ،
نه پریلر کیمی فواره‌دن افشان اولوب اوینار ،
شاعر آنجاق اونو آنلار ! .
دولو مهتاب کیمی استخردی فواره‌لریله ،
ملکه اوردا چیمیر ، آی کیمی مهپاره‌لریله ،
گوللو گوشواره‌لریله .

شعر و موسیقی شاباش اولمادا ، افشاندی پریشان ،
سانکی آغ شاهی‌دیر اولماقدا گلین باشینا افشان ،
نه‌گلین‌لرکی نه انلیک أوزه سورترله ، نه‌کیرشان ،
یاخا ، نه تولکی ، نه دووشان ! .

□ □

آغ پری‌لر ، ساری‌کؤینکلی بولود لاردان أنیرلر ،
سودگؤلونده ملکه ایله چیمیرکن سئوینیرلر ،
سئوینیرلر ، ئویونورلر .
قووزایاندا هَرَه الده دولو بیر جام آپاریرلار ،
سانکی چنگی‌لره ، شاعرلره الهام آپاریرلار ،
دریا قیزلارینا پیغام آپاریرلار .
دَه‌نیزی ئورتوگی ماوی افقین سقفی سَماوی ،
آینادیر ، هرنه باخیرسان ، یئراولوب‌گؤی‌له مُساوی ،
غرق اونون شعرینه راوی .

□ □

غُرفه‌لر ، آی ــ بولود آلتیندا اولار تک‌گؤرونورلر ،
گؤز آچیب یومِما چیراغلارکیمی یاندیقدا سؤنورلر ،
صَحنه‌لر چرخ فلک تک بورولوب ،گاهدا چؤنورلر ،
کؤلگه لیکلر سورونورلر .

□ □

زُهره ایواندا « الهه » شینیلینده‌گؤرونرکن ،
باخاسان حافظی‌ده اوردا جلالتله‌گؤررسن ،
نه سئورسن .
گاه‌گؤرن (حافظ شیراز) ایله ایواندا دوروبلار ،
گاه‌گؤرن اورتادا شطرنج قورارکن اوتوروبلار ،

گاه‌گؤرن سازیله ، آوازیله اُگلنجه قورروبلار ،
سانکی ساغرده ووروبلار .
خواجه الحان اوخویاندا ، هامی ایشدن دایانیرلار ،
اونوالرله پری‌لرگاه اویوب ،گاه اویانیرلار ،
لاله‌لر شُعله‌سی ، الوان شوشه رنگی بویانیرلار ،
نه خومارگؤزله یانیرلار .

□ □

قاناد ایستیر بوفضا ، قوی قالا طرلانلی سهندیم ،
ائشیت ئوز قصه‌می ، دستانیمی ، دستانلی سهندیم :
سنی « حیدربابا » او نعره‌لریله چاغیراندا ،
اوسفیل داردا قالان ، تولکوقووان ، شئر باغیراندا ،
شیطانین شیللاغا قالخان قاطیری ، نوخدا قیراندا ،
« دده قورقود » سسین آلدیم ، دئدیم : « آرخامدی » ایناندیم .
آرخا دوردیقدا « سهندیم » ساوالان تک هاوالاندیم ،
سئله قارشی قووالاندیم .
جوشغونوندا قانی داشدی ، منه بیر هایلی سَس اولدی ،
هرسَسیز بیر نَفَس اولدی .
باکی داغلاری‌دا ، های وئردی سَسه ، قیها اوجالدی ،
اوتایین نعره‌لری سانکی بوتایدان‌دا باج آلدی ،
قورد آجالدیقدا قوجالدی .
« راحمین » نعره‌سی قووزاندی دئیه‌ن توپلار آتیلدی ،
سئل‌گلیب نهره قاتیلدی .
« رستمین » توپلاری سسلندی دئیه‌ن بوملار آچیلدی ،
بیزه‌گول ــ غنچه ساچیلدی .
(قورخماگلدیم !) دئیه ، سَسلرده منه جان دئدی قارداش .

منه جان ـ جان دئیه‌رکَ ، دشمنه قان ـ قان دئدی قارداش .
ائل سیزه قافلان دئدی قارداش ! ،
داغ سیزه اصلان دئدی قارداش ! .

□ □

داغلی حیدربابانین آرخاسی هریئرده داغ اولدی ،
داغا ـ داغلار دایاغ اولدی .
آرازیم آینا چیراغ قویمادا ، آیدین شافاغ اولدی ،
اویانین نغمه‌سی قووزاندی ، أورکلر قولاغ اولدی ،
یئنه قارداش دئیه‌رکَ قاچمادا باشلار آیاغ اولدی ،
قاچدیق ، أوزلشدیکَ آرازدا ، یئنه گؤزلر بولاغ اولدی ،
یئنه غملر قالاغ اولدی .
یئنه قارداش سایاغی سؤزلریمیز بیر سایاغ اولدی ،
وصل ایگین آلمادا ، ال چاتمادی ، عشقیم داماغ اولدی ،
هله لیکَ غم سارالار کن قارالار دؤندی آغ اولدی ،
آرازین سودگُولی داشدی ، قایالیقلاردا باغ اولدی ،
ساری سونبوللره زُلف ایچره اوراخلار داراغ اولدی ،
یونجالیقلار یئنه بیلدیرچینه یای ـ یاز یاناغ اولدی .

□ □

گؤزده یاشلار چیراغ اولدی ،
لاله بیتدی یاناغ اولدی ،
غنچه گولدی ، بو داغ اولدی ،
نه صول اولدی ، نه ساغ اولدی ! .

□ □

ائلیمی ـ آرخامی گؤردیکده ظالیم اووچوقیسیلدی ،
سئل کیمی ظلمی باسیلدی ، زینه آرخ اولدی ، کسیلدی ،
گول گؤزوندن یاشی سیلدی .

تور قوران اووچی ، آتین قوومادا سیندی گئری قالدی ،
ئوزی گئتدی ، توری قالدی .

□ □

آمما حیدربابادا بیلدی کی بیز تکَ هامی داغلار ،
باغلانیب قول ـ قولا زنجیره ، بولودلار او دیر آغلار ،
نه‌بیلیم ، بلکه طبیعت ئوزی ، نامرده‌گون آغلار ،
اگری یوللاری آچارکن ، دوز اولان قوللاری باغلار ،
صاف اولان سینه‌نی داغلار ! .
داغلارین هرنه‌قوچی ، طرلانی ، جئیرانی ، مارالی ،
هامی دوشگون ، هامی یورغون ، سینه‌لر داغلی ، یارالی ،
گول آچان یئرده سارالی .

□ □

آمما ظَنّ ائتمه کی داغلار یئنه قالخان اولاجاقدیر ،
محشر اولماقدادی بونلار ، داها وُولقان اولاجاقدیر ،
ظلم دنیاسی یانارکن‌ده تیلیت‌قان اولاجاقدیر ،
وای ... ! نه طوفان اولاجاقدیر ! .

□ □

دئدین : آذر ائلی‌نین ، بیر یارالی نیسگیلی‌یم من ،
نیسگیل اولسامدا گولوم ! بیر ابدی سؤیگولی‌یم من ،
یاد منی آتسادا ، ئوزگلشنیمین بولبولی‌یم من ،
ائلیمین فارسیجادا دردینی سویله‌ر دیلی‌یم من ،
حققه دوغرو نه قارانلیق ایسه ، ائل مشعلی‌یم من ،
ابدیّت گولی‌یم من ! .

□ □

نیسگیل اوچرچیه قالسین کی ، جراهرنه‌دی قانمیر ،

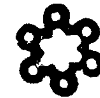
مدنیتدّه بین ایلیر بدّویت ، بیر اوصانمیر ،
گون گئدیر ، آزقالا باتسین ،گئجه‌سیندن بیر اویانمیر ،
بیر ئوز احوالینا یانمیر ! .

آتار انسانلیغی ، آمما یالان انسابی آتانماز ،
فتنه قووزانماسا بیرگون گئجه آسوده یاتانماز ،
باشی باشلاره قاتانماز ! .

آمما مندن‌ساری، سن آرخایین اول شانلی سهندیم ،
دَه‌لی جیرانلی سهندیم .
من داها عرش علاکؤلگه‌سی تک باشدا تاجیم‌وار ،
الده موسی کیمی فرعونه غَنیم ، بیر آغاجیم‌وار ،
حَرَجیم یوخ ، فَرَجیم‌وار .
من علی اوغلویام ، آزاده‌لرین مردی ، مُرادی ،
او ، قارانلیقلارا مُشعل ،
او ، ایشیقلیقلارا هادی ،
حققه ، ایمانه مُنادی ! .
باشدا سینماز سپریم ، الده کُوتلمز قلجیم‌وار ! .

شاعر قارداشیم شهریارا مکتوب

سلیمان رستم باکی شاعرلریندن دیرکی غزللری وقوشمالاری شهرتلی و احساس یارادان دیر . اونون نئچه جلدکتابی ، و شعر مجموعه‌سی ایندیه قدر شمالی آذربایجاندا چاپ اولوب ، و اوخوجولارین رغبتین قازانیب دیر .

سلیمان رستم ، استاد شهریارلا مکتوبلاشیب ، مختلف شعرلر استاد حقینده یازیب‌کی بیری – بیریندن گؤزل و احساسلی‌دی . استاد شهریاردا همان شعرلره جواب سویله‌ییب‌کی او شعرلرده ، اولدوقجا محتوالی و مضمونلی‌دی .

ایندی بیرنمونه سلیمان رستمین شعریندن گتیریروق و سونرا استادین یازدیغی احساسلی و ده‌رین مضمونلی شعرین آردینجا چاپ ائلیروق . اول‌ده سلیمان رستمین «شاعرقارداشیم شهریارا مکتوب» عنوانلی شعرین اوخویورسوز :

شاعر قارداشیم شهریارا مکتوب

قوی سویله‌ییم أوره‌گمین سؤزونی
بیر کَره ده گؤرمه میشم أوزونی
نگرانام یئتیر منه ئوزونی
محبّتین باغریمدا دیر شهریار
منیم أورکْ آغریمدا دیر شهریار

□ □

کیم‌دئییر کی آد- سانیمز آییری‌دی
نه آدیمیز ، نه سانیمز آییری دی
نه قانیمز ، نه جانیمز آییری دی
أورکْ بیردیر، بدن بیردیر شهریار
وطن بیر دیر ، وطن بیر دیر شهریار

□ □

هاوالاری گؤزل ایمیش بو یازین
آراز أوسته‌ن چاتدی منه آوازین
یاری جانیم ، بوتایندا آرازین
یاری جانیم ، یانیندا دیر شهریار
شعرین، سؤزون‌عطیردار دیر شهریار

□ □

هر جانلی دان ، سَنه بوجان یاخین دیر
اوزاق‌ده‌گیل یول ، کی یامان یاخین دیر
قاشلا ، گؤزون آراسیندان یاخین دیر
دئمه عومور خزانسیز دیر شهریار
اَجَل ، یامان آمانسیز دیر شهریار

□ □

بئشیکْ ده کی قوش یوخولو کؤرپَه لر
دوداخلاری سود قوخولو کؤرپَه لر
بابالاری داغدان اولو ، کؤرپَه لر
بیزی عوض ائده جکلر شهریار
یولوموزلا گئده جکلر شهریار

□ □

هجران اودی سینه میزی یاخدی ، گُل !
سندن ئوتر ، أوره گمیز آخدی ، گُل !
ایسته‌ییرسن، انجیر- أوزوم واخدی گُل!
مجلس لرده ، باشدا اوتور شهریار
قلبیمده کی آرزوم بودیر شهریار

□ □

گل باکی‌یه ، باغیم ، باغچام گولنده
بیرجه آووج تورپاق گَتیر ، گَلَنده
دوستلار قاتسین توپراقیما ئولنده
بلکه اوندا کامه چاتام شهریار
سون منزلده راحت یاتام شهریار

□ □

قارداشیم سلیمان رستمه اتحاف

شهریارین مکتوبی

بیزی یاندیریر ، یامان آیریلیق   بوداریخدیران دومان آیریلیق
باشا ، ساووریر سامان آیریلیق   آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

□ □

بیر گؤزون آچار، بیر گؤزون یومار   آرازی سَرین گؤردیکده اومار
خزری‌دَه‌رین گؤر دوکجه جومار   قـان دریاسینا جومـان آیریلیق
آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

آرازیم وورسون باش ، داشدان ـ داشا
گـؤزیـاشی گـرك بـاشلاردان آشا
نئجه یاد اولسون ، قارداش ـ قارداشا
نـه دین قـانیر ، نه ایمـان آیـریلیق
آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

گؤیلرین ،گونون ـ آیین گیزله‌دیر   اولدوز آخدیریر، سایین گیزله‌دیر
اوخونی آتیر ، یایین گیزله‌دیر   قدّیمی ائدیب کمـان آیریلیق
آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

آیریلیق گَلَه ، بیـر کَرَم قیلا   بیر نئچه گونده ، بیزدن آیریلا
غمده بیر بیزتك سوواساوریلا   هانی بیر بئله گومان آیریلیق
آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

دئدیم آیریلیق ، قینـامـا منی   سنی گؤرمـوشم ائللر دشمنی
یوزمین کره ده سیناسام سنی   همان آیریلیق ، همان آیریلیق
آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

آمانسیز گؤزون یومان آیریلیق   جان جیزلیقندان اومان آیریلیق
نه غملی یازار (رومان) آیریلیق   دیللره سالان دومـان آیریلیق
آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

سن اونود ساندا (سُلیمان) منی   اونود میاجـاق « **شهریار** » سنی
یازگَلَر ، بولبول‌قاپسار چمنی   ایندی‌لیك‌سوسون زمان آیریلیق
آمان آیریلیق ، آمان آیریلیق

□ □

ایکنجی شعر شهریاردان

سلیمان رستمه

دئمه دیـن سؤزیمه نیه آغلادیـن ؟
سؤز کی‌سن‌سویله دین ، منه سازاولدی
او سؤزه آغلیـان تك من ده گیلم
سیز چالان سازلارا ، عالم باز اولدی

□ □

بیر گئجه دارادی آهیـم قفسی   آه چکیب ، آرازا سالدیم نفسی
اوتایدان سسله‌دین ، آلدیم اوسَسی   اونداقیش‌چئوریلیب منه یازاولدی

□ □

خضریله ایسته دیم آشنالیق سالیم   قسمتیم یـاراولسا ، ابدی قالیم
یعنی‌کی اوحسنون متاعین آلیم   جان‌نقدین‌سانادیم‌گؤردوم‌آزاولدی

اسفند ۱۳۴۸

اوچونجی شعر شهریاردان

سلیمان رستمه

حُکم دی حـاکمه ، تـا حُکم ائده فـراش آراسیندا
بؤله‌لر یـاغ ـ بـالی فـراشیله ، آغ بـاش آراسیندا
آش ایچنـده علمـاء آزقـالیر اودسین قـاشیغین‌دا
نیلـه‌سین شك ائلـه‌ییب قـاشیقلـه ، آش آراسیندا
تـاپسا ملت یـاوان آش ، ئوزلری بوزبـاشی یئسینلر
یئنـه بیـر نسبت اولار ، آشیلـه بوزبـاش آراسیندا
گؤزیاشیم‌سان‌آی‌آراز،قویماگؤزوم‌باخساداگؤرسون
نه یامان پرده چکیب سن ، ایکی قارداش آراسیندا

دئمه داغ ـ داشدی «سلیمان» منی سندن آییران شئی
بیر چیبان دیر کی چخیب‌دیر گؤزیله ـ قاش آراسیندا

آغ گؤیرچین، نه‌روا دیر کی ایشیق‌لیق قوشی‌سن تکٔ
یاتا بایقوش یوواسیندا ، قالا خفّاش آراسیندا

گؤر نئجه قیزلاری ، عورتلری سائل لیق ائدیرلر
ملّتین ناموسو دیر فیرلانیر اوباش آراسیندا

خلقی دارتیبلا ده گیرمان داشی تکٔ ، داغلاری ایله
بیزی دارتاندا قالایدی الی بیر داش آراسیندا!!

آتامیز کوروشی باسدیر مادا ئوز دخمه سی ایچره
آنامیز ایرانی بؤلمکده دی اوباش آراسیندا

« شهریار » سن یازان اشعاری اوزاقدان تانیرام من
بیر اویوشماق داهی وار نقش‌له ، نقّاش آراسیندا

دؤگونمه ـ سؤیونمه

۱۳۴۹ نجی ایل ، رحمتلی سهند ، دکتر شمس ایله تبریزه گلیر ، شهریاری اصرار ایله تهرانا قوناق آپارماق ایسته‌ییر ، لاکن استاد بو ایشه قول قویماییر. شهریاری راضی ائتمکٔ ایچون ایکنجی کره دکترشمس، رضا خامنه‌ای ایله اصراره گلیرلر ، و قید ائدیرلرکی (باکی) دان پروفئسور علی اوف تهرانا گلیب دئییر : « **گرکٔ شهریاری گؤروم ، ئولوم !** » .

بوتکرارلی اصرارلار سبب اولورکی شهریار بومسافرته لبیکٔ دئسین ، دکتر شمسین ماشینی ایله ، شهریار ـ عیالی عزیزه خانم و صمیمی مصاحبی (بیوکٔ نیکٔ اندیش) تهرانا گئدیرلر . سهند ئوز ساختمانین سربست استادین اختیاریندا قویور و بیرآی مرتب حرمتله قوناخلاندیریر .

ایکنجی گون پروفئسور علی اوف شهریاریله گؤروش ائدیر ، و بیر ـ بیره چاتاندا شوق یاشلاری هرایکیسی‌نین گؤزلریندن آخیر ، گؤرمه‌لی بیرصحنه یارانیرکی مجلسده‌کی حضراتی‌دا هیجانا گتیریر و هاموسی آغلاییرلار . علی اوفون باطنی صفاسی ، و ایستکلی سیماسی ائله شهریاری مفتون ائدیرکی عقله سیغمایان ایدی ، اونلار ایکیسی گئجه یاریدان ئوتمه سینه باخمایاراق هله صحبته اوتور موشدیلار . علی اوف شهریارین حیدربابا‌سی‌نین شوروی‌ده ۴۵ کره چاپ اولماسیندان دئییردی ، وباکی‌یه قوناق چاغیرماقدان سؤز آچمیشدی (شهریارین دعوت نامه‌سی رژیمین گیزلی دخالتی اوزره ، اونا وئریلمه‌دی) .

علی اوف ایراندان گئدنده استاددان رجا ائتدی‌کی ئوز سسی‌له بیرله‌نتا (نوار) دولدورسون و بیرنسخه‌ده ال یازیلاریندان باکی ایچون تحفه وئرسین . شهریار بو خواهیشی قبول ائدیب « دؤگونمه ـ سؤیونمه » عنوانلی شعرین ایگیرمی دقیقه‌ده یازیب باکی‌یه ارمغان گؤندریر .

دؤگو نمه ـ سؤیو نمه

بیر قرن ده قارداشدان اوزاخلاشماق اولورموش ؟
قارداش دئیه،بیرعومر،سوراغلاشماق اولورموش ؟
بیرگَنده ، بوقارداشلا ، قوجاقلاشماق اولورموش ؟
بونلار بئله کی عرض ائله‌دیم ، گلدی و اولدی
من هرنه محال فَرض ائله‌دیم ، گلدی و اولدی

بیز آیریلالی قرن ایدی ، قارداشلاریمیزدان
لَش‌لرکیمی آیری دوشه‌لی باشلاریمیزدان
اوزموش الی قافقازلی قاریندا‌شلاریمیزدان
گؤر من نه حال اوللام بئله دستانی گؤرَنده
بیر دنده « علی اوف »کیمی اَصلانی گؤرَنده

قارداش ! گؤزوم آختارمادا قوی بیرسنی تاپسین
عشقیم ، طلیسیم داغلاری فرهاد کیمی چاپسین
دشمن واریسه اَمَجَگینی ، تندیره یاپسین .
حسرت قالالی بیز سیزه ، بیر قرن یاریم دیر
آغلار گؤزومون شاهدی ، شعریم ، سه تاریم دیر

اوورَه‌ش «قاش آلان حَلْمه»گؤزو قاشدان آییرمیش
جلّاد قَمه سیله ، بدنی باشدان آییرمیش
جاندان جیگری ، قارداشی ـ قارداشدان آییرمیش
بیر ملّته دنیا بویی ، بیر فاجعه دوغموش
بیز ائللرین اوقهرمان احساسینی بوغموش

یاتسین یاوا گؤزلر ، هلَه لیک بختی اویاتدیم
ائل ـ آرخاما چاتدیقدا غمی ـ غصّه‌نی آتدیم
قارداش سنی تاپدیقدا ، دَه‌رین آرزیما چاتدیم

سانکی باکی‌نی ، گنجه‌نی وئردین منه قارداش
تاپدیم ائلیمی ـ آرخامی قوربان سنه قارداش

سن تحویل آلیرسان منی ، قارداشدا سانیرسان
مین‌لر یاد ایچینده منی گؤرجکده تانیرسان
قلبیمده ، دیلیمده نه سؤزوم وارسا قانیرسان
«رُستم » باکیدان سویله منه ، جان سنه قوربان
تبریز سنه لایق ندی ؟ تهران سنه قوربان !

قارداش یئنه سنسن کی دالیمدا دایانیب‌سان
قارداش یاتا بیلمزسه ، اویوبکن ، اویانیب‌سان
من هر اودا یانمیشسام ، اونا سنده یانیب‌سان
یاد قارداش اولانماز بیزه ، قارداشدا یاد اولماز
قلبیم سن ایله شاد اولی ، سَن سیزده شاد اولماز

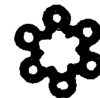
سیزلرجه بؤیوک انقلابیز ، خلقی آییتدی
چاپقین‌مال‌اولان ، مال ـ داوار اولسوندا قاییتدی
آمما بیزیم انسانلاریمیز گِتدی کی گِتدی !
قافقاز قاییدیب دؤنمه دی ئوز کَئز مداریندان
قسمت هَلَه یوخ شهریارا « بختیار » یندان

«رُستم» سنه قوربان ! بو سلامی گؤتورَرسن
او قهرمان ائللرده گَزرکن ، یئتیره‌رسن
اورداندا گلنده ، بیزه شادلیق‌گتیریره‌رسن
دئینه « دومورول» بورجینی دوشمان ییخا بیلمز
قارداش نه قَدَر یادلاشا ، یاددان چیخا بیلمز

سارقیندی او سوسنلره سونبوللره کؤنلوم
بولبول کیمی قاندیر، او قیزیل گوللره کؤنلوم
« واحد »لره « قابیل »لره « بولبول »لره کؤنلوم

شاعر اولالی بورجلودی « صابر »لره روحوم
«وُورغون»دی«سُلیمان» کیمی«ساحِر»لره‌روحوم
«راحیم»لی «سُلیمان»لی گؤروم «بختیار» اولسون
«گولگون» باجیم « آذر » قادینی برقرار اولسون
«عثمان»-«نبی»-«کورچایلی»-«رسول»-«توده»وار اولسون
فـرصتده « سَهند » ایله سیزه گـول سَپه‌ریک بیز
هر گؤزسیزی گؤرموشسه ، او گؤزدن اوپه‌ریک بیز
عشقین له کؤنول گؤز یولاتیکمیش ، یاری گؤزلر
کونلوم یارا یئتمزسه ، آرار _ آختاری گؤزلر
دیل صبر ائله‌ییب دینمه‌سه‌ده ، یالواری گؤزلر
عاشق گؤزودیر ، چشمه‌ی زَمْزَمده دئیه‌رلر
هجران اودو دیر ، نـار جهنّمده دئیه‌رلر
بیر گون اولی کی، فاتحه‌بیز ساغ _ سولاوئرریک
دنیا هامی بیرملت اولوب قول _ قولا وئرریک
دشمنده محبّت تاپا ، بیزلر یـولا وئرریک
قارداش اُوزونه حسرت اؤلوب چکمم اوگون آه
خلقی اودا یاندیرماغا ، بیر تک قالی آللاه

۱۳۵۰/۹/۱۲

زمان سسی !

استاد شهریار « صبح خیـز » شاعرلـردن دیـر ، کی حتی ان جـوان چاغلاریندادا سحر تئزدن یوخودان قاخماغی ئوزینه عادت ائله‌ییب ، رازونیاز ائتمگی بؤیوک فیض بیلیردی .

استاد قوجالان زمـان ، سحر تئزدن دوروب ، و گئجه یـاریلاری نامـاز قیلیب ، بؤیـوک تـانری‌نـن رازونیـاز ائتمـاغـا شایق اولدو و چـوخ گئجه‌لـر صبحه‌کیمی آییق قالیب فکر دریاسینا جومـوردو .

۱۳۵۶ دا بیر شعر یازدی « زمان سسی » عنوانیندا کی بوشعر هریاندا شهرت تاپدی ، عارفـلر محتوا سیندان نشئه‌لر آلیب ، عامی‌لر مضمونلاریندان مراقلانیردیلار .

بو باره‌ده شهریاردان سوروشاندا دئییردی :

بو تئزلیقدا محشر قوپوبـه ، یئرآلت _ اُوست اولاجـاق ، هرزاد تحول تاپاجاق ، زنجیره باغلانان شئرلر زنجیرلری قیریب آزاد اولاجاقلار .

استادین بئله «پیشگو» لوقلاری آخیرده حقیقته چاتدی ، محشر قوپدی ، ایراندا بؤیوک تحول وجوده گلدی .

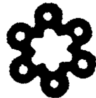
« زمـان سسی » شعـری ۱۳۵۶ ده هـمـان زمینـه‌ده یـازیـلمیشدی کـی اوخویورسوز :

زمان سسی

صبح اولدی ، هرطرفدن اوجالدی اَذان سسی
گویا گلیر ملائکه‌لردن قُرآن سسی
بیر سَس تاپانمیرام اونا بنزه‌ر ، قویون دئییم :
بنزه‌ر بونا ، اگر ائشیدیلسیدی جان سسی
سانکی اوشاقلیقیم کیمی ننّیمده یاتمیشام
لای ـ لای دئییر منه آنامین مهربان سسی
سانکی سَفَرده‌یم ، اویادیرلار کی دورچاتاخ
زنگ شتر چالیر ، کئچه‌رک کاروان سسی
سانکی چوبان یاییب قوزونی، داغدا„نی„چالیر
رؤیا دوغور قوزی قولاغیندا چوبان سسی،
جسمیم قوجالسادا ، هَلَه عشقیم قوجالمیوب
جینگیلده‌یر هَلَه قولاغیمدا جوان سسی
سانکی زمان‌گوله‌شدی ، منی گوپسه‌دی یئره
شعریم ، یازیم اولوب ییخیلان پهلوان سسی
آخر زماندی بیر قولاق آس ، عَرشی تیتره‌دیر
ملتّلرین هارای، مددی، الامان سسی
انسان خزانی دیر ، تؤکولورجان ، خزَه‌ل کیمی
ساز تکک خزَه‌ل یاغاندا سیزیلدار خزان سسی
قیرخ ایلدی دوستاغام ، قالابیلمز او یاغلی سس
یاغ سیز سادا قبول ائله مندن یاوان سسی
منده سَسیم اوجالسا گرک‌دیر ، یامان دئییم
ملت آجیخلی‌دی اوجالیبدی یامان سسی
دولدور نَواره قوی قالام‌بیرگون ، بوکؤرپه‌لر

آلقیشلاسینلا ، ذوق ایله بیزدن قالان سسی
مقناطیس اولسا سَسده چکر ، انقلابدا باخ
آزادلیق آلدی سَرداریمین قهرمان سسی
انسان قوجالمیش اولسا ، قولاخلار آغیرلاشار
سانکی یازیق قولاخدا گورولدور زمان سسی
باخ بیر درین سکوته سحر ، هانسی بیر نَوار
ضبط ایلیه بیلر بئله بیر جاوادان سسی ؟
سانجیر منی بو فیشقا چالانلاردا « شهریار »
من نیله‌ییم‌کی ، فیشقایا بنزه‌ر ایلان سسی

۱۳۵۶

گئتمه ترسابالاسی

شهریارین یاخین و صمیمی دوستی « نیکٔ اندیش » بئله دئییر :
من قدیم زماندان ازبرله‌دیگیم غزلدن نئچه بیت خاطریمده ساخلامیشدیم کی آنام اونو « شکسته ـ بسته » حالتده منه اوخوردی . او غزلدن بونلاری یادیمدا ساخلامیشدیم :

گئتمه ترسابالاسی ، منده سنه سایه گلیم
یاپیشیم دامنوه ، سنله کلیسایه گلیم
ئورگدیم یاکی سن ائت‌دین مسلمانی قبول
یاکی تعلیم ائله ، من مذهب عیسایه گلیم

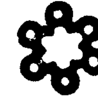
من بو بیت‌لری استاد شهریارا آهنگٔ‌له اوخودوم ، شهریارین احساسی تحریکٔ اولوب ، شعرین کیمدن اولدوسین سوروشدی ، لاکن قائل معلوم ده‌گیلدی . شهریارکی بو شعری‌چوخ سؤیردی ، آخرده استقبال ائله‌دی و اونا « گئتمه ترسابالاسی استقبالی » عنوان قویدی‌کی اوخویورسوز :

گئتمه ترسابالاسی

اذن وئر توی گئجه‌سی منده سنه دایه‌گلیم
ال قاتاندا سنه مشاطه ، تماشایه گلیم
سن بومهتاب گئجه‌سی سئیره چیخان بیر سرواول
اذن وئر ، منده دالونجا سورونوب سایه گلیم
منه‌ده باخدین او شهلا گؤزوله ، من قاراگون
جرئتیم اولمادی بیر کلمه تمنایه گلیم
من جهنّم ده ده باش یاسدیقا قویسام سنیله
هئچ آییلمام‌کی دوروب جنّت مأوایه گلیم
ننه قارنیندادا سنله أکیز اولسیدیم اگر
ایسته مزدیم دوغولوب بیرده بو دنیایه گلیم
سن یاتیب جنّتی رؤیاده گؤرنده گئجه‌لر
منده جنّتده قوش اوللام ، کی او رؤیایه گلیم
قیتلیغ ایللر یاغشی‌نکٔ قورویوب گؤزیاشمیز
کویِ عشقونده گرکٔ بیرده مصلایه گلیم
سنده صحرایه‌مارال‌لار کیمی‌بیرچیخ ، نولی‌کی‌ـ
منده بیر صیده چیخانلار کیمی ، صحرایه‌گلیم
آللاهوندان‌سن اگرقورخمیوب ، اولسان ترسا
قورخورام منده دؤنوب دین مسیحایه گلیم
شیخ صنعان‌کیمی دونقوز اوتاریب ایللرجه
سنی بیرگؤرمکٔ ایچون معبد ترسایه گلیم
یوخ‌صنم! آنلامادیم ، آنلامادیم ، حاشا من
بوراخیم مسجدیمی ، سنله کلیسایه گلیم !

گل‌چیخاق طورتجلایه، سن اول جلوه‌ی طور
منده موسی کیمی ، اوطوره تجلایه گلیم
شیر دیر « **شهریار** » ین شعری ، الینده شمشیر
کیم دئیه‌ر من بئله بیر شیرله دعوایه گلیم ؟

آذر آیی ۱۳۵۳

بهجت‌آباد خاطره‌سی

« ثریا »کی شهریار اونا « پری » آدقویموشدی، شاعرین ایلک عشقی ایدی کی بیر ـ بیرینه حددن آرتیق محبت بسله‌ییردیلر . اونلار همیشه ئوز گله‌جک یاشا یشلاریندان صحبت ائدیب نقشه‌لر طرح ائدیر دیلر .

بو ایکی عاشق ـ معشوق طبیعتین نقشه‌لریندن غافل ائدیلر کی بیر گون قضو ـ قدر الی اولارین آراسینا آیریلیق طرحین سالاجاق ، و اجبار حالدا بیر بیریندن همیشه‌لیک‌اوز اقلاشدیرا جاق .

بیر گئجه « ثریا » احساسلی شاعریمیزله بو قراره گلیرلر کی تهرانین بهجت‌آبادیندا گؤروش ائله سینلر . استاد شهریار انتظار چکیر لاکن سؤیگولوسوندن بیر خبر اولمور . شاعر صبحه یالواریر کی آچیلماسین ، هاوا ایشیقلانماسین لاکن طبیعتین گؤزل انتظامی پوزولمور . گون چخیر ، آی باتیر ، یئر همیشه کی کیمی فیرلانیر ، گئجه ـ گوندوز یارانیر .

شاعرئوز سؤیگولوسونین انتظاریندا دقیقه‌لری‌سایبر، ساعاتین‌عقربه‌لری شاعرین نظرینده چوخ یاواش ایشلیر ، آخرده سحر أوزون نشان وئریر شهریارین دیلک‌لری ، آرزولاری کول اولوب ، فضایه ساوریلیر .

... و « بهجت‌آباد خاطره‌سی » بو عذابلی انتظارین محصولی دیر :

بهجت‌آباد خاطِرَه‌سی

اولدوز سایاراق گؤزله میشم هر گئجه یاری
گئژ گلمه دیر یار ، یئنه اولموش گئجه ، یاری

گؤزلر آسیلی ، یوخ نه قارالتی ، نه‌ده بیر سَس
باتمیش قولاغیم ، گؤرنه دؤشورمکدَه‌دی داری

بیرقوش «آییغام!» سویلیه‌رک ، گاهدان ایپلدَه‌ر
گاهدان اونودا یئل دئیه لای ـ لای هوش آپاری

یاتمیش هامی ، بیر آللاه اویاقدیر ، داها بیر من
مندن آشاغی کیمسه یوخ ، اونداندا یوخاری

قورخوم بودی یار گلمه‌یه ، بیردن آچیلا صبح
باغریم یـاریلار صُبحوم آچیلما سنی تاری !

دان اولدوزی ایسته‌رچیخا، گؤزیالواری چیخما
اوچیخماسادا ، اولدوزومون یوخدی چیخاری

گَلمز ، تانیرام بَختیمی ایندی آغارار صُبح
قـاش بیله آغـاردیقجا ، داهـاباشدا آغاری

عشقین کی قرارینده وَفـا اولمیاجـاغمیش
بیلمم کی طبیعت نیه قـویموش بوقراری ؟

سانکی خوروزون سون‌بانی، خنجردی سوخولدی
سینه‌مده اۆرک وارسا ، کسیب قیردی داماری

ریشخندله قیرجاندی سَحَر، سویله‌دی : دورما !
جان قورخوسی وار عشقین، اوتوزدون بوقماری

اولدوم قره‌گون ، آیریلالی اوساری تئلدن
بونجا قَره گونلردی ایـدن رنگیمی ساری

از بس منی یاپراق کیمی هجرانلا سارالدیب
باخسان اۆزونه سانکی قیزیل گُولدی، قیزاری

گؤز یاشلاری هریئردن آخارسا ، منی توشلار
دریـایه باخار بَللی‌دی ، چایلارین آخاری

محراب شَفقده ئـوزومی سَجده‌ده گؤردوم
قان ایچره غمیم یوخ، اۆزوم اولسون سَنه‌ساری

عشقی واریدی « شهریار » ین گُللی ـ چیچکلی
افسوس قضا ووردی ، خزان اولدی بهاری

ناز ایله میسن !

سربست شعر (شعرنو) یازانلارکی کاکلی یـاندان قویورلار ، اونلار استاد شهریاره اعتراض ائله‌ییب دئمیشدیلرکی : غزل یازماق وقتی داها کئچیب، خط ـ خال‌دان یازماق دؤرانی ساووشوب ،گرکڭ بو ایشدن تعهدلی شاعر ال گؤتورسون و خلقین دردلریندن یازسین .

بیر عده ده استـادا کنـایه و اشاره ایله آنلادیر دیلارکی استـاد فقط فارسی شعر یازماغی باجارار و تورکی یازماقدا الی یوخدی .

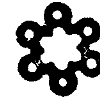
استاد شهریار بو شعری غزل اُوسته یازیب ، او جوان (شعرنو) یازانلارا ایهام وکنـایه ایله جواب دئمیشدی و « نـاز ایله میسن » عنوانلی شعرینده‌کی عاشقانه باشلانیب ، نتیجه‌ده همان اعتراض ائدنلره طنزجالیندا جواب وئریب‌کی توجهه شایان دیر .

او بو شعری یازماقلانشان وئردی‌کی نه تکجه فارسی شعرینده ، بلکه‌ده تورکی شعرینده مسلم و اقتدارلی استـادلاردان دیر . ایندی « ناز ایله میسن » غزلین اوخویورسیز :

ناز ایله میسن !

چوخلار اینجیکدی‌کی ، سن اونلارا ناز ایله میسن
منده اینجیکڭ‌کی ، منیم نازیمی آز ایله میسن
ائتمیسن نازی بو ویرانه‌کؤنولده سُلطان
ائوین آباد اولا ، درویشه نیاز ایله میسن
هرباخیشدا چالیبان کیپریگی مضراب‌کیمی
بیرقولاق وئر ، بوسینیق قلبی نه ساز ایله میسن ؟
باشدان آچ یایلیغی ، افشان ائله سوسَن ـ سُنبل
سن بیزیم بایرامیمیزسان‌قیشی ، یاز ایله میسن
سن‌گون اول ، قوی غم‌میز داغدا قاراولسون ، اَریسین
منیم آنجاق ایشیمی سوزوگداز ایله میسن
من بو معناده غزل یازماغا حالیم یوخودی
سن جوجوق تکڭ قوجانی فِرفره باز ، ایله میسن
کاکلی باشدا بوروب باغلامیسان تاج‌کیمی
او قیزیل ساچدان اونا ،گوللی قوتاز ایله میسن
سینه بیر دشت مُغان دیر ، قوزی یان ـ یانه یاتیب
منیم آغلارگؤزومی ، اوردا آراز ایله میسن
بوگؤزللیکڭ‌کی جهاندا سَنه وئرمیش تانری
هرقَدَر ناز ائله سن ایله ،کی آز ایله میسن
منی بو سوزله آتدین ، آرالاندین بیلیرم
آرانی بیرپارا نامردله ساز ایله میسن
دستماز ایله دیگین چشمه ، مسیحا قانی دی
بیلیمرم هانسی‌کلیساده نماز ایله میسن ؟
من « عشیران » اوخوسام ، پنجه « عراق » اوسته‌گزه‌ر

گؤزلیم « تُرکْ » اولالی ، تَرکْ « حِجاز » ایله میسن
تازا شاعر ، بودَه‌نیز هرنه باخیرسان دیبی یوخ
چوخ اوزاتسان بوغازی ، اُورده‌گی قاز ایله میسن
بسکه زلف وخط وخالین قوپالاغین گؤتدون .
زلفعلی‌نین باشینی آزقالا داز ایله میسن
گَل ! منیم ایسته دیگیم کعبه بیخِیلماز ، اوجالار
باشدادا کَژ گئده سن ، دیبده طُراز ایله میسن
خط وخالیندن آلیب مشقیمی قرآن یازارام
بوحقیقت‌له منی ، اهلِ مجاز ایله میسن
« شَهریار » ین داغیلیبَ ، داغدا داشا دالدالانیب
ئوزونِ انصاف ایله ، مَحمودی اَیاز ایله میسن

تورکون دیلی

بعضی وقتلر بیر عده تاپیلیرکی قازیئریشی یئریمک ایسته‌ییر ، لاکن ئوز یئریشنده یادیندان چیخاردیر .

۱۳۴۸ ده فارس شووه‌نیست‌لریندن بیر نئچه‌نفر ، استاد شهریاره ایراد ائلیرلرکی نیه تورکی شعر یازیر ، تورکی « لهجه » دی نه « دیل » .

شهریارکی ئوز دوغما آنا دیلینه محبت و علاقه بسله‌ییر ، بوسؤزدن ناراحت اولوب « تورکون‌دیلی » عنوانلی اثرین یارادیر ، ایلک دفعه دکتر روشن ضمیرین ائوینده بیرعده دانشگاه استادلارینا اوخویورکی چوق استقبال‌له اُوزبه اُوز اولور .

شهریار بو عقیده‌ده‌دی‌کی ، فارس شاعرلری ، چوخ سؤزلری بیزلردن استفاده ائله‌ییب ، و تورک دیلی‌نین فولکلوری و مثل‌لری دنیادا تک‌دی .

آرتیق توضیح وئرمه‌ییب اونون دئدیگمیز شعرین مطالعه ائدین :

تورکون دیلی

تورکون دیلی تک سؤیگولی، ایستکلی دیل اولماز
ئوزگه دیله قاتسان ، بو اَصیل دل ، اَصیل اولماز

ئـوز شعرینی فـارسا ـ عَرَبه قـاتماسا شاعر
شعری ائشیدنلر ، اوخویـانلار کَسیل اولماز

پیشمیش کیمی، شعرین ده گرک داد ـ دوزی اولسون
کَند اهلی بیلرلرکی دوشابسیز خَشیل اولـماز

سؤز لرده جواهر کیمی دی ، اَصلی بَدَلدن
تشخیص وئرن اولسا بوقده‌ر زیر ـ زِبیل اولماز

شاعر اولا بیلمز سن ، آنـان دوغماسا شاعر
مس سن آبالام هر ساری کؤینک قیزیل اولماز

ئوتمز ، اوخومـاز بلبلی سالسان قفس ایچره
داغ ـ داشدا دوغولموش دَه‌لی جیران حَمیل اولماز

انسان اودی دوتسون بـو ذَلیل خلقین الیندن
آللاهی سؤر سن ، بئله انسان ذَلیل اولـماز

هرچند سرابین سودی چوخ ، یاغ ـ بالی چوخدی
باش عرشه‌ده چاتدیرسا ، سَراب اَردبیل اولماز

مِلّت غمی اولسا ، بو جوجوقلار چؤپه دؤنمز
اربـابـلاریمیزدان دا قـارینـلار طبیل اولـماز

مندن‌ده نه ظالم چیخار اوغلوم ، نه قِصاص چی
بیر دفعه بونی قان کی ایپکدن قَه‌زیل اولماز

دوز واختدا دولار تـاختا ـ طابـاق ادویه ایله
اونـدا کی نَنَه‌م سانجیلانـار زنجفیل اولماز

فارس شاعری چوخ سؤزلرینی بیزلردن آپارمیش
« صابر » کیمی بیرسفره‌لی شاعر ، پَخیل اولماز

تورکون مثلی ، فولکلوری دنیـادا تَک دی
خان یورقانی، کَند ایچره مَثَل دیر ، میتیل اولماز

آذر قـوشونی ، قیصر رومی اسیـر ائتمیش
کَسری سؤزودی بیر بئله تـاریخ ناغیل اولماز

بو « شَهریار » ین طبعی کیمی چیمه‌لی چشمه
کوثـَر اولا بیلسه دئمیرم ، سَلسَبیل اولـماز

۱۳۴۸

آزادلیق قوشی‌وارلیق

آذربایجان ادبیاتینا اُورکدن محبت بسله‌ین و بو یولدا مادی ـ معنوی یاردیملار ائدن دکتر جـواد هیئت ۱۳۵۸ نجی ایلـده تهرانـدا « **وارلیق** » مجله‌سین یایماغا باشلادی . بو مجله آذربایجان ادبیاتی‌نین انکشافیندا و داها غنی اولماسیندا ایندیه تک بؤیوک قدملر گؤتوروبدیر .

بومجله آذربایجان دیلینده ، ائله تأثیرقویدی‌کی ، آزمدت‌ده مطبوعات سیراسیندا ئوزونه توجهه شایان بیریئر آچدی و بویؤک اهمیته مالیک اولدو . وارلیق ژورنـالی شهریارین الینه چاتیر ، او بیر احساسلی مکتوب دکتر هیئته یازیب خاطرلاییرکی :

« بو مجله‌نی یایماقدا افتخار ائدیرم ، اگر بیرخرجی‌وار منی‌ده شریک ائدین‌کی هرنه اولسا تقدیم ائدیم، چونکی من ئوزومی «وارلیق» خانواده‌سیندن سانیرام . ایناینیزکی ائله‌ده خرجیم یوخدیر آلدیغیم آیلیق منی ئوده‌ر ... » .

و بو طریق‌له شهریار ئوز علاقه‌سین بو ادبی مجله‌یه آیدینلادیب و بیر قطعـه شعرده اونـون آلقشلامـاسیندا گؤندریب‌کی اینـدی او شعری « آزادلیق قوشی وارلیق » عنوانیندا اوخویورسوز :

آزادلیق قوشی وارلیق

هرچند قوتولماق هَلَه یوخ دارلیغمیزدان
اما بیرآزادلیق دوغولوب وارلیغمیزدان
(وارلیق) نه بیزیم تکجه آزادلیق قوشوموزدی
بیر مژده‌ده وئرمیش بیزه هَمکارلیغمیزدان
بَه‌بَه نه شیرین دیللی ، بوجَنّت قوشی ، طوطی
قندین آلیب الهام‌له دیندارلیغمیزدان
دیل آچمادا کارلیقدا گئدر ، کورلوغوموزدا
چوق لاَللیغمیز دوتموش ایدی کارلیغمیزدان
دشمن بیزی اَل بیرگؤره ، تسلیم اولی ناچار
تسلیم اولوروق دشمنه ناچارلیغمیزدان
هرانقلابین وور ـ ییخی‌صون بنّالیق ایسته‌ر
دستورگرک آلماق داها معمارلیغمیزدان
هشیار اولاسوز ، دشمنی مغلوب اِئده جکسیز
دشمنلریمیز قورخوری هُشیارلیغمیزدان
بیرلیک یارادون ، سؤز بیر اولا بیزکیشی‌لرده
یوخلوقلاریمیز بیتدیره جک وارلیغمیزدان

شهریارا آچیق مکتوب

۱۳۴۹ دا بیر جوان ، شهریار لا گؤروشمک ایستەدی . او گؤروشده بو جوان (بهروز دولت‌آبادی) بیر باکی شاعرین شعرین استادا تقدیم ائلەدی .

بو شعری « محمد راحیم » باکی شهریندن یازیب ، استاددان جوابین آلماغین رجا ائله میشدی .

شهریار شاعرین شعرین اوخویارکن أوره‌گینه یاتدی ، احساسی قوزواندی ، و طبعی جوشه گلدی . آذربایجان شاعری‌نین یازدیغی جواب باکی‌یه گؤندریلدی .

بیز هر ایکی شاعرین شعرین چاپ ائدیریک ، ایلک دفعه باکیلی محمد راحمین شعرینی گتیریریک ، و سونرا استاد شهریارین جوابین یازیروق .

بو نودا قید ائتمک لازم دیرکی شهریارین جوابی ، باعث اولدی‌کی محمد راحمین شهرتی داهادا آرتیب ، و اوستاد ، شاعری شهرتلندیرسین ، بیر حالداکی ، اوالرده اونون دیگر شاعرلرکیمی ائله شهرتی یوخودی .

شهریارا آچیق مکتوب

یئنه جوشدی طبعیم ، منه ساز وئرین
قیشلا یوخدیر ایشیم ، منه یاز وئرین
آیاغی آلتینا ، شَهریاریمین
سالماق ایچون ، قالی ، پای انداز وئرین

□ □

وقارلی داغ کیمی ، باشی قاردایام
طرلانام اوچموشام ، سانما داردایام
من سنه حسرتم ، خیلی زَمان دیر
گؤزلریم یول چکیر ، اِنتظاردایام

□ □

أیشیق افق‌لرده ، سرحَددن گلیر
فرَح شاد مژده‌دن ، خبردن گلیر
وطن سعادتی ، مردانه لیکدن
سعادتدن گلیر ، هُنردن گلیر

□ □

داغلار حسرت چکیر بیاض قار ایچون
باغلار بویون بورور ، شیرین نار ایچون
منیم سه بورنومون اوجی گؤینه‌ییر
تبریزلی قارداشیم ، شَهریار ایچون

□ □

تبریزین یوللاری داراق ـ داراق دی
تبریزین اطرافی ، باغچادی ، باغ دی

ئویونور تبریزکی ، اوغلی شهریار
اونون شهرتینی اوجالداجاق دی

□ □

تبریزین یوللاری ، دولان ـ دولان دی
صداقت دنیادا ، آنجاق قالان‌دی
وصال حسرتی‌له چیر پنیر کؤنول
باشقاسؤزافسانه ، قوری ، یالان دی

□ □

اَزَل‌مایاسیدیر ، سودا خلقتین
عشقدیر چیراغی ابدیّتین
ایتیرمه اومودون ، ای اِنسان اوغلی !
وصالدیر آخیری ، هجرین ـ فرقتین

□ □

حقیقت آرا ، گَز ، افسانه‌لرده
زنجیر زینت اولور ، دیوانه‌لرده
آلیشیب یانماغی ، مَندن ئویره‌نیب
شمعه یانان ، بوتون پروانه‌لر ده

□ □

عدالت چیراغی سؤنمه‌سین گرک
حق بایراغی یئره ینمه‌سین گرک
سیز ، ای ظلم ائتمگه عادت ائدنلر
أورک سویوق داشا دؤنمه‌سین گرک !

□ □

عومورغملی کئچه‌ر ، دل شاد اولماسا
شیرین قان آغلایار ، فرهاد اولماسا

سیندیرسین قلمَی صنعتکارگرک
فکرینی یازماغا آزاد اولماسا

□ □

دویموشام نشئه‌نین ، شعرین دادینی
دنیا غملی‌سینی ، دنیا شادینی
ئوزون او شاعرکی‌خلقه‌حصر ائدر
تمیز الهامینی ، استعدادینی

□ □

تبریزده آز قوناق قالمامیشام من
آزدا اوندان الهام آلمامیشام من
حییف شهریارلاچیخیب سئیرانا
آیلی‌گئجه‌لره ، دالمامیشام من

□ □

دنیادا ، مردلره چاتماق گؤزل دی
گول ایچره ، چمنده یاتماق گؤزل دی
گؤزل دی ، دوست ـ دوستا ، یار ـ یارا یئتسه
فراقین داشینی آتماق گؤزل دی

□ □

تبریز باغلاریندا نوع ـ نوع اوزوم وار
تبریز اوزومونده ، منیم گؤزوم وار
باکی‌نین باغلاری ، حسرت‌دیرسنه
دئییرکی : اوغلوما چوخلی سؤزوم وار

□ □

قارداشیم ! خزرین ساحلینه گل !
عاشیغام ، او طوطی بال دیلینه گل !

دئمیرم اوزاغا ، غریب ئولکه‌یه
ئوز دوغمایوردینا ، ئوز ائلینه گَل

□ □

عدالَت دنیادا گرك وار اولسون
حُکمی هرطرفده ، برقرار اولسون
ایسته‌رم شرفلی بیر مجلس قورام
سفره‌مین باشیندا « شَهریار » اولسون

□ □

ای فلك بو هجران ، بو فِرقت نه دی ؟
چکدیردیگین ظولوم ، بو مِحنت نه دی ؟
نه ایچون گؤروشه ، قلم چکمیسن ؟
دویماییرسان وصال ، محبّت نه دی ؟

□ □

جهاندا نه‌کَدَر ، نه ده غم اولسون
شادلیق مجلسینده ، دوستلار جَمْ اولسون
دولتی نیله‌ییر ، اصیل صنعتکار
تکی بیر آغ کاغیذ ، بیر قلم اولسون

□ □

من یئنه آرازین قیراغیندایام
عزیز قارداشیمین سوراغیندایام
بو یاندا ، اویاندا اولسام نه فرقی ؟
من دوغما آنامین قوجاغیندایام

□ □

بؤیوك سعادت دی ، مُرادا یئتمك
یاشیل چَمن‌لرده گؤی کیمی بیتمك

اَن بؤیوك شرافت ، شانْدی دنیادا
وطن توپراغینی تَرنّم ائتمك

□ □

بالدان شیرین کئچیر روزگاریم منیم
هئچ خزان بیلمه‌ییر باهاریم منیم
اگر گؤروشمه‌سم شَهریار ایله
اود دوتوب آلیشار مَزاریم منیم

□ □

ایندی پیك عَصریدی ، کَمان نه لازم
کونش عاشیغلی‌یم ، دُومان نه لازم
انسانین نصیبی وصال اولماسا
فِرقت نیه‌گرك ، هِجران نه لازم !

□ □

گؤزَل دیر ، یوردومون باغچاسی ، باغی
جواهردیر ، اونون داشی ــ توپراغی
وطن وقاری‌نین بیر مثالی دیر
شاه داغی ، محتشم ساوالان داغی

□ □

یئنه هاوالانیب ، طرلان خیالیم
وطن توپراغیندان قوی الهام آلیم
باخسین یا شَهریار قیز قالاسیندان
یا اَرك‌دن ، تبریزه من نظر سالیم

□ □

تَرك ائتسین انسانی کدر بو سبوتون
بشر نصیبی‌دی ، وصال ــ طوی ــ دوگون

حُرمتیم وار سنه « حیدر بابا »نی
ئوز آنا دیلینده بازدیغین ایچون

□ □

آلماییر ،آلماسین ، دَه‌نی‌لرسایا
یوردومون شُهرتی ، چاتاچاق آیا
یئتیر سلامیمی قارداش منیم‌ده
ساوالان داغینا ، حیدر بابایا

□ □

گَز ـ دولان ائللری دیار ـ دیار گَل
سنه بو توپراغین حرمتی وار ، گَل
گؤزله‌ییر یولونی شیروان ، قاراباغ
(گؤی گؤله) گئتمگه ،آشَهریار گَل

□ □

دؤیوشده بر کیده‌ک بدنیمیزی
سئوه‌ک چؤلوموزی ، چَمن‌میزی
سن قوجا تبریزدن ، من‌ده باکی‌دان
ئوتک یوردوموزی ، وطن‌میزی

□ □

قیش کؤچوب گئدنده ایلکِ باهار گَلیر
پاییز یاغیشی‌نین دالی قار گَلیر
داریخما ای کونول ، وقت اولور البت
دوغما باکی سینا شَهریار گَلیر

□ □

امیدله هرزمان یاشادین ئوزون
یوللاردا حسرتله قالماسین گؤزون
گؤندر بو شعرینی قوجا تبریزه
شَهریار بیلیر کی ، حُکمی وار سؤزون

محمّد راحیم حضُرتلرینه جواب

استاد شَهریاردان

آ غ گؤیَرچین ، آ غ قانادین آچارسان
دام ـ دیواردان بیر قووزانیب اوچارسان
اولدوزلانیب ، باکی دئیه قاچارسان
ئوپوشلری راحیم بیگه سَپَرسن
قارداشمین بال دوداغین ئوپَرسن

□ □

دئینه : قارداش مکتوب گَلدی یئتیشدی
سؤینجمیز قالخیب غمله آتیشدی
آلیشدیقجا یارا لاریم بیتیشدی
قارا بَختین یئنه أوزی آ غ اولسون
یاردا بیزدن یاد ایله‌ییب ، ساغ اولسون

□ □

هئچ کیمسه‌یه بئله سووقت گَلمه‌ییب
هئچ بیر أوزه ، بئله بیر گول گولمه‌ییب
گؤز یاشیمی ، آنام بئله سیلمه‌ییب
بئله میوه گؤرمز بیزیم قانالار
قوجالماسین سیزی دوغان آنالار

□ □

باکی‌دان چوخ سووقت گَلیب تبریزه
سابق زمان بیزچوخ گلیردیک‌سیزه
سیزده نولیدی بیر گلئیدیز بیزه
آبریلیق داشینی بیردن‌آتایدیق
جانی جانا ، مالی مالا قاتایدیق

□ □

اوجا داغلار ، بیر ــ بیرلرین گؤرَه‌للر
گؤروشلرین باخیشلا گؤنده‌رَه‌للر
صبا ایله پیام آلیب وئرَه‌للر
شاعر اولار بیر ــ بیرینی گؤرمه‌سین ؟
ساز ، سؤزیله پیمان آلیب وئرمه‌سین ؟

□ □

قُربان اولوم من او شیرین دیللره
اوزاق دوشدوق ، حسرت قالدوق ائللره
سحر ــ آخشام یالواریرام یئللره
قارداشیما مندن سَلام یئتیرسین
اونداندا بیرخبر ــ اثر گتیرسین

□ □

اوتایدا دی ، شَکی ، شیروان ، قَره‌باغ
بوتایدادا مِشگین ، اَهَر ، قَره‌داغ
بیر ــ بیرینی آرازدان آلمیش سوراغ
آراز بیزی آیریلمادان داغلاییب
سون ، ئوزوده‌گئجه ــ گوندوز آغلاییب

□ □

بو تقسیمات بوندان آرتیق اولانماز
آتم عصری اختلافلار قالانماز
بیر قانون اولماسا ، دنیا دولانماز
ایندی دنیا ، یوزده دئسه‌ن ساغ ــ سولدی
موشکک ایچون ایکی ساعاتلیق یولدی

□ □

انسانلاریق ، انسانلیغی خوشلایین
بیر ملتیکک ، بیرلشمه‌یه ، باشلایین
بوخان ــ خانلیق حکومتین بوشلایین
بوگون‌گرکک بَشر اولسون بیر ملّت
بیر ملّته اولارمی یوز حکومت ؟ !

□ □

بیزلرکی لاپ بیر دیل ، بیر قان قارداشیق
قارداش قالسین ، انسانلاریق ، یولداشیق
آیاقلارا پیس ساریلیب ، سارماشیق
پاسپورت‌له دئییرگئتسن سؤزوم یوخ
پاسپورت دئییر : آدیم واردِی ئوزوم یوخ !

□ □

هاردان‌گلَیم ، رسم لیکده دِعوت یوخ
اولسادا ، من قوجالمیشام قُوّت یوخ
اوشاخلیام آیریلماغا طاقت یوخ
ایندی لیکده اوللوق أورکک قوناغی
أورکک اولسون ، قوناغی‌نین یاتاغی

□ □

«کؤشکی بالابانلار ، آرازا باخار »
« آراز سویی هنوز گؤزلردن آخار »
ائل نیسگیلی پیس یاندیرار ، پیس یاخار
غم واریکن ، قارداش دئییب قاینادیق
« یولداش مَنی قورد آپاردی » اوینادیق

□ □

آراز دئییر: اولدوز کیمی آخارام
گؤز آلتی‌نن ساغا ـ سولا باخارام
قهرَلنیب ایلدیریم تک شاخارام
کسمه‌لی‌یم ایکی قارداش آراسین
آغلادیرام ، باغلامادان یاراسین

□ □

نچون بیزدن رَسمی دعوت ائتمیرسوز
قونشولوقدا ، آرتیق گلیب گئتمیرسوز
یادیمیزتک ، دادیمیزا یئتمیرسوز
سیزین اَلوز بیزدن آرتیق آچیقدی
منیم آغزیم ، آچیلمادان اوچوقدی

□ □

ایندی بیزیم دولتلرده یانلاشیر
گئت به‌گئت‌ده چتین‌لر آسانلاشیر
صُلحون یئلی اَسمگه سهمانلاشیر
بیزده خوروز وظیفه‌سی بانلیاق
سون‌گؤروشمک سَهمینی سَهمانلیاق

□ □

ساوالانا سلامینی یئتیردیم
اوندان سنه الهام آلیب گتیردیم
بیر نئچه‌سین یولدا سالیب ایتیردیم
آغیر هِمّت ، قان قیمتی ، صداقت
قالسین هله ، یوخدیر دیلیمده طاقت

□ □

افق‌لره رؤیا رنگین یاخیرام
« عینالی » دان « اَرک » اوستوندن باخیرام
تمثالیوی داغلار اوسته تاخیرام
سنده هنرآتین مینیب چاپارسان
دومانلی داغلاردا منی تاپارسان

□ □

هاردا چاتدوق گؤی چشمه‌نین باشینا
بولاغ اوتی ، وَسمه چکمیش قاشینا
اَگله‌ن یئره ، بیردیر سکله‌ن داشینا
دومان‌کئچسین ،گؤز یاشینی سوندا گؤر
قارداشی‌نین صفاسینی اونداگؤر

□ □

چوق « باکی‌دان فَنارگلیر » اوخوردوق
سون « اودومایانارگلیر » اوخوردوق
گؤر « باشیما نه‌لرگلیر » اوخوردوق
ایندی دویدوم ، اونداگلیرمیش فَنار
سون‌گله جگمیش اودوما ، بیر یانار

□ □

عشق اَهلی سن ، یاخشی منی قانارسان
چوخ‌کیپلمه ، اوددوتوب اودلانارسان
گؤزلر یاغیش یاغدیرماسا ، یانارسان
منیم قاینار چشمه‌کیمی‌گؤزوم وار
او دورمنده هرجور اودادؤزوم وار

□ □

بئله‌کی ، سن آلقشلاییرسان منی
گئدنلره نیسگیل ائدیم قوی سنی
دور ! ای‌گولون خزان اولان خرمنی
گؤر بیزیمده دردیمیزی قانان وار
بیزلره‌ده بیر أورکدن یانان وار

□ □

یاخینلاریم قویدی منی قیراخدا
یانانلاریم قالدی مندن اوزاخدا
ائل یایلاخدا ، ئوزوم قالدیم قیشلاخدا
ایتیردیلر خدمتمین أمه‌گین
قدرین بیلون ، ائل ـ آرخانین ، کؤمگین

□ □

« تمدّنون » گؤزی گؤروم کوراولسون
آغزینداکی شیرین شربت ، شور اولسون
بال‌دا یئسه زه‌هر اولسون ، چور اولسون
آغزیمیزین دادین قاپیب آپاردی
أورکلری چکیب کؤکدن قوپاردی

□ □

گاه عربی ، گاه عجمی کیشله‌سین
هی بو اونی ، هی او بونی دیشله‌سین
اربابلارین کرخاناسی ایشله‌سین
ایندی داخی ملّت‌لرده آییلیب
آغیزلارین دیشلری ده ساییلیب

□ □

بیز ملّت‌لر ، چوخ قانقاللار بیچمیشیک
آجی ـ آجی ایشگی‌لری ایچمیشیک
آمما داخی بورکولری کئچمیشیک
ایندی نسبت اُفق آچیب ، أیشیق دی
منیم سه‌ده قبله قاپیم آچیق دی

□ □

گئت به‌گئده دنیا آرتیق آییلیر
گیزلین قالمیر سس ـ صدالار یایلیر
سایلمایان کیمسه‌لرده سایلیر
منی ، سنی آز ـ چوخ تحویل آلان وار
سنین کیمی ، منی یادا سالان وار

□ □

« تمدّونون » قانونلاری قوخویوب
داخی هامی اونون الین اوخویوب
سرحدلری تورآتان تکٔ توخویوب
سالیب خلقی ، کورقوش کیمی قفسه
سینه‌لرده یئر قالماییب نفسه

□ □

حیدربابا ، أوز باکی‌یه چؤنده‌ریر
هر گول گؤرور ، ده‌ریب‌سیزه گؤنده‌ریر
سؤزلروزی هی أنده‌ریر ، دؤنده‌ریر
سنله « سُلیمان رُستمی » یاد ائدیر
بو شیوه‌یله « شهریار » ی شاد ائدیر

آذر آیی ۱۳۴۶

قارداشیم سُلیمان رستمه

شهریار بو شعرین بارەسینده دئییر : « انقلابین اوللری ایدی ، خلق. آمانسیز جاسینا قیریلیردی ، امام خمینیِ‌ده هله گلیب چیخمامیشدی ، کی سلیمان رستمدن بیر منظوم مکتوب گلدی ، او منه یازمیشدی :

(شهریار ! بس سن هاراداسان؟ نیه سسین گلمیر؟ نیه بیرسؤز دئمیرسن؟)
بو سؤز منه تأثیر ائله‌ییب ، بو شعری کی :

آر پاچایی آشدی ، داشدی — سئل سارانی گؤتدی قاشدی

آهنگینده‌دی یازدیم و سلیمان رستمه گؤندردیم » .

شهریار بو شعرده قهرمان خلقین انقلابینا اشاره ائدیر ، وجده گلیر ، شوق یاشلارین أوزه تؤکور ، لاکن یئنه‌ده خیال ائدیر کی شاید بو انقلابدا بیر اویون اولسون و بیر بئله شهیدلرین قانی هدره گئتسین ، یئنه‌ده زندانلار قهرمان و قانی ایستی جوانلارلا دولسون ، اونلاردا « شریعتی » ــ « تختی » یوللاری یوللانسینلار . ایندی همان شعری کی « قارداشیم سلیمان رستمه » عنوانلی دیر اوخویورسوز :

قارداشیم سُلیمان رُستمه

گون‌چیرتلادی گؤزقاماشدی — آراز منله خوسانلاشدی
عشقیم آیاق یالین قاشدی — سَسین گلسین سُلیمانیم
سنه قُربان منیم جانیم

من ئولموشم ، آغلیان یوخ — گؤزلریمی باغلیان یوخ
بیر اود یاخیب داغلیان یوخ — سویوق بیزی کیریدیبدی
شاختا بیزی قورودوبدی

نَفتیمیزی باسدیریر لار — مِلّته قان قوسدورور لار
بیر عِدّه‌یه قیسدیریر لار — قالان قالیر ، آج به سوسور
جوان ایسه آجدی ، سوسوز

قیرخ ایلدی کی دوستاغام من — قارا لار ایچره آغام من
دئییرسن بَس کی ساغام من ؟ — باغیرمادان ایش قورتولوب
بوغاز ، باغیرساق ییرتیلیب

بیز ملّتین وار هاراسی ؟ — هاردان ساغالسین یاراسی
ئوز شیطانی ، ئوز بالاسی — اونا دئییر : قاچ چاپاری !
بونا دئییر : وورشکاری !

بیر اَل سلاح ، بیر اَل یالین — بیری تونوک ، بیری قالین
دئییر کی : حققیزی آلین ! — آمما هانسی کؤمک ایله
یئمک اولور دئمک ایله ؟

ملّت ییخان ئوز قالاسی — سرباز کیمدی ئوز بالاسی
ئوز قانی‌دی ، ئوز جولاسی — نئجه دئییم : چال چاتلاسین
قووخ کیمی وور پارتلاسین

بؤیوک باشلاردی تقصیر کار — کیچیک باشدا نه‌تقصیر وار

یئنه ارتش دوراهـا وار   ملّتینده ایشی ـ ایش دی
یوخسا دوا «مَرگموش» دی

ملّـته وارمی فـایـداسی ؟   هرقاب سینیر ئوز بایداسی
بو شیطانین ئوز قایداسی   « دَدَم منه کور دئیبدی »
« هرگلَه‌نی وور دئیبدی »

قورخوم بودی ، اویون اولا   ملّت یئینه قویـون اولا ؟
کیمدی بیـزه بویون اولا   کی قوردی بیز قووا بیله‌ک
قوردون‌شررین‌سووابیله‌ک

آمما بیزیـم مُجـاهدلـر   هر بیری ، مین جاناده‌گر
توپا ـ تانکا باخار مگر ؟   قان ـ قان دئییرها یخیرماسی
آجیقلی بیـر شئر بـالاسی

کؤمک‌له سن گئدر « ماها »   بیزه کؤمک یوخدور داها
بیزیمکی قالمیش آللاها   شیطانقولی ایمیش شاهمیز
بیـزیـم‌ده وار آللاهـمیز

بیز بیر دریا قان وئرمیشیک   زندانلاردا جان وئرمیشیک
قیرخ نَسلی قُربان وئرمیشیک   « شَریعتی » تک انسانلار
« تَختی » کیمی پهلوانلار

بیز اعتصاب ائتدیک تمام   الی یـالین ائتدیک قیـام
قویون گلیر « نایب اِمام »   جهـاد دئسه دارتیلاریـق
قیریلساقـدا قـورتـولاریق

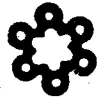
باشلارا سوورولوب سامان   گؤزلری دولدوروب دومان
یاعَلی ! یاصاحِب زَمان !   دادا چاتون ، کی دارداییق
قیشدی، کولک‌دی،قارداییق

سَسین منه نفس اولـدی   قبیـر منـه قفَس اولـدی

بیر بالاجـا هَوس اولدی   دئدیم : دوروم یئنه یازیم
یئنـه‌ده بیـر قبیـر قـازیم

هردن بئله ، سَسین گلسین   گؤزوموزون یاشین سیلسین
منیمده بیر أوزوم گولسون   هاچان سنی گؤره بیللم ؟
قول بوینووا هؤره بیللم ؟

قارداشلارین گؤزوندن اوپ   «بَختیار» ین أوزوندن اوپ
«صَمد»ین‌ده سؤزوندن اوپ   منده تکَـه‌م سیزه قُربـان
تک جانیم هاموزا قُربان

قارداشیم شَهریارا ایکینجی مکتوب

نتیجه‌کی قاباقلاردا قید اولوندو ، محمد راحیم باکی شاعرلریندن ، شهریارا منظوم بیر مکتوب یازدی ، و شهریار اونا جواب وئردی ، و بوجواب اونون آرتیق شهرتینه سبب اولدو .

شهریار ئوزو دئمیشکن : محمد راحیم ائله‌ده قدرتلی شاعرده‌گیلدی ، شهریارین شعری اونو شهرت سمندینه میندیردی ، و دنیایه تانیتدیردی .

راحیم ایکینجی مکتوبی شهریارا گؤندردی ، او بومنظوم مکتوبوندا شهریاری گؤروش ائتمک آرزوسیله قارشیلاییر ، اونو « ایکینجی ساوالان » آدلاندیریب ، باکی‌یه گئدنده قدملرینه قوربان‌کسیب ، یوللارینا گول دوزمگی دیله‌ییر .

محمد راحیمین بو شعری « مربع قوشما » دیرکی ضعیف اولدوغوندا یئنه‌ده احساسلی و مضمونلی‌دیر . محمد راحیمین بو آرزولاری بهره وئرمه‌دی چون نه شهریار باکی‌یه‌گئتدی و نه محمد راحیم دیری قالدی‌کی شهریاری گؤرسین . افسوس‌کی دنیانین قویروغو اوزون و بشرین آرزولاری‌نین قویروغو دنیاده‌ن‌ده اوزون‌دیر .

ایندی محمد راحیم رحمتلی‌نین « قارداشیم شهریارا ایکینجی مکتوب» عنوانلی شعرین اوخویورسینز .

قارداشیم شَهریارا ایکینجی مکتوب

ائشیدیب سَسینی عزیز شَهریار
نه قَدەر سؤیندی بو دوغما دیار
بیرده قبول ائله اودلار یوردوندان
سنه چوخلی ـ چوخلی سَلامیمز وار

□ □

نه اولار أوزونو گؤره بیلئیدیم
چیچکلردن چلنگ هؤره بیلئیدیم
خزر ساحلی‌نین ، محبّتینی
سنه بوسه‌لرله وئره بیلئیدیم

□ □

خوش نغمه‌لر اِیچون جوره سلزیندان
بولبول شوراگَلسین خوش آوازیندان
ایسته‌رم دَرَه‌سن ، سعاِدت‌گولو
حیات باغچاسیندان امل یازیندان

□ □

باهاردا گول‌ده‌رکی عطیرلی اولسون
رنگی الوان ، ئوزوچتیرلی اولسون
یاشادار شاعری خلق محبّتی
اوگرکُ هرزمان خاطیرلی اولسون

□ □

جان قُوربان‌وطنه ، جان قُوربان ائله
اونون شوقیله من گلیرم دیله

وطن گولزارینا چیخان ، آبولبول !
منیم عشقیمی ئوت‌بیر قیزیل گوله

□ □

دئمیرم منه سیز بیر باغ گؤنده‌رین
بیرجه یاشیل بوداق ، یارپاق گؤنده‌رین
تبریزدن بویاناگلَه‌ن تاپیلسا
منه بیرجه آووج تورپاق گؤنده‌رین

□ □

قوربانلار کَسه‌رم ، باکی‌یه گلَسن
نائه‌تک اسه‌رم ، باکی‌یه گلَسن
جارچکیب عالمه خبر وئره‌رم
بونا تَله سَه‌رم ، باکی‌یه گلَسن

□ □

دیلینه خور باخان ، بیر دَربدر دیر
نیتّی معناسیز ، فکری هدر دیر
آذری دیلینده یازدیغین ایچون
سنه محبتّیم ، دریا قَده‌ر دیر

□ □

دئمه‌کی شاعرین مطلبی یوخدیر
بو سؤزو آچماغین سَببی یوخدیر
تبریزین نه ایچون آگاه ایله‌ین ـ
ئوز آنادیلینده مکتبی یوخدیر؟

□ □

یاغی بیلمه‌ییر می ئوز دیاریم وار
ئوز دیلیم ، ئوز حُکموم ، اختیاریم وار

دیللرین ازبری ، دنیا وقاری
نظامیم ـ فضولوم ـ شَهریاریم وار

□ □

سازدا دَه‌رین فیکیر ، معنا یاراداق
گؤنولده صاف اَمل سودا یاراداق
سیزای یئر اُوزونون صاف انسانلاری
قان ـ قارادان اوزاق ، دنیا یاراداق

□ □

شَهریار چال یئنه سؤزون تارینی
ائللرَ اوزون زامان دادسین بارینی
بَختیار دئییرلر او شاعره‌کی ـ
یازیر وطنی‌نین آرزولارینی

□ □

صنعتی آنلایان بیلیر من کیمم
صدفلی سازداکی اینجه بیر سیمم
خَزَر ساحلینده گلدَیم دنیایا
شَهریار قارداشی مَمَد راحیمم

□ □

مَعنوی بال ـ شَکَر ـ نابات ایسته‌رم
محبّت آدینا سوقات ایسته‌رم
من انسانلار ایچون ، محنتدن اوزاق
نووراغی پوزولماز حیات ایسته‌رم

□ □

شَهریار ! بیرده قوی سنه جان دئییم
ائل ایچون یانمیسان ، یئنه ، یان دئییم
احتشاملادایان ، خلقه آرخا اول
من سنه ایکینجی ساوالان دئییم

شهریارین جوابی

ایگیت‌لریوردی قفقازیم ، سنه مندن سلام اولسون
سنین عشقوندن ایراندا ، هنوز صبری تالان واردیر
آنام تبریز منه‌گهواره‌ده سویلردی : یاوروم بیل !
سنین قالمیش اوتایدا ، خاللی — تئللی بیرخالان واردیر
بو دنیاده اوغول ، عشق اهلینه ،کفر اهلی دوشمان دیر
بیر آللاه جان وئررسه ، مینده بیزدن جان آلان واردیر
اونی بیزدن آییردی روزگارین سازِ ناسازی
اونونچون سیزلارام ، هریئرده‌گؤرسم ساز چالان واردیر
آراز دوشمان الینده بیر قلیج تکٔ اورتانی کسدی
اونون ائولادی وارسابیل سنی یاده سالان واردیر

منی باشدان چیخارماق‌چین ، یارامازلاردا سویلردی :
سؤزه چوخ اعتبار ائتمه‌کی دوز واردیر ، یالان‌واردیر
بوی آتدیم ، آختاریب تاپدیم ، نه حاصل گئتمگه‌گؤردوم
آرامیزدا یولی باغلی ، قارانلیق بیر دالان واردیر
بیزی کفر اهلی ایسترسه ، یوکون چاتماق ایچون ایسته‌ر
بیزه بونلاردان آرتیق قالسا ، بیربیرتیخ پالان واردیر
اوگون‌کی راحیمین مکتوبی‌گلدی چاتدی ، باخدیم کی
آنام قانیله قلبی چیرپینانلاردان قالان واردیر
داها حیدربابانین نعره‌سین‌قایتار ما دان گؤردوم
اوتایدا سینه‌لرده سانکی مین‌لر ساوالان واردیر
أورکٔ قانیله منده یازدیم آی نازلی آنام قفقاز
سنین‌ده « شهریار » ین تکٔ بو تایدا بیر بالان واردیر

او تایدان گلنه

۳۵ ایل غربت ولایتده باش آپاران « دکتر غلامحسین بیگدلی » ئوز دوغما دیارینا قئییدیب ، شهریارلا گؤروش ائله‌دی ، او ، شهریارلا گؤروش ائدنده ، ئوز دیدارین بئله شرح ائدیر :

« ... شمالی‌آذربایجانلیلارین استادا اولان حدودسیز ارادت، اخلاص، اشتیاقلارینی چاتدیردیم سلاملارینی یئتیردیم . استاد اونلاردان قدردانلیق ائدیب ، ئوزونون مشهور وده‌رین معنالی (بیزلرکی لاپ قان بیر — دیل بیر قارداشیق) مصراعینی اوخویوب ، آرازین اوتاییندا‌کیلارین دیدار و زیارتینه اولان حدودسیز اشتیاقیندان دانیشدی . بو اوجو — بوجاغی گؤرونمه‌یین آیریلیقدان و ئوز درین‌کدر و المینی بیلدیردی » .

شهریار بیگدلی‌نین دیداریندان خوشحال اولوب « اوتایدان گلنه » عنوانلی شعرین اونا حصر ائدیر . شاعرین احساسین و خوشحاللیغین بو شعرده دوشونمکٔ اولار :

اوتایدان گلنه

وطندن آیری دوشن ائولادیم ! قاییت وطنه !
قاییت کی ، گؤز یولا تیکمیش آنان قاییتدی سَنه
آنان سنی ایتیریب ، آختاریب ، یئنه تاپدی
دئییر : « بالاسابیق اول تاپدیغین ایتیرمه‌یئنه »
جواهری ایته‌نین دردینی ، کیمه دئیه‌سن ؟
یئنه تاپیلسا ، دئیین بَس ، جواهری ایتنه
خزاندا او قارایئل بلبله دئدی : « قوی گئت ! »
گُل ایله قالدی گؤروش ، ئولمه‌سَک گؤی اوت بیتنه
گوی اوت بیتیب ، گُل آچیب ، یازگلیب ، اوخور قازالاق
قیشی چیخاردیب اوشاقلار ، قاچیرلاچای ـ چمنه
سنین تانیشلاریوین چوخلاری قاباقدا گئدیب
دالی قالان ائله بیر تکجه مُنحصردی منه
گُل اکمه‌دن قوجا باغبان ! بوکولسه بئل ، نه‌غمون ؟
دالینجا رَحمت اوخورلار ، بوگللری اکنه .
منیم‌ده قدریمی بیل ، گول باشین تیکان ساخلار
جانین‌دا ، تادیری سن احتیاجی وار بدنه
آدین نه قویسا قویوب ، شیطان اصل‌دیر بوگئده
« سادیسمی » وار ، نه سنه رحمی وار اونون ، نه منه*
اَجنّه تک تمیز ، انسانلاری کسیب ، بیچدی
بیزیم جزیره‌میزی ، قویدی خالی از سکنه
او آللهین دانیب ، ئوز نفسینه ترحمی یوخ
دئسن‌ده بونه‌دی اوغلوم ؟ دئیه‌ر : « عَمی سنه‌نه ! »
اوتایلی سیز ، سیز اولان یئرده « شَهریار » غزلی
اوخونسادا ، ائله بیل مشگ یوللوسان ختنه

* بوسمبولیک شعرده کئچن رژیمین ماهیتین طنز فورماسیندا ترسیم ائدیر .

کَرَج خاطره‌سی

شهریار ، ائوده اوتوروب ئوز عالمینده انفس و آفاقی سئیرائدیر. استاد بو اعتکافی گزیب ـ دولانماقدان یاخشی بیلیر ، اونا گؤره ئوز دوغما دیاریندان ، دیگر شهرلره مسافرتی خوشلامابیر . آمما نئچه ایل بوندان اول ئوز فامیلی ، علی‌آقا آدیندا شخصه « کرج » ده قوناق اولور . علی‌آقانین کرجده اولان ائوی کی داغین بئورونه دایانیب و شاعرانه منظره یارادیب شهریارین اوره گینه یاتیر ، اونا گؤره بئله بیر اثر یارادیر .

او ، بو ائوین پنجره سیندن اولو داغلارا باخارکن « حیدر بابا » داغین خاطرلاییر ، واوندا کئچیرتدیگی گنج چاغلارین خیالینا سالیر . بو منظره‌دن جوانلیق اوندا تازادان پؤهره وئریر ، چونکی بوداغدان حیدربابانین ایین آلیر.

برابرده یازیلان شعر ، بو قوناخلیقین و بو ائوین تأثیرینده یازیلیب ، ای کاش شهریار همیشه مسافرت ائدیدی و بئله شاه اثرلر بو مسافرتلرین اثرینده یارادیدی :

کَرَج خاطره‌سی

سن (عَلی) یاخشی بوداغدا اوتوراق ایله میسن
شَهری ، دنیانی ، عَلی تکٔ سه طلاق ایله میسن
أوره‌گینده اکیلیب یاخشی توکّل توخومی
یاخشی بیتدیکجه‌ده سن یاخشی آلاق ایله میسن
اَل ـ قولون وار ،کی تِکٔ اللی ، بوداغین بؤیرونده
بوسیاق بیر آوادانلیق اَل ـ آیاق ایله میسن
غیرتین داغ‌کیمی دی ، داغ ـ داغا البت دایانار
سنده داغلارکیمی ، داغلاری دایاق ایله میسن
آچیلیب بوردا اُفق ، داغ دی ، آغاشدی ، باغ دی
داغا دیر سکله‌نیب ، او منظری باغ ایله میسن
بیر غروروار بو فاغیر خَلقده بیر استغنا
سانکی فرعون‌لرین قَصرینی لاغ ایله میسن
بو قالا ـ قاللی شَهردن چکیلیبسن قیراغا
نازلی « مَعصومَه » نی‌گؤزلردن ایراغ ایله میسن
بو صفالی‌کومادان ،کندیمیزین ائشی‌سی‌گلیر
منیده بو قوجا وقتمیده داماغ ایله میسن
کؤچدوروبسن ائله بیل تهرانا ، حِیدر بابانی
« نَنَه قیز » ـ « عَمقیزی » نین سن اوزون آغ ایله میسن
نَنَه قیز عَمقیزی نین بوردا جمالی‌گؤرونور
لاله‌دن قیزلارا یاندیقجا یاناق ایله میسن
گئجه‌لر صُبحه‌کیمی بوردا چیراقلار سؤنمیر
آیی ـ اولدوزلاری یوزشانلی چیراغ ایله میسن
ذوقدن بیلمیر آدام ، بوردا یاتا ، اوردا یاتا ؟

آی ـ گونش‌لر اوتوراغیندا یاتاق ایله میسن
بوردا بیرچشمه‌ده تاپ قوی باخا حیدر بابایا
بیلمیرم هانسی‌گؤزی ، داشلی بولاغ ایله میسن ؟
چوخلی‌کندائولری باخسان قاراپالچیق‌دی ، سوواق
بوردا سن‌کَند ائوینی ، بیر آغ اوتاق ایله میسن
« جمیله عَمقیزی » نین ایگنه‌سی ساپلاندی ، دئدیم
کَندی‌ده تِهرانا بیرتیقجا، یاماق ایله میسن
« سعید » ین عکسینی‌گؤردوم ، نه‌گؤزل اوغلان دی ؟
گؤروم انشاءالله اونی ، بارلی بوداغ ایله میسن
« میر ابوالفضل » منی بیرده‌گتیرنمز بورایا
گؤردیکی ، سن منی آرتیقجا قوناق ایله میسن
« شَهریار » سنده جوانلیق تازادان پؤهره وئریر
یوخسا حیدر بابانی ، بوردا سوراغ ایله میسن

* دیرناقلار ایچینده یازیلان آدلار ، شهریارین فامیل لریندن دیلر .

فخرّیه ئولومی

« سعیدآقا فخریه » آذربایجانین صنعتکار وطنز دئیه‌ن شخصیت‌لریندن ایدی‌کی بیر مدت تهراندا اوتوراق ائله میشدی ، و هر ایل یای وقتی تبریزه گلیب هرشئیدن اول استاد شهریارین گؤروشونه گئدردی و نئچه گون اونا قوناق اولاردی .

۱۳۴۸ ده یای فصلی چاتمیشدی ، استاد شهریار ، خانواده سیله سعید فخریه‌نین یولون گؤزله‌ییردی . ائل مثلینده دئمیشلر کی «سن سایدوغونوسای ، گؤر فلک نه سایير» ، سعید فخریه ئوز اوغلو ایله تهراندان تبریزه گلیرلاکن یولدا دیگر ماشین ایله تصادف ائدیر وئولور .

بوگونلر شهریارین طبعی تنبل لشمیشدی و شعر یازا بیلمه‌ییردی و دئییردی : منیم شعر الهامیمی مندن آلیبلار ، داها شعر پریسی اونون حضورینه گلمیر . استادین عیالی (رحمتلی عزیزه خانم) کوچه‌ده فخریه‌نین تصادف ائدیب ئولمه‌سین ائشیدیر ، و شهریارا جریانی تعریف ائلیر .

شهریار پریشان اولوب دوستونون ئولوموندە قان یاش تؤکوب آلله‌دان ایستیرکی شعر الهامین اونا قئیترسین‌کی دوستلوق وظیفه‌سین شعر یازماغینان یئرینه گتیرسین .

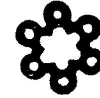
شهریارین دعاسی مستجاب اولوب شعر یاغیش‌کیمی گؤیدن توکولور، و استاد دئییردی : مداد ـ کاغاذی حاضر لاینجا نئچه بیت شعر گلیب کئچدی و خاطردن چیخدی .

... و بوشعری هنرمند ومجلس‌گرم ائلیه‌ن سعیدآقا فخریه‌نین ئولوموندە یازیب .

فخرّیه ئولومی

سعیدین وای سَسی‌گلدی ، اوجاق سؤندی ، چیراغ ئولدی
بیزیم فخرّیه‌میز ئولسه ، چمنلر سولدی ، باغ ئولدی
سعیداً گلنجه‌لر قورموش ، بو شَهره دیل ـ داماغ وئرمیش
سعید ئولسه دئیین اَگلنجه‌کؤچدی ، دل ـ داماغ ئولدی
سعیدین ختمینه گئتمک ، بو آسانلیقداکی اولماز
دیزیمده قوّتیم قورتاردی ، ال یاتدی ، ایاق ئولدی
او بیر اوغلانیدی ، یاس مجلسینده وارد اولسایدی
گؤرردین طوی دوتولدی ،گوللر آچدی ، قاش ـ قاباغ ئولدی
بیزی بیر عمرگولدوردی ، دؤنوب آخیرده آغلاتدی
دئیین گؤزلر سولانسین ، باغیمیز یاندی ، بولاغ ئولدی
گؤزوم قالمیشدی یوللارداکی ، بیرگلسین أوزوم‌گولسون
قارا بَختیم‌کتاب آچجاق ، قَره‌گؤرسندی ، آغ ئولدی
سَعیدین غصّه‌سی یاددان چیخارتدی هرنه ماتم وار
بو درد و داغ گلجک هرنه وارسا درد و داغ ئولدی
بو ایلِ بیز انتظاردا یدوق‌کی تبریزه قوناخ‌گلسین
خبر گلدی‌کی : قیزلارون قراگئیسین ، قوناغ ئولدی !
هنرمند ئولمه میش بیر باخ هنر باغیندا طوفان دور
آغاجلارسیندی ، یاپراخلار سارالدی ، قول ـ بوتاغ ئولدی
نه تک تبریزین ، آذربایجانین فخری (فخرّیه)
گئدیب ائلدن اوزاق دوشدی ، عزیزلردن ایراغ ئولدی
گلَن اولسایدی تهراندان ،گلَردی سس ـ سوراغ اوندان
داخی بوندان سورا اوما ،کی سَس یاتدی ، سوراغ ئولدی
بیزی باش سیز قویوب گئتدون دئییرلر یار و یولداشلار :

نیه بو بی‌وفا چیخدی ؟ نیه بیزدن قاباغ ئولدی ؟
سَنه ئولمک یاراشمیر ، خلقی آغلاتما ، دیریل قوی گَل
گؤراخ بیردن گنه گولمک دیریلدی ، آغلاماغ ئولدی
من ئولموشدوم نئچه ایللر بویی ، سَن ساغدین اما
اُوزومده قالمیشام حیران ، ئولن دیر چِلدی ، ساغ ئولدی
لطایف سویله‌مَک فنیندن ایندی بیر نبوغ ایتدی
محافل گَرم قیلماخ صنعتیندن بیر اوجاغ ئولدی
اوجور کَسگین مهارت بیرده دوغماز ، بیرده دوغرولماز
قَمه ـ قَدّاره قطلندی ، قیلیج سیندی ، پیچاق ئولدی
طبیعت کؤچدی سنله « شَهریار » ین داغلی طبعیندن
دومان قاوزاندی ، جَنگل ایتدی ، دریا باتدی ، داغ ئولدی

غم باسدی قلیانیمی !

اوستاد شهریار اسلامی انقلاب ثمره چاتاندان صونرا ، آیدین دیل و آزاد طبع‌له اجتماعی ـ طنزی شعرلر یازیب‌کی بیر ـ بیریندن اوستون و گؤزل دیر .

اساساً شهریارین ایسته‌ر فارسجا ، ایسته‌ر تورکجه بوتون شعرلرینده ملاحت و طنز وارکی ئوزگه شاعرلره ممکن ده‌گیل و طنزلری اولدوقجاده‌رین و احساسلی‌دیر .

روبرودا « غم باسدی قلیانیمی » شعرین اوخویورسوز ، بو شعرلری استاد ئوزو بیر تلویویزیونی گؤروشده گؤرنلر ایچون اوخودو ، و خلقده ائله تأثیر باغیشلادی‌کی سحر اونو هامواز بردن اوخویور دیلار .

بوردا ، نازلی‌یار ـ مریم ـ شهرزاد آدلاری گلیب‌کی « نازلی‌یار » استادین ئولن عیالی عزیزه خانم و « مریم و شهرزاد » دا شاعرین بیر جوت قیزلاری‌نین آدی‌دیر .

غم باسدی قَلیانیمی

قیشین قره قئییدی ، آلیب منیم جانیمی
خورتدان دئییب قوجالیق ،کسیب منیم یانیمی
بوسیگاردا زه‌لی تک ، دوشوب منیم جانیما
دوداق ـ دوداقه قویوب ، سورور منیم قانیمی
سازاق سازین قوراراق ، قولاخدی سانکی بورور
چکیب‌دی ایپلیگیمی ، قیریبدی قیطانیمی
یئنه قیشین قوشونی ، پاییز مارشین چالاراق
کَردیده وارسا بیچه‌ر ، لاله‌می ، ریحانیمی
« اوشودوم ، هااوشودوم ! » دئییر ، منیم دردیمی
کورسوتووین ایتیریب ، آختاریر درمانیمی
پاییز لامیش زَه می‌یم ، وَریان منه نه‌گرک
دؤنرگه دؤندره‌جک ، دؤندیکجه وَریانیمی
قوی چالخاسین بیزی بو ، زمانه نئهره کیمی
منیم سودوم چورویوب ، تورشاتسین عیرانیمی
دئیه‌ر دیلیم ، قلمیم ، ایشدن سالان منیده
ایشدن سالیب ایتیریب پاک آدیمی ـ سانیمی
حیدربابا یولی تک ، یول باغلانیب أوزومه
آوچی فلک آولاییب ، سورویله جئیرانیمی
نازلی یاریم گئده‌لی ، سؤنوب منیم چیراغیم
خان‌وار سادانه‌کاری ، ائوین کی یوخ خانیمی
« مَریم »کؤچوب گئدیبن « شهرزاد » یمدا گئدیر
فلکک الیمدن آلیر ، درریمی ـ مرجانیمی
یئتیم تک أوز ـگؤزومی نیبت باسیب ، باساجاق

یامان قاریشدیراجاق ، سَلقه‌می ، سَهمانیمی
نه دیزوارکی سورونوم ، نه أوزوارکی قاییدیم
نه یوکک قالیب ، نه یابی ، سویوبلاکَروانیمی
ائلدن منی قوجالیق ، آزقین سالیب ، سالاجاق
ایتیردی تبریزیمی ، اودوزدی تهرانیمی
بیزیم چایخانامیزدا ، تؤکنده چای قوناغا
دولدوردی زَرداب ایله ، منیم‌ده فنجانیمی
قلیانلا « شهریار » یم غمی قالدیر باقالیم
منده خورولدادیرام ، غم باسدی قَلیانیمی

قاچاق نَبی

استاد شهریار ، بوامیدیله وطنه گلدی، کی دوستلاریله بیرلیکده یاشاسین و قالان ماجرالی عمرین أوز دوغما دیاریندا باشا آپارسین . لاکن روزگار نامساعد اولدی ، و دوستلار وفاسیز چیخدیلار ، و بو ایشلر شاعرین ظریف و ناآرام روحون سیخدی .

استاد شهریار چوخ مکافاتله بیرکیچیک حیاط آلدی کی شاعرین قلبی کیمی دار ایدی هله بو ائوی ئوزینه بیر پناهگاه بیلیب ، خوشودی ، آمما فلکین جوروستمی باشا گلمه میشدی ، همسایاسی ئوز عمارتین اوجالتدی ، ائله گؤیه قالدیردی کی ، شهریارین ائوینه بیردزه ده گون أیشیغی دوشموردی .

ایندی استاد شهریار ئوزون بیر قلعه ایچینده زندانی بیلیردی حتی فارسجا بیر غزل یازمیشدی کی اوندا بئله اشاره اولموشدی :

متاب از روزن ای ماه شب افروزم ، چه اصراری
که شمع کشته‌ام بینی ، و زندان غم افزا را

مقابلده یازیلان شعرده کی قوشما صورتینده‌دی ، بو مسئله‌نین تأثیری آلتیندا یازیلیب . شاعر « قاچاق نبی » نی بهانه قرار وئریب اونون « قازاماتا » گئتمه‌سیله ، ئوز ائوینده زندانی اولماسین اولچور . همان شعر « قاچاق نبی » عنوانیندا دی کی اوخویورسینز :

قاچاق نَبی

دورقفس قاپوسین بیر آچاق نبی   قوشولاق‌قوشلارا، بیراوچاق، نبی

«قازامات» ایستی دی یاتا بیلمیسن   آنـالار بئشیگین ساتابیلمیسن
ئوز آتا یوردونی ، آتا بیلمیسن   غیرتین قُربانی آی قوچاق نبی

اون بئش ایل ،گاوورین ظلمونه دؤزدون
هر نقشه چکدیسه ، نقشه‌سین پوزدون
شیمدی کی ، اوبادان ــ ائلدن ال اوزدون
غم یوکون چاتمیشام ، دورکؤچاق نبی

دؤرت بیر یانیمیزی،سالداتلار آلدی
قلعه‌لر اوجالدی ، قـارانلیق سالدی
زندانین أیشیق سیز ،گونش سیز قالدی
همتّین اوجا دیر ، دام آلچاق ، نبی

بیرکسون قالمیوب ، یار ویولداشدان
قالسادا فایشا دیر ، قالماز اویناشدان
گئجه‌لی آچمالی ، بوداغ‌بو داشدان
زندانی قازمیشام ، دور قاچاق ، نبی

دئدین بَس ، وطنده ، سابق وطن دی ؟
گؤردین کی‌دوستون‌یوخ، هپسی‌دشمن‌دی
وطندن قالان ، بیر قوری کؤشن دی
اوندان‌دا ، وازکئچاق ، ال چکاخ نبی

چؤللرده چکمیشدیم ، وطن ذلّتین گزیمیش ئوزونده چکیم غربتین*
قیریـرام وطنین ایپین ، الفتین جگردن آیریلمیر بیرپیچاق ، نبی

وطندن دویموشام ، منی قینامـا دورگئدک بوخلقی آرتیق سیناما
دورگؤروم ! بوآغاج بنزیر آناما تئلیندن‌قوی قیریم بیرساچاق ، نبی

هارالی اولمالی ؟ بئله بیلمه دیک قانلارین لکه‌سین سیله بیلمه دیک
بیزده بیر بویانا گله بیلمه دیک آرازین سویوندان بیرایچاق نبی

* بو پارچا بئله‌ده یازیلمیشدیر :

گلمیشدیم وطنین ائدیم خدمتین اوزونده ده چکدیم غملی غربتین
قیریرام أورکـدن وطن الفتین جگره باغلیسا ، بیر پیچاق نبی

عزیزه

دوستلارین تقاضاسی، آشنالرین اصراری شهریاری وظیفه‌لی ائدیرکی، تبریزدن تهرانا گئتسین و بیر مدتده مرکزده قالسین .

تقاضالار ، اصرارلار ئوز ایشین گؤرور ، استادین ظریف روحوندا تأثیر باغیشلاییر ۱۳۵۵ ده تهرانا گئدیر ، بیر آپارتمان داکی ، دکتر هیئت جنابلاری اونون ایچون اجاره ائله میشدی اوتوراق ائله‌ییر .

شهریارین عیالی بو مسافرته ائله رغبت گؤسترمیردی ، لاکن دئییرلر « توریاق آدامی چکر ، آپارار » چاره سیز استادین عیالی « عزیزه خانم » داشاعرله بیرلیکده اوردا یاشاییر .

هله اوقدر چکمیرکی عزیزه خانم سکته ائلیر ، و بومرض ایله دنیادن گؤز یوموب استادین، وبالالاری‌نین گؤزون آغلار قویور . شهریارین تهراندان ایکی بؤیوک وآجی خاطره‌سی وارکی خاطرلایاندا دردوکدر بوتون وجودین چولقاییر. اولنجی‌سی: ئوز ایلک عشقین الدن وئرمگی. ایکنجی‌سی: عزیزه‌نین ئولمه‌سی‌کی استادین امید دامارلارین قیریب محو ائلیه‌ن بیر ماجرا ایدی .

« عزیزه » شعری ئوز عیالی‌نین ئولومی تأثیرینده یازیب‌کی حتماً حساس اورکلره تأثیر ائده جک ، و ایندی او شعری اوخویورسوز :

عزیزه

نه ظریف بیر گلین عزیزه سنی
منه لایق تاری یاراتمیشدی
بیر ظریف روحه ، بیر ظریف جسمی
ازدواج قدرتیله قاتمیشدی
عشقمین بلبلی ، سنی دوتموش
هرنه دنیاده گل وار ، آتمیشدی
سانکی دوستاق ایکن من آزاددیم
ائله عشقون منی یاهاتمیشدی
سؤیدوگیم سانکی هم نفس اولالی
قفسیمدن منی چیخارتمیشدی
جنّت ائتمیش منیم جهنّمی‌می
یانماسین ، یاخماسین آزاتمیشدی
قاراگون قارقاسی قوناندا ، منیم
آغ گونوم وارِسادا ، قاراتمیشدی
آدی باتمیش اجل گلنده بیزه
من آییم چخدی ، گونده باتمیشدی
سارالیب گون ، شافاخدا قان چناغین
قورخودان تیتره‌ییب ، جالاتمیشدی
قارا بایقوش ، چالاندا ، آق قوشومی
زعفران تک منی ساراتمیشدی
گور قضا ئوز یولون گِدن وقته
چاره‌نین یوللارین داراتمیشدی
نه‌قدر اوغدوم آچمادین گؤزیوی

گؤز سکوت ابدله یاتمیشدی
او آلا گؤز اویانمادی ، کی منیم
بختیمی‌مین کره اویاتمیشدی
داها کیپریکلرون اولوب نشتر
یارامین گؤزمه‌سین قاناتمیشدی
سن ، نه یاخشی ائشیتمه‌دون ، بالالار
آناوای ناله‌سین اوجاتمیشدی
سنی وئردیم « بهشت زهرایه »
منه مولا الین اوزاتمیشدی
أوره‌گی دوغرانان آنان مه‌له‌دی
دنیا زهرین اونا یالاتمیشدی
سن باهار ائتدیگون چمنده ، خزان
هرنه‌گل ـ غنچه وار سوزاتمیشدی
نه یامان یئرده کؤچدی کروانمیز ؟
نه یئیین یوک ـ یاپیندا چاتمیشدی
قیرخاسن یئتمه‌دون ، جوان گئتدون
من گئدیدیم کی یئدیم آتمیشدی
قوجا وقتیمده بو قارا بختیم
منی قول تک بلایه ساتمیشدی

ایمان مشتریسی

۱۳۲۰ ده روس قوشونی شمالدان ، انگلیس ـ امریکا قوشونی جنوب طرفیندن دفاعسیز ایران مملکتینه حمله ائله‌دی ، و بو حمله‌دن مملکتین شیرازه‌سی بیر ـ بیره دگدی . اوزمان استاد شهریار تهراندا تحصیل ائله‌ییردی ، احساسلی شعرلر یازماغی‌له ، حساس اورکلرده کؤکک سالمیشدی .

دوزدیرکی بیر عده حسدلی فتنه کارچالیشیر دیلارکی آذربایجانین مقتدر شاعرین تحقیر ائله‌ییب اونو آلچاق نشان وئرسینلر ، لاکن شهریارین طبعی‌نین قدرتی وروانلیقی بو نقشه‌لری پوزوردی و گوندن ـ گونه شهرتی هریانا یاییلیردی .

رقیبلرکی هریاندان چاره‌لری کسیلمیشدی آخرده بوقرارا گلدیلرکی شاعرین شعرمجموعه‌سین اوغورلاسینلار و بوایشده موفقده اولدولار. شاعرین‌کی بیرعمر زحمتی هدره گئتمیشدی ، گئجه ـ گوندوز ناراحت ایدی و بوشعری‌کی « ایمان مشتریسی » عنوانیندادی بوزمینه‌ده یازیبدی :

ایمان مشتریسی

آمان آللاه یئنه شیطان گلیب ایمان آپارا
قورویون ، قویمایون ایمانوزی شیطان آپارا
منیم ، انسانلیغمین گؤرنه حصاری یاوا دیر
کی گونوز غول بیابان گلور ، انسان آپارا
خرمنی ساققیزا وئردیکک نه‌یامان چرچی‌دی‌بو؟
هی‌گلیر کنده بیزه درد وئره ، درمان آپارا
چؤرکک آلمیش الینه ، آج نئجه طاقت گتیسین؟
ائله بیر یازگئجه‌سی قیزگلیب ، اوغلان آپارا
قانلی دیرناخلاریلان «انگلیس» ال قاتدی بیزه
باخیسان «روس»دا آرازدان کئچیر ، ایران آپارا
آرادان‌بیرده بیزی بؤلسه‌لر اربابلاریمیز
قورخورام قویمیالار تبریزی ، تهران آپارا
قارا طوفان کی داخی خلقله شوخلوق ائله‌مز
سئل‌گرکک ائل داغیدا ، ائوییخا ، ایوان آپارا
بوقارانلیق گئجه لرده قاپوموز پیس‌دوگولور
نه بیلیم ، بلکه اجل‌دیر ، دایانیب جان آپارا
آنامـا سویله‌یین اوغلون ییخیلیب سنگرده
(تئللرین باس یاراما ، قویما منی قان آپارا)*
سلقه‌لی اوغرو تاپیلمیشسا بو باشسیز یئرده
« **شهریار** » دانداگرکک بیر دولی دیوان آپارا

* بو مصرع ئوزگه شاعردن‌دیر .

آللاه وعده‌سی !

قوی بو انقلاب ، سئل کیمی آخسین ،
گؤی گورولداسین، ایلدیریم‌شاخسین .
مستضعفین قوی ، حقه چاتـار کن ،
اسلام بـایداقین ، داغلارا تاخسین .
مظلومون آهی ، قوی آلاوچکیب ـ
ظلمی ریشه‌دن ، یاندیریب ـ یاخسین .
آللاه سفره‌سی ، آچیق اولارمی ؟ ،
بیرعده یئسین ، بیرعده باخسین؟! .

صابرین خوروزی

صبح خیـالیله خوروزلانـدی کن
منده (هوپوپ) تکٔ بیر آغیز بانلادیم
قالمادی سالم منه‌ده قول ـ قانـاد
بانلامـاغین من ده دادین آنلادیم

□ □ □

جوجه لریم گلمه دیلر باغریما
آغریمی آلدیم یانیما ، یـانلادیم
بـاخ نئجه حیوان ائله‌ییرلر منی ؟
من نئجه بو حیوانی ، انسانلادیم ؟

□ □ □

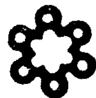
عاقل اولوب ، عقل منی دانلادی
عاشق اولوب منده اونی دانلادیم

□ □ □

« ال آتیب آللاه أته‌گین دوت» دئدی
گؤر نئجه مشکل لری آسانلادیم
تهرانی ، دجـال منه تبریزلـه‌دی
منده گلیب ، تبریزی تهرانلادیم !
قاپ ـ قارا ظلمت گئجه‌نی سیزلاییب
صبحه قدر سورساتی سهمانلادیم .
خلقی اویـاتدیم بو سینیق قلبله ـ
آللاهـا شیطانلاری ، شیطانلادیم
کفـر ، مسلمـانلاری کافرلـه‌دی
من ده دئدیم : کفری مسلمانلادیم !

□ □ □

شکر اولا ، من ایسته میشم ظلمدن ـ
بیر پـارا ظـالملری پشمانلادیم
باخ! که خوروزتکٔ ، آچیلاندا سحر
منده آچیق سسله قوچاق بانلادیم

اصلی ـ کرم شعرینه بیر حاشیه

« کرم دئیەر : من بیر سفیل صیادام »
« هرمارالا تور آتارام ، مار گلی »
« یار باغی نین بلبل لری اوخیور »
« بیزیم‌یوردا ، سئیرەده‌یوخ، سار گلی »
« اصلی ـ کرم داستانیندان »

ائوده بیر ایل آه چکەرم ، خبر یوخ ،
ائودن چیخام ، من اویانا ، یار گلی .
تای ـ توشلاریم ، چؤله چیخا ،گون چیخار ،
من چیخاندا یاغیش گئتسه ، قار گلی .
یازیخ قوزوم ! آجلیغادؤز ، داریخما ،
بو گون ـ صاباح باهار گلەر ، بار گلی .

□ □ □

بیزه گله ـ گلمەیه ، بیرکال ائیده ،
قونشوموزا هیوا گلەر ، نار گلی .
خان ائوینه ، شئر گله ، قویروق بولار
بیزیم ائوه کورایت گله ، هار گلی .
خلقه قوناخ گلی ،گؤزی سورمەلی ،
بیزیم ائودن ،کور گئتمەمیش ، کار گلی .
بختیمه آرواد نەچیخا بیلمیرم ؟ ،
بللی‌دیر کی سارساغا ، سوسار گلی .
بیر (اوچ أتک) اندازادیر اگنیمه ،

(سالیسبوری) گن گلمەسه ، دار گلی .
دولتلی‌یه یاس‌دا گله اوینایار .
بیزکاسیبا طوی گله ، آخسار گلی .
غم یوکوندن ،کدخدانین حصەسی ،
خردل اولی ، بیزیمکی خالوار گلی .
کندده بیزی دؤیوللە بیر هاوار یوخ ،
بیز بیر کلمه حق دانیشاق ، جار گلی .
دارغاشابیر تلار بیزده سرکار چیخار ،
داردیبیندن قورتولا ، سردار گلی .
بوندان بئله ، ئوزگەگؤرەم ، ئوزگەدن ـ
منت چکیر . غیرتیمه عار گلی .
ایشچی ، تویوق کسنده من باخانمام ،
بیلمم نئجه أوردگیندن وار گلی ؟
غمدن منیم ، بیرعینك وار گؤزومده ،
أیشیق ـ آیدین گون ،گؤزومه تار گلی .
عشقیم دوشوب یادیما ،گؤزلر داشار ،
باهاردا سئل آتلانی ـ چایلار گلی .
چوخ شاعرین طبعی دونار بوز کیمی ،
« **شهریار** » ین شعری‌ده ، قاینار گلی .

پروانه و شمع

برق اولمادی، قیزیم گئجه یاندیردی لاله‌نی
پروانه‌نین، اودم ده باخیردیم اداسینه
گؤردوم طواف کعبه‌ده یاندیقجا یالواریر
سویلور: «دؤزوم نه‌قدر بو عشقین جفاسینه؟
یا بو حجاب شیشه‌نی قالدیر کی ساورولوم
یا سؤندوروب بو فتنه نی، باتما عزاسینه»
باخدیم کی شمع سویله‌دی: «ای عشقه‌مدعی!
عاشق هاچان اولوب یئته ئوزمدعاسینه؟
بیر یارمه لقادی بیزی بیله یاندیران
صبر ایله، یانه‌یراندا چاتار ئوز جزاسینه»
اما بو عشق آتشی عرشی‌دی، جاندادیر
قوی یاندیریب ئخودینی یئتیرسین خداسینه

صنعتی مملکت!

کئچن گئجه، بیر گوره‌گیم قاووشدی
اجل منه یاخینلانیب یاووشدی
سونرا یئنه سالدی، کئچدی، ساووشدی
بوایت جانیم قوردی یئنه قاچیرتدی
قورددا آنجاق، کوره‌گیمی بیرچیرتدی

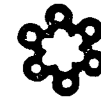
هی اویدوم، هی آییلدیم، تا اویاندیم
ایلان کیمی بیر قیوریلیب دایاندیم
فکره گئدیب، یئنه اودتوتدوم، یاندیم
بو سورسوموك ائوجیك کی قوردی ییخماز
کن کن دئیه‌ر: «ایپ قیریلماز، جان‌چیخماز»
دشمن بیزه دیشلرینی قیجیردیر
کؤرپه کیمی بئلیمیزی قاجیردیر
خمیر کیمی آیاخلاییب، آجیردیر
بله بویورت، یاپیر بزی تندیره
اوتور آممـا اینانمیرام سیندیره
دینی ـ ده‌بی آلیب بیزدن تونله‌دی
ده‌ده لری، خروس کیمی دنله‌دی
اوشاقداکی بیلمز وطن ـ دین‌ندی
اوشاقلاری حمال ائدیب ایشله‌دیر
چینی قابی سیندیروبن، پیشله‌دیر
ملکی گرك ارباب وئره کتدی یه
کتدی‌یه ده، شهرده ایش بتدی یه
کتده قاری ـ قوجا باشین بیتدی‌یه
کتده داها بیر هامپالیق سوره‌ن یوخ
ایت‌لرده ده بیر چؤمبه‌لیب، هوره‌ن یوخ
ایندی گرك امریکادان، دن‌گله
چؤرك گئده، فرانسادان (پن)گله
دن ـ دؤشوموز سوئد، نروژدن گله
گلمه سه بیر گون، آجمیزدان ئوله‌ك
قاپیش ـ قاپیش بیرچؤره کی‌مین بؤله‌ك

منت قویور ، ئولکه اولوب صنعتی
سکته‌دی ، سل‌دی ، سرطان سوقتی
أت‌لر اولموش ، آت أتی ، یا ایت أتی

دونموش أتین ایگسی باشی چاتلادیر
قارنیمزی قاووخ کیمی پاتلادیر

هی بورس آچیر ، هی‌سمینار ـ سندیکا
مونتاژیندا آدین قویوب فابریکا
ده‌میر ـ دومور مارك انگلیس ـ امریکا

گؤز باخدیقجا ، هی‌ماشین‌دیر ، هی‌گاراژ
آمما دیبده جیبیم دولو ، قارنیم آژ

یالان دنیا !

« بو دنیا ، فانی دیر ، فانی »
« بو دنیادا قالان هانی ؟ »
« داود اوغلو سلیمانی »
« تخت أوستوندن سالان دنیا »
« **خسته قاسم** »

سنین بهره‌ن یئیه‌ن کیم‌دیر ؟ ، کیمینکی سن ؟ ییه‌ن کیم‌دیر؟ ،
سنه دوغری دئیه‌ن کیم‌دیر ؟ ، (یالان دنیا ، یالان دنیا !) .

□ □ □

سنی فرزانه لر آتدی ، قاپیب ، دیوانه لر توتدی ،
کیمی آلدی ، کیمی ساتدی ، ساتان دنیا ، آلان دنیا .

□ □ □

آتی ازل داغا سالدیق ، یورولدوقجا ، دالی قالدیق ،
آتی ساتدیق ، اولاغ آلدیق ، یه‌هر اولدی ، پالان دنیا .

□ □ □

چاتیب ، سندن کؤچن کئچدی اجل جامین ، ایچه‌ن کئچدی ،
اولان اولدی ، کئچن کئچدی ، نه ایستیردین اولان دنیا .

□ □ □

بوغولایدین ، دوغان یئرده ، دوغوب خلقی بوغان یئرده ،
اوغول نعشین اوغان یئرده ، آنا زولفون یولان دنیا .

□ □ □

قازانیب ، هی تالانیب سان ، قالانیب هی جالانیب سان ،
ازلدن چالخالانیب سان ، یئنه ده چالخالان دنیا !

□ □ □

ننه قارنی ، ایلك بئشیگون ، قبرستانلیق ، سون دئشیگون ،
نه ایچه رین ، نه ائشیگون ، قارانلیق بیر دالان دنیا .

□ □ □

سنی بایقوشلار آلقشلار ، ده‌لی ، ویرانه‌نی خوشلار ،
دولان عقله ، سنی بوشلار ، ایچی بوشلا ، دولان دنیا .

□ □ □

سنه قارونلار آللاندی ، قیزیلدان تللی قاللاندی ،
باتیب ظلماته قویلاندی ، اولوب تللی قالان دنیا .

□ □ □

اوجاق ایکن سؤنونموشسن ، چاناق ایکن چؤنونموشسن ،
نه پیس قاری ننه ایمش سن ، ناغیل ! یالان ! پالان دنیا .

□ □ □

بیری آینا ، بیری پاس دیر ، بیری آیدین ، بیری کاس‌دیر ،
گئجه طوی‌دیر ، سحر یاس‌دیر ، گول آچدیقدا ، سولان دنیا .

□ □ □

ایگیت لرین باشین یئیه‌ن ، قوجالار بوز باشین یئیه‌ن ،
قبیر لرین داشین یئیه‌ن ، ئوزو یئنه قالان دنیا !

□ □ □

نه قاندین ، کیم گول اکن‌دیر؟ ، کیم‌قیلیج تك قان تؤکن‌دیر؟ ،
تیمور هله کوره‌کن دیر ، چنگیز جانین ، آلان دنیا .

□ □ □

یامان قورقو ! ییغیلایدین ! ، طوفانلار دا بوغولایدین !
نولیدی بیر داغیلایدین ، بیزی درده سالان دنیا .

غمله آتیش ـ باریش

غمه دئدیم : هاچانا تکك بیزی بئزیکدیره جاقسان
دئدی : سیربودی گلدیم ! دئدیم کی : سه ... جاقسان
دئدی : پالان کیمی تیکدیرمیشم قالین سنه بیر چول
دئدیم کی : ائششکك ئوزونسن ، تیکیلسه سؤکدوره جاقسان
دئدی : دوبردیوه ده قوشموشام « هولا » خبرین یوق
دئدیم : هولانی قوشاندان سورا ، نه اکدیره جاقسان ؟
دئدی کی : « چور » تاپشیردیم گله ، دئدیم : نئچه مثقال ؟
دئدی : نئجه نئچه مثقال ؟ قاپاندا چکدیره جاقسان !
دەوه گلیب چوری چاتمیش ، قاپوندا ایستیری چؤکسون
دئدیم کی : اول دەوەنی ، ئوز قاپوندا چؤکدوره جاقسان

دئدی : قانین تؤکه‌رم ، هر کیم اولدی حزب عدالت
دئدیم کی : حزب ضلالت قانین‌دا ، تؤکدوره جاقسان
دئدی : سماوره ده نفت میز توکندی ، دا سنده ـ
گاز أوسته « کیتری » ده چای دمله‌ییب ، بیر یکدیره جاقسان
دئدیم : قاییش یاخاماتیکمه ، آل قوتار بو جانی گئت !
دئدی : هله نئچه بایرام دونون دا تیکدیره جاقسان
آبی ماهوتلاری ، بزاز کسنده ، درزی بیچنده ـ
گوز لجه تیکدیروب آغ بوخجالاردا بوکدوره جاقسان
داریخما ! گل باریشاق ! قیشلارین چیخیب ـ چیخارینندا
(میشو) دا کهلیگی قاردا قاووب هنیکدیره جاقسان
هله قوجالمامیسان ، قوی سنه عروس گله ، داماد .
فریح‌لری هله کهلیکك سیاغی سکدیره جاقسان

بالالی باش

یار گونومی گؤی اسگی‌یه دوتدی کی دور ، منی بوشا
جوتچی گؤروبسن أوکوزه ، أوکوز قویوب بیزوو قوشا ؟
سن اللینی کئچیب یاشون ، من بیر اوتوز یاشیندا قیز
سویله گؤروم اوتوزیاشین ، نه نسبتی اللی یاشا ؟
سن یئره قویدون باشووی ، من باشیما نه داش سالیم
بلکه من آرتیق یاشادیم ، نیله‌مه‌لی ؟ دئدیم : یاشا!
بیرده بلالی باش نچون یانینا سوپورگه باغلاسین ؟
بؤرکی باشا قویان گرکك ، بؤر کونه‌ده بیر یاراشا
بیرده کبین کسیلمه‌میش ، سن منه بیرسؤز دئمه‌دین
یوخسا جهاز یمدا گرکك ، گلیدی بیر حوققا ـ ماشا

□ □ □

دئدیم : قضاگلیب ، تاپیپ ، بیرایش ایدی اولوب کئچیب
قوربانام اول آلا گؤزه ، حیرانام اول قلم قاشا
منکه ئوزومده بیرگوناه‌گؤرمه‌ییرم ، چاره ندیر ؟
پیس بشرین قایداسیدیر ، یاخشینی تاپسا دولاشا
دوستلا مروت ائتمه‌لی ، دوشمنیله کئچینمه‌لی
قایدا بودیر ، حییف ده‌گیل بشر یولون آزیب ، چاشا ؟
منده سنین دای اوغلووام ، سنده منیم بیبیم قیزی
گؤیول باخیرساگونشه ،گؤزده‌گرک‌دیر قاماشا
ایندی بیزیم مارال‌کیمی ، اوچ بالامیز واردی ،گرک
آتا ـ آنا ساواشسادا ، بونلارا خاطر باریشا
هرکیشی‌یه عیالی‌ده ، ئوز جانی تک هؤروکله‌نیب
هدیه‌ده اولماز ایله‌سین ، آروادی قارداش ـ قارداشا
بو دنیا بیر یول‌کیمی‌دیر ، بیز آخرت مسافری
کجاوه ده هاماش‌گرک ، ئوز هاماشیلن یاناشا
آخرتی اولانلارین ، دنیاسی غم سیز اولمیوب
سئل دی‌گله‌ر آخار کئچه‌ر ،آماگرک آشیب ـ داشا
مثل دی : « یئرکی برک اولور، أوکوز، أوکوزدن اینجینور»
هی دارتیلیر ایپین قیرا ، یولداشیلان بیر ساواشا
بیزیمده روزگاریمیز یامان‌دی ، بیزده عیب یوق
بلکه وظیفه‌دیر بشر قونشولار یلن قونوشا
حق حیات یوق داها بیزلره ، چوخ بؤیوک باشی
زندانمیزدا حقمیز ، بیر باجا تاپساق ، تاماشا

□ □ □

آمما اونون شماتتی ، آلاها خوش‌گلمیوبن ـ
گئتدی ، منیم حیاتیمی ووردی داشا ، چیخدی باشا ! .

سازلی شاعریمیز«صافی*» روحونا تقدیم

سیزیلدار سینه‌مین سازی (درآمد) ایله‌رم (شوری)
(چوبانیم) سن‌ده (سلمک)له سیزیلدات تار ـ طنبوری
(حسینی) کاکلین (عذاری) گئتدی ، نظمی اولموش نثر
چاغیر (شهناز) ینی ، منظوم ائده‌ک بو شعر منثوری
(شکسته) قدی (آذربایجان) ـ (دلکش) له قیلسون (راست)
(عراقی) ـ (راک)دن أندیر فروزدا ، باغلا (ماهوری)
چال اول (چارگاه) ده (زابل) ، (مخالف) وارسا (مغلوب) ائت
(حصار) ایچره داریخدیم ، قوی دارا چکسینله (منصوری)
سازوندا ، سیملرین اول تار زلفون تک اولوب ناجور
داراخ ، مضرابه جور ائت ، بلکه جور ائتسین بو ناجوری
سیزیلدات (دشتی) و (سارنگ)ـ (ترک ـ افشارینی) نی‌ده
(بیات‌کردی) چال ، سون (اصفهان)کوک ایله سنتوری
(رهاب) ایله (نوا)دن پنجه قوی (راس پنجگاه) أوسته
(مرکب خوان) ائدیر محشر ، قوی اسرافیل چالا سوری
(قاراباغیم) چیخیب الدن (سه‌گاهیم) قوی (یتیم) اولسون
ایگیت‌لر یوردوسا بیرگون‌گورولدار طبل ـ شیپوری
(همایون) دستگاه اولسان سازیندا «شهریار» یاد ائت
کی ملت شاعری صافی بیزه یازمیش بو دستوری

* استاد شهریار بو شعری آذربایجانین گؤرکملی شاعری وموسیقی استادی‌کریم آقا صافی‌یه نظیره یازیبلار .

ایمانیله‌گئتدی*

یغدی خیروبرکت سفره‌سین ، احسانله‌گئتدی
امن ـ امانلیقدا یوکون باغلادی ، ایمانله‌گئتدی
بیگ ـ خان اولمازسا دئیه‌ر دیک اولاجاق کندیمیز آباد
او خراب کتده ، ولاکن ائله بیگ ـ خانله‌گئتدی
(سیلو) دایر اولالی، هرنه دگیرمان ییغیشیلدی
آمما خالص ـ تمیز اونلاردا ، دگیرمانله‌گئتدی
مستبد سلطانی سالدوق ،کی اولا خلقمیز آزاد
سونرا باخدیق کی آزادلیقدا ، او سلطانله گئتدی
بیر (بلی قربان !) اولوب ایندی بیزه مین بلی قربان
آمما (خلعت وئرن) او بیر بلی قربانله‌گئتدی
دوز مسلمانه دئییردیک : قولاغی توکلودی بدبخت
ایندی باخ ،گؤرکی او دوز لوکده ، مسلمانله‌گئتدی
وئرمه (صابر) دئدی ، او دولما ـ فسنجانی آخوندا
آغزیمیزداندا داد ، اول دولما ـ فسنجانله‌گئتدی
دئدی انسانیمز آزدیر ، هامی انسان‌گرک اولسون
آمما انسانلقیمزدا ، او آز انسانله‌گئتدی
بو قدر (دفتر) و (اسناد) له ، بیرحقه چاتان یوخ
حق وئرنلر (پیتیگی) میرزا قلمدانله‌گئتدی
بیزده بیردین قالابیلمیشدی مراث ، بیرده بو ایران
دین‌گئدنده دئدی : « تک‌گئتمه‌رم ! » ایرانله‌گئتدی

* بو شعر طاغوت دؤرینده تهراندا دئیلمیشدیر .

یورقانی اوغری قاپاندا ، دئدی ملا نصرالدین :
نیله‌سین چیلپاغیدی ، اوغری دا یورقانله‌گئتدی
ایسته دیک قانلا یوواق ئولکه میزین لکه‌سین ، آمما
ئولکه میز خالص ئوزی لکه اولوب قانله‌گئتدی
هاوا انسانی بو غور باش ـ باشا « گازکربنیک » اولموش
یئلده اسمیر ، ائله‌بیر ، یئل‌ده سلیمانله‌گئتدی
سو ،کرج‌دن «کلور » ایله‌گلی بو پاسلی دمیرده
گؤره‌سن « شاه سویی » تک چشمه نه‌عنوانله‌گئتدی؟
ترکی اولموش قدغن ، دیوانیمزداندا خبر یوخ
« شهریارین » دیلیده وای دئیه ، دیوانله‌گئتدی

* بو شعر طاغوت عصرینده یازیلمیشدیر .

شوخلوق

خوش دیر منه‌کرج ده « بنکداریان » باغی ،
بو محترم‌کیشی ، باغین ائتمیش جنان باغی .
من بو باغی گؤرنده ، گؤزومدن دوشورارم ،
مخصوصاً ئوز ائویم‌کی اولورلاپ « تومان باغی » .

گؤزومون یاشلاری*

یار هر یئره مندن گئتدی — اجل گلجک، اوندان گئتدی
دایان، گلیم یولا سالیم — خوش گونومده سندن گئتدی

□ □ □

خزان گلدی گول آپاردی — بیرگوزه‌ل بولبول آپاردی
یانمیشدیم‌من، کول‌اولموشدوم — یئلده گلدی، کول آپاردی

□ □ □

أوره گیمین همدمی ایدین — هر سریمین محرمی ایدین
ئوزون یارا اولمامیشکن — هر یارانین مرهمی ایدین

□ □ □

ائلیم گئتدی، ئولوم قالدی — آلاولاندیم، کولوم قالدی
اوچوردی بولبولوم باغدا — دئیه‌یدی بیر گولوم قالدی

أوزوگوم قاشسیز قالدی — چمنیم قوش‌سیز قالدی
آی آمان «اقبال» گئتدی — شهریار باش‌سیز قالدی

□ □ □

(ناوار)ین کیسین توتدوق — اقبالین سسین دوتدوق
ناواردا طوی توتمامیش — اقبالین یاسین دوتدوق

□ □ □

یوکومی چاتیم منده — قوی گئدیم ایتیم منده
«اقبال» تکک آتام ئولوب. — قالمیشام یئتیم منده

□ □ □

گول بوتاغی دولمیایدی — دولوردی دا سولمیایدی
یا بن آدم ئولمیه‌یدی — یا تکیندن اونمیایدی

□ □ □

سنله گئتدی خوش حیاتیم — آتمیش ایللیک خاطراتیم
سانکی‌آغزیمدا، داد ئولدی — زهر اولوب قندیم ـ نباتیم

□ □ □

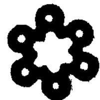
أوزدوم ال بیر نازلی یاردان — بیر گون‌أوزلی گول‌عذاردان
ایله بیر پارلاق جواهر — بیرده دوغماز روزگاردان

ایله سس ایله مناجات — ایله تسخیر سماوات
ایله توفیق له دوران — بیرده هیهات، بیرده هیهات!

باخدیم قلم قاشینا — یازدیم قبیر داشینا:
سندن سوراکول‌اولسون — بو دنیانین باشینا

یالقیز غریب!

عزیزیم! دویمادیم سندن،
نه تئز مندن دویوب گئتدین؟.
اجل گلجک، بو غربتده،
منی قالقیز قویوب گئتدین!.

* بوقوشمالارکی اولدوزلاریلان مشخص اولوب هربؤلومی بیروزنده دیرکی استاد شهریار آذربایجانین افتخاری و موسیقی عالمی‌نین گؤرکملی خادمی «ابوالحسن خان اقبال آذر» ین ئولومی مناسبتیله سویله میشدیلر.

بعضی لغت‌لر بو کتابدان

صحیفه	لغت	معنی
۳	باشلانیش	(باشلانغیبج)مقدمه ـ اوّلده گلن سؤز.
»	لسان	دیل (عربی کلمه سیدیر) .
»	گؤسترمک	(گؤرستمک) نشان وئرمک .
»	اوستون	عالی .
»	زنگین	دولتلی ـ غنی .
»	اولو	بؤیوک ـ اوجا .
»	یاییلماق	نشر اولماق ـ داغیلماق .
۴	داملا	دامجی ـ قطره .
»	شأن نزول	بیر ماجرانین نه اولدوسون تعریف ائتمک ـ وجوده گلن حادثه‌نین تاپیلماسین شرح ائتمک .
»	گرکلی	لازیملی ـ یاراشیقلی ـ اولمالی .
»	واقف	آگاه ـ بیله‌ن .
۵	مفهوم	آنلاییش .
»	ایضاح	توضیح ائتمک ـ شرح وئرمک .
»	مراق	(ماراق) توجه ـ خوشحال ـ شوق ـ جلب ائتمک .
»	ساتیرا	طنز ـ ریشخند .
۷	حاجات	ایستی ، سویوق اسلحه ـ ائو اسبابی .
»	زوپاتا	ده‌گنک ـ زیرپی ، باشی یومرو ال آغاجی .

صحیفه	لغت	معنی
۷	بارات	لاشه ـ برگه ـ لاغ سؤز . (برات قدیم زمان تاجیرلر «چک» یئرینه ایشله دیردیلر) «باراتا سالماق ـ باراقویماق ـ قلبه بارات اولماق» .
»	مانات	شورویده پول واحدی (ایراندا اوچ قیران اون شاهی‌یه دئییرلر) .
»	شتل	قوماردا اودوزان ، اوداندان دستخوش آلان پول ـ باج آلماق .
»	مازی ماتاسالماق	بیر ایشی یئرینه یئتیرمک (آذربایجان اویونلاریندان‌دیر کی مازی، جولایا دوشنده اویون ختم اولور نئجه کی شطرنجده شاه مات اولاندا اویون قورتاریر) .
»	قوراتا	(قوراضا) کوهنه فلزلرین خیر ـ میرداسی .
۸	قوندوم ـ کؤچدوم	آذربایجانین اویونلاریندان .
»	بیگ دورماق	طوی رسملریندن بیریسی . (دامادا بیگ دئیلیر) .
»	یئنگه	گلینین یانیندا گئدن عورت .
»	ال یئتیرمک	کؤمک ائتمک (بعضاً پیس معنادادا ایشله‌نیر) .
۱۰	طور	طورسینا ـ جبل‌موسی ـ بیر عظمتلی داغ کی حضرت موسی اورادا

صحیفه	لغت	معنی
		مناجات ائدردی .
۱۰	اَرسین	اوزون شیش ـ تندیر شیشی .
»	دؤشلەمک	یئمک (دؤش : غدا . دەن ، دؤش کیمی) اوشاغین ممه یئمه سینەده دئیلیر .
»	خُوزەئین	ارباب (روسی کلمەدیر) .
۱۱	نظامی	آذربایجانین افتخار یارادان شاعری گنجەلی نظامی .
»	جُلگه	یایلا ـ اووالیق .
»	مزرعه	اکین یئری ـ زەمی ـ تارلا .
۱۵	سِئوینج	شادلیق .
»	دیلەمک	ایستەمک ـ آرزو ائتمک (دیلنچی‌ده بو ریشەدن‌دیر) .
»	عزم	قصد ـ اراده .
»	توکَنمز	قورتولماز ـ تامام اولماز .
»	سَمالر	گؤی‌لر (عربی کلمه سیدیر) .
۱۶	یوکسک	اوجا .
»	مَعبد	عبادت یئری (مَچید ـ کلیساکیمی) .
»	مَقصد	قصد اولون مکان ـ نظره آلینان یئر .
»	اینجه	ظریف ـ نازیک .
۱۷	امیرخان	خشگنابلی‌خان بیر شخصیّت کی‌شاعر حسرتین آتاسی‌دیر .

صحیفه	لغت	معنی
۲۰	آرشین مال آلان مَشدی عباد	ایکی گؤزَل نمایشنامه دیر کی عُزیر حاجی بیگ اوف یازیب ، مدت‌لر تئاتر و سینمالاردا نمایش‌وئریلیب و دنیا شهرتی قازانمیشدیر . عُزیر حاجی‌بیگ‌اوف ۱۸۸۵ده آقجابدیع کندینده آنان اولموشدیر .
»	چاشماق	آزماق ـ یولدان چیخماق ـ سهو ائتمک .
»	باش یَەهَەره قویماق	ئولمکدن مراد دیر ، بیر اووچی یا بیر ووروشان اوزمان باشین یَەهَەره قویارکی اختیاری اولماسین .
۲۱	أنیش ـ یوقوش	آلچاق ـ اوجا (فراز و نشیب) .
»	رُستم	شاهنامه قهرمانلاریندان ـ بوردا سُلیمان‌رستم‌دن عبارت‌دیر. بوشاعر ۱۹۰۶دا دەمیرچی بیرعایلەده‌آنادان اولدو ، هَله‌لیک یاشاییر .
»	ایشگی	(ایچگی) ایچمەلی بیرمایع بورادا شراب منظور اولوب .
۲۳	جوینده یابنده	(فارسی کلمەدیر) آختاران تاپار (بو سؤز بیزیم‌ائل‌مثللرینده‌ده‌شایع‌دیر).
۲۵	حِصار	حاصارـ اوجا دیوار ـ قالا (موسیقی مقاملاریندان بیری) .
»	ماوی	(مائی) سورنگی ـ آبی رنگ .

صحیفه	لغت	معنی
۲۵	احتشام	جلال .
»	طمطراق	ئوزون گؤسترمک ـ جلال .
۲۶	موشار	(منشار) بؤیوک اَرّه کی هر باشیندان بیر نفر دوتوب آغاجی کسەر (ایکی باشلی اره) .
۲۷	سارسیلماق	افسرده اولماق ـ طاقتدن دوشمک .
۲۸	چاخناشماق	بیر ـ بیره دگمک .
»	شیمشک	ایلدیریم .
»	داریلماق	تنگ اولماق (حوصلەم داریلدی کیمی) .
»	اسارت	اسیرلیک ـ بندەلیک .
۳۰	کره	دفعه (عربی‌ده جمعی کرات گلیر) .
۳۱	اینجی	(اینجو) باهالی مینجیق ـ مرواری .
۳۲	دەنیز	دریا .
»	کوکره مک	تلاطم ائتمک .
»	قوراخلیق	(خشکسالی) یاغیش یاغمیان ایللر .
۳۴	سهند	آذربایجاندا داغ آدی دیر . بوردا ادبیات شناس و احساسلی شاعر «بولود قره چورلو»دان عبارت‌دیر. او ۱۳۰۱ ده مراغادا آنادان اولوب ۱۳۵۸ده تهراندا سکته ایله ئولدو .
»	صونا	(قو) گوزەل آداما دئیلییر ـ قازین گوزەلی .

صحیفه	لغت	معنی
۳۴	قلمقاش	کهلیگین گؤیچگی .
»	فَرَه	کیچیک کهلیک ـ قوشون بالاسی .
»	منده	سفره ، سوقت باغلیسی .
»	نوروزگولی	فروردین آییندا آچان گول . بو گول آرانلاردا تند سوسنی رنگینده ، کوهستانی یئرلرده آبی رنگینده اولور و گؤزل عطیری وار .
»	آداش	(آدداش) ایکی آدین بیر اولماسی .
۳۵	قاووتماش	چوبانلارین غذاسی، سوددن عمله گلن بیر خؤره‌ک کی قاتیقدان دورو اولار ولذتلی خؤرکدیر .
۳۶	افندی	آقا (تورکیه دیلینده) .
»	مشّاق	مشق وئرن .
»	مصداق	صادیق اولان
»	مشتاق	علاقه گؤسترن ـ شوقه گلن .
»	شیغاماق	پارچالاماق مقصدیله حمله ائتمک .
۳۷	سینه گرمک	سینه قاباغا وئرمک ـ غرور ائتمک .
»	آراشماق	(آراماق ـ گزمک) بیر ـ بیرین آختارماق .
»	ساریشماق	بیر ـ بیرینه دولاشماق .
»	اَلف‌لیل	مین گئجه (بیر کتابین آدی دیر کی طسوجلی عبداللطیف عربی دن فارسجایا چئویریب ـ بو کتابین

صحیفه	لغت	معنی
		حکایه‌لری ملک ـ انس‌جن ـ روح وبئله‌سوزلره حصراولونوب شیرین بیرکتاب‌دیر .
۳۸	حلله کروانی	خارا ـ ایپک‌کروانی . شاعر بوردا فرخی سیستانی‌نین بو شعرینه توجه ائدیب : باکاروان حلّه برفتم به سیستان باحلّه تنیده ز دل ، بافته ز جان
۳۹	آبشار	شلاله
»	رافائیل	(سانتی)ا یتالیانین شهرتلی رسامی کی رُنسانس عهدینده ظهور ائتدی
»	صهبای طهور	صهبا: شِراب ـ طهور: پاک‌اولموش (اشاره‌دیرقورآنداکی شراباً طهورا آیه سینه) .
»	هاروت ماروت	آللاهین غضبینه دچار اولان ایکی ملک کی باشلاریندان ترسینه آسیلیب‌لار .
»	مانی	تورکیه‌ده‌بایاتیلا رُمانی‌دئییلر.ساسانی دؤرینده ، بیررسام کی ارژنگ کتابین گتیریب ئوزون پیغمبر سانیردی .
»	عهد عتیق	کوهنه دؤران .
۴۰	شاباش	طوی رسملرینده خواننده و سازنده

صحیفه	لغت	معنی
		ایچون وئریلن پول .
۴۰	آغ شاهی	خیرداپول ـ آغ‌رنگ‌پول(آغ‌قیران: گوموش پول) طویدا بیگ گلین باشینا سپه‌ر .
»	ئویونمک	مغرور اولماق ـ قورووبوش افتخار ائتمک ـ نازلانماق .
»	راوی	روایت‌ائدن‌ـ وباکی‌شاعرلریندن‌دیر.
»	غُرفه	بالا خانا .
»	زُهره	(ناهید) اولدوزی ـ (دئیلیر هرکسین طالعی‌زهره‌بورجوندا اولسابخته‌ور اولار) .
۴۱	اَگلنجه	تفریح ـ شادلیق مجلسی (اَگلنجه اولماق : مسخره اولماق) .
»	سانکی	ائله بیل‌کی .
»	الحان	(عربی) لحن‌لر ـ خوش نغمه‌لر (موسیقی‌گوشه‌لریندن بیریسی) .
»	سَفیل	سرگردان ـ آواره ـ بینوا
»	قیها	اوزون نعره (قیها چکمک ـ آتاقئی وورماق) .
»	راحیم	محمّد راحیم باکی‌شاعرلریندن دیر . راحیم عباس اوغلو ۱۹۰۷ده باکی دادوغولوب۱۹۷۵ده ئولدو .
۴۲	قافلان	پلنگ (بعضی یئرلرده بؤیوک آهو

صحیفه	لغت	معنی
		معناسینادا گلیب) .
۴۲	قیسیلماق	خجالت چکمک ـ ال آیاغی بیریئره ییغماق .
»	گئری	دالی .
۴۳	وولقان	(ولگان) آتشفشان .
»	چَرچی	کندلرده ، ائل ـ اوبا ایچینده بزه‌ک وخره‌زی شیئلری ساتان دوره‌گرد.
۴۴	مدنّیت	تمدن (شهریگری) ـ (تات) .
»	بدوّیت	چؤلده ساکن قبیله‌لر (کؤچه‌ری) .
»	عرش عَلا	اوجا ـ بؤیوک عرش .
»	غنیم	دوشمان ـ ضد .
»	حرج	سیخینتی ـ چتین لیک .
»	فرج	آسانلیق ـ آچیلیش
»	هادی	هدایت ائدن ـ یول گؤسترن .
»	منادی	جارچی ـ چاغیران ـ دعوت ائدن .
۴۷	قوش یوخوسو	یونگول یوخو .
»	قوخو	ائئی (قوخومیش : ائئی لنمیش) .
۴۸	اوخون آتیب یایین گیزلتمک	سؤزدئییب نتیجه‌یه چاتدیرماماق ـ بیر نکته‌یه اشاره ائدیب شرحیندن واز کئچمک (آذربایجان مثللریندن بیریسی‌دیر) .
»	قیناماق	مذمت ائتمک ـ اوتاندیرماق .
»	سیناماق	امتحاناچکمک (سیناق : امتحان) .

صحیفه	لغت	معنی
۵۰	خُفّاش	گئجه قوشو ـ کوروش قوش .
»	اویوشماق	بیر ـ بیره سازش ائتمک ـ مطابق اولماق (اویغون : مطابق) .
۵۱	لبّیک	سؤزو ائشیدیب بعلی دئمک .
۵۲	اووره‌ش	پیس آداما دئیلیر .
»	قاش آلان حَلمه	حَلمه ،تبریزین آدلیم آرواد لاریندان دیر کی قاش آلماق ، موشاطالیق ، سازنده لیک اونون ایشی ایدی و تبریزده « حَلمه سازاندا » محلّه‌سی اونون آدینادیر .
۵۳	بَختیار	بَخته‌ور (بورادا بَختیار واهاب‌زاده‌یه اشاره دیرکی احساسلی آذربایجان شاعرلریندن دیر) .
»	دومورول	ده‌ده قورقود داستانلاری نین بیر قهرمانی (ده‌لی دومورول) .
»	سارقین	سارینان ـ دولاشان .
»	واحِد	تک ـ بوردا علی‌آقا واحِد منظور اولوب . علی آقا واحد باکی نین استاد غزل شاعری دیرکی ۱۸۹۵ ده باکی‌نین ماساجیر کندینده آنادان اولوب۱۹۶۵ده باکی‌دا فوت‌ائتدی.
»	قابیل	هابلین قارداشی ، حضرت آدمین اوغلو ـ (و شمالی آذربایجاندا

صحیفه	لغت	معنی
		احساسلی بیر شاعرین ده‌آدی دیر) .
۵۳	بولبول	آذربایجانین خوش آواز هنرمند لریندن‌دیر کی‌دنیاشهرتی‌تاپیب‌آدی مرتضی محمد اوف دیر کی ۱۸۹۷ ده شوشادا آنادان اولوب ۱۹۶۱ ده باکی‌دا ئولموشدیر .
۵۴	صابر	میرزا علی اکبر طاهر زاده طنزیازان اقتدارلی شاعرلردن‌دیر . او ۱۲۷۸ هجرتده شاماخیدا دنیایه‌گؤز آچدی ۱۳۲۹ ده شیروان شهرینده فلاکتله دنیادن گؤزیومدو .
«	وورغون	عاشیق ـ سودالی ـ آذربایجان شاعر لریندن صمد وورغون وکیلوف‌دیر کی ۱۹۰۶ دا سالاحلی کندینده دوغولدی ۱۹۵۶ دا باکی‌دا ئولدو.
«	گولگون	گول رنگینده اولان شیئی ـ مدینه خانم علی اکبر زاده « گولگون » تخلص ، آذربایجانین قادین شاعر لریندن دیر کی ۱۹۲۵ ده آنادان اولوب ، سونرا شوروی‌یه گئتدی و آذر اوغلو ایله یاشایش شریکی اولدو ، هله لیک اوردا یاشاییر .
«	عثمان	ساری وللی ده باکی شاعر لریندن

صحیفه	لغت	معنی
		دیر کی ۱۹۲۱ ده آنادان اولوب ، دیری دیر.
۵۴	رَسول رِضا	رَسول رِضا سر بست (شعرنو) یازانلاردان دیر ، او شمالی آذربایجاندا ۱۹۱۰دا آنادان اولوب و ۱۹۸۱ ده فوت ائتدی .
«	توده	کوتله ـ توپلانمیش بیر جمعیت . اردبیل شاعر لریندن علی توده « جواد زاده » دیر کی ۱۹۲۵ ده آنادان اولوب سونرا شوروی‌یه گئتدی ایندیلیک اورادا یاشاییر .
«	آذر	اود ـ بو کتابدا گلن بو دآ بالاش آذز اوغلو دیر کی آذربایجان شاعر لریندن‌دیر. بالاش ۱۹۲۱ده باکی‌دا آنادان‌اولوب‌وایندی‌اورادا یاشاییر.
«	زَمزم	مکه‌نین یاخینلاریندا مشهور بیر قویی‌دیر .
۵۶	زُنگِ شتر	ده‌وه‌زینقرووی (موسیقی‌مقاملاریندان دیر) .
«	رؤیت	گؤرونوش.
۵۷	آلقیش	مبارک ـ ال چالماق ـ استقبال (قارغیشین ضدی دیر) .
۵۹	أکیز	(أکیزتایی) ایکی اوشاق بیر لحظه‌ده

صحیفه	لغت	معنی
		بیر آنانین قارنیندان دوشه نه دئیلیر.
۵۹	قیتلیغ	قحط لیکٔ ـ باهالیق ایللری .
»	شیخ صَنعان	اولیاءِ دندیرکی بیر ترسا قیزینا وورغون اولدو اونون فرمانیله زنار باغلاییب، شراب ایچیب ـ دونقوز اوتاردی .
۶۱	ایلکٔ	اوّل (ایلکی : اوّلنجی) .
۶۲	داری دؤشورمکٔ	داری ـ دنسئچمکٔ ـ دقت ائتمکٔ ـ داها دا احساس اولماق .
»	اولدوزومون یوخدی چیخاری	بدبخت آداملارا عاید اولور ـ بخت اولدوزی کور اولسا چیخاری اولماز ،همیشه باتار .
»	بان	خوروزون سسی (بانلاماق بو ریشه‌دن) .
»	سَربَست	آزاد شعر (شعرنو) .
۶۵	عشیران	موسیقی مقاملاریندان دیلار .
»	عراق	
۶۶	ترُکٔ	
»	حِجاز	
»	محمود	بو کتابدا غزنوی سلطان محمود اراده اولونوب .
»	ایاز	ابوالنّجم ، اویماقین اوغلو سلطان محمودین وفالی و اطمینانلی

صحیفه	لغت	معنی
		غلاملاریندان دیر .
۶۷	شُووِه نیست	وطنپرور لیکده اوزون گئدن و ملی غروری چوخ اولان آدام .
۶۸	اصیل	نجیب ـ کؤکلی ـ ریشه‌لی .
»	خَشیل	کَند لرده بیرجور غذادیر خمیری یاغ ایله پیشیریب دوشاب تؤکوب میل ائدرلر .
»	ئوتمکٔ .	گئتمکٔ ـ گؤزل سَسله اوخوماق ـ سؤیله‌مکٔ (سؤی : شعر) .
»	حَمیل	آرام ـ یوکٔ آپاران .
»	قصاص	بیر شیئده عوض ائتمکٔ ـ انتقام .
۶۹	کَسری	ساسانی انوشیروان ، کی ظالم شاهلاردان ایدی لاکن عادل شهرت تاپمیشدیر.
»	کوثر ـ سلسبیل	بهشتده ایکی چشمه‌نین آدی .
۷۰	انکشاف	تکامل ـ ترقی ـ ایره‌لی سورمکٔ .
»	سیرا	ردیف ـ صف ـ جرگه .
۷۳	طَرلان	آلیجی‌قوش ـ شکار قوشو، کی گؤزل قیافه‌سی‌وار .
»	بیاض	آغ ـ روشن آغ .
۷۵	دویماق	دوشونمکٔ ـ احساس ائله مکٔ (دویغو : دوشونجه ـ احساس) .
»	سئیران	گردیش ـ دولانماق .

صحیفه	لغت	معنی
۷۸	دؤگون	طوی ـ چال ، چاغیر .
»	گؤی‌گؤل	گنجه‌نین یاخین لیغیندامشه‌لیک بیر سئیرانگاه .
۷۹	سِؤینج	شادلیق ـ فرح .
۸۰	شَکی	شمالی آذربایجان ایالت لریندن .
»	شیروان	
»	قَره‌باغ	
»	مِشگین شهر	جنوبی آذربایجان شهرلریندن دیر .
	اهر	
	قَره‌داغ	
۸۱	پاسپورت	تذکره ـ مسافرت جوازی ـ گذرنامه (عوام اونا باشبورت و باش بیریت دئییر) .
»	کؤشگی بالابان ...	کوشگی بالابان آرازا باخار آرازین سویی گؤزلردن آخار بو ماهنی ، جنوبی آذربایجان ، شمالی آذربایجاندان آییریلاندا دئمیشدیلر . بوسؤزلر آذربایجانین اویونلاریندان و حسرت ماهنی لاریندان دیر .
»	یولداش منی ...	یولداش منی قورد آپاردی ، آذربایجانین شیرین و باش قاتان اویونلاریندان بیریسی .

صحیفه	لغت	معنی
۸۲	شاخماق	(چاخماق) بیر ـ بیره توققوشماق ـ بیر بیره دگمک .
»	یانلاشماق	بیر ـ بیره یاخینلاماق .
۸۳	عینالی	عینال ، زینال ـ عون‌بن‌علی: تبریزده اوجا داغ باشیندا بیر زیارتگاه دیر کی تیکینتی‌سی اون قرن بوندان اوله چاتیر . بو زیارتگاهین زوّاری آز اولور . بیرمثل‌وارکی دئیه‌رلر: «عینالی نئچه زیارتگاه‌دیر ؟ جواب وئره‌للر : باخ زوّارینا ! »آلتی یوز ایل بوندان قاباق بو یئر بیر خانقاه ایدی اوندا نعمت‌اللهی درویشلری راز ـ نیاز ائدرمیشلر . بیر عده تاریخ یازانلاردا یازیبلار « بورادا ایکی قارداش ، عینال ـ زینال آدیندا یاشار میشلارکی جولفالیق ائله‌ییب، اولیاءالله‌دان سایبلیردیلار.
»	ارک	تبریزده بیر قالادیرکی ۷۱۶ هجرتده تاج‌الدین علیشاه جیلانی وسیله‌سی ایله تیکیلدی . بوقالا دولتین اسلحه و تاخیل آنبار ایدی و مشروطه عصرینده سارسلیماز سنگرلردن اولموشدی ـ ۱۸۰۹ میلادیده مجید

صحیفه	لغت	معنی
		عنوانلی ایدی لاکن ۱۹۱۸ م ده قلعه‌یه چئویریلدی .
	باکیدان فَنار ...	فَنار : فانوس ، بوردا بیر ماهنی‌یه اشاره دیرکی بئله باشلانیر : باکی دان فنار گلیر اودومـا یانار گلیر اولمامیسان گؤره سن بـاشیما نه‌لر گلیر
۸۴	اربابلارین ...	(اربابلارین کرخاناسی ایشله‌سین) اشاره اولوب اقتدارلی ابرقدرت دولتلرین زراد خاناسی‌نین ایشلمه سینه .
»	آغیزلارین ...	آغیز لارین دیشلری سایلماق : ال اوخونماق ــ حنانین‌رنگی‌اولماماق (دئیه‌رلر ایلانین‌دیشی‌سایلساٶله‌ر).
۸۵	قانقال	تیکانلی اوت .
»	تورآتان	هؤرومجک ــ شیطان توری (عنکبوت) .
۸۸	مرگموش	سیچانی ٶلدوره‌ن دوانین آدی .
»	ددم منه ...	دده‌م‌منه‌کوردئدی هرگلنه‌ووردئدی اوتانمیان آدام باره سینده دئیلیر (آذربایجان مثللریندن دیر) .
»	تختی	غلامرضا تختی ، جهان پهلوان ،

صحیفه	لغت	معنی
		جوانمرد قهرمانلاردان ایدی‌کی شاها و اونون سرایبناباش اگمه‌دی مرموز حالدا ٶلدورولدو .
۸۸	شریعتی	علی شَریعتی مفکوره‌لی ، آیدینلی مسلمان ایدی‌کی رژیم ایله مبارزه آپاریردی و آخیرده ساواکین دسیسه‌سیله ٶلدورولدو .
۹۰	سَمَند	آت (گؤی رنگلی آت) .
۹۱	چلنگ	حلقه اولونموش گول دسته‌سی (تاج گل) .
۹۲	خور	خوار ــ ذلیل ــ اسگیک .
۹۳	فضولی	ملا محمد فضولی آذربایجانین استاد شاعر لریندن بیریسی دیرکی (تورکی‌ـ فارسی‌ـ عَربی) لسانیندا شعرلر یازیب و دورلو اثرلر یارادیب . او ، ۱۴۸۹ دا بغداد دا آنادان اولوب ۱۵۵۶ دا طاعون خسته لیگی‌له‌کربلاده ٶلوب و حضرت سیّد الشهدانین حرمی جواریندا تورپاغا تاپشیریلیب . فضولی‌نین اوغلوٌدا شاعر ایدی و « فضلی » تخلّص ائدرمیش .
»	اَمل	آرزو ــ ایستک .

صحیفه	لغت	معنی
۹۳	نووراغ	اعتبار ـ آبرو (قونچا معنا سینادا ایشله‌نیب) .
۹۴	سیزلاماق	سیزیلداماق ـ اینیلده‌مک .
»	سایق	هوشیار ـ آییق .
»	سادیسم	مردم‌آزارلیق جنونی (بومرضه‌گرفتار اولان ئوز سؤگیلی سینده اذیت ائدیب کئف ائله‌ر) .
»	ختن	ترکستان‌شهرلریندن‌دیرکی‌گؤزللری شهرتلی اولار .
»	ماهنی	تصنیف ـ شرقی ـ ترانه .
۹۶	فورما	شکل ـ قیافه .
۹۷	اعتکاف	بیرگوشه‌ده‌اوتوروب‌عبادت‌ائتمک ـ خلقدن‌یان‌دوروب‌تک‌وتنهایاشاماق.
۹۸	فاغیر	فقیر ـ یوخسول .
»	استغناء	زنگین لیک طلب ائتمک ـ نیاز سیزلیق ـ ئوزونو‌وارلی گؤسترمک.
»	لاغ	بیهوده (لاغلاغی: بوغازدان یوخاری دانیشماق) .
۱۰۴	مارش	نظامی‌سرود ـ هیجان‌قوپاران شرقیلر.
»	اوشودوم ...	اوشودوم ها اوشودوم داغدان آلما داشیدیم (آذربایجانین زنگین‌فولکلوریندان دیر) .

صحیفه	لغت	معنی
۱۰۴	وُریان	ایکی زه‌می‌نین سو آخاری‌نین بؤلومی .
»	نیبت	نکبت ـ نقمت .
۱۰۵	باقالیم	باخاق (تورکیه دیلینده) .
۱۰۶	قازامات	زندان ـ حبس ـ دوستاق خانا .
»	قاچاق نَبی	(قوچاق‌نَبی) ۱۸۵۴‌ده قبادلی کندینده دنیایه گؤز آچدی‌قاچاق‌نبی‌بیرعومر فئودالّلار وخانلاریله مبارزه ائدیب مستضعف انسانلارین شادلیق و غملرینده اورتاغ ایدی . قاچاق‌نبی ئوز عصری‌نین قهرمانی و اؤنملی شخصیت لریندن اولوب ، ۱۸۹۶ دا اورمی‌دا شاه حسین آدلی بیر کسین الینده ترور اولدو .
۱۰۷	فایشا	فاحشه ـ ناموس‌سیز عورت ـ پیس آرواد .
»	هَپسی	هاموسی (تورکیه دیلینده)
»	کؤشن	ایکی‌کندی بیربیرینه قوغوشدوران اکین یئرلری . (کؤشنی فارسلار بیزدن‌آلیب «کاه‌فشان» آد قویوبلار چونکی ایکی کندین مرزین تعیین ائتمکده سامان سه‌پیب اونلا حدودی قدیم زمانلار مشخّص ائدرلرمیش).

صحیفه	لغت	معنی
۱۰۸	شیمدی	ایندی (تورکیه دیلینده) .
»	ساچاق	هرپارچانین یاتوخونماشئین دؤره‌سینه دوتولان ریشه ـ دیدیک ، دیدیک (یونو ، پشمی ساچاق ـ ساچاق ائتمک) .
۱۱۰	آییم چیخدی	ایشیم قورتولدو ـ ائویم ییخیلدی (آذربایجان مثل‌لریندن دیر) .
۱۱۱	بهشت زهرا	تهراندا بیر قبرستانین آدی دیر .
۱۱۳	قوروماق	حفظ ائتمک ـ مواظب اولماق ـ گؤز تله مک .

بیلدیریش: بو کتابدا یاییلان حرفلر، بیرپار املاحظه‌لره گؤره، ایندیکی دوزگون رسم‌الخطله چاپ اولمادی . عزیز اوخوجولاردان عذرمیز قبول اولماغینا خاطر، تشکر ائدیریک .

« یحیی ـ شیدا »

شهریاردان علاوه اولونموش تازا اثرلر

انسان ساز انقلابمیز !

بـورولور سئل تک انقلابمیز
دورولماقـدا دیـر منجـلابمیز

آریدیر بیزی ، اووسه‌ییر بیزی
غـربیللـه یـرکک انقـلابمیز

بیرامت اولاق ، بویاقلار گئدسین
نـه قیرمیـزیمیز ، نـه ده آبیمیز

مبـارک اولسون امـام خطمیز
سازشکـارلاردان اجتنـابمیز

جیراجاق هر جور نسبت نامه نی
امـام خـطینـه انتـصابـمیز

مبارک اولسون امـام خطینده
هـر ایـابمیز ، هر ذهـابمیز

جاسوس یوواسین جوانلار آلدی
مبـارک اولسون فتـح بـابمیز

قـار ـ یاغیشسادا (قدسا) چاتاریق
(فتح‌الفتوح) دیرقار ـ دوشابمیز

جبهه کربلا (فلاحی) لر تک
حسینی‌لـر دیـر ، همرکـابمیز

حزب جمهوری انفجاریندا
(بهشتی) لر تکٔ بوترابمیز
محرم‌گلیر ، عاشورا گلیر
شعله چکه جکٔ التهابمیز
شهید محراب‌دیر (اسدالله)
بیزیم ساقی‌میز ، قان شرابمیز
عاشورا بیزیم مکتب میز دیر
قانلا یازیلمیش بوکتابمیز
یا حسین بیزده کربلامیزدا
چوخ اصغریمیز ، چوخ ربابمیز
اوقانلی گؤزله ، بیرباخیش، بلکه
آزالا بیزیمده ، عذابمیز
وابسته لیکدن بلکه قورتولاق
آچیلا قولدان بوطنابمیز
خودکفا اولاق ، ئوز اوجاغمیز
ئوز جگرمیز ، ئوز کبابمیز
بورداتیکیله ، بوردا توخونا
بوباشماقمیز ، بوجورابمیز
محتکر بلیسین : باها ساتاندان
یاغ ـ بال‌آلماغا یوخدوقابمیز
ئوزوموزیشنه صابون پیشیرریکٔ
قوی هئچ اولماسین فرضاً فابمیز

حزب‌الله یولو ، دونیه‌لن دوز دیر
مضمحل اولسون کج احزابمیز
بیزیم بابمیز مستضعف لر دیر
مستکبرده‌گیل بیزیم بابمیز
فرشین خابی تکٔ ساغ ـ سولایاتماز
دوز و نه یاتار بیزیم خابمیز
بویوخسوللاردان سوروشان اولسا
محشرده وارمی بیر جوابمیز ؟
بوگون صدامین اودوندان قاچاق
الله اودونا ، وارمی تابمیز ؟
ایرانین ارزی ، خارجه گئتمز
اسلام دیر بیزیم ارزیابمیز
محاصره ی اقتصادینی
سیندیرار بیزیم اعتصابمیز
امپریالیزمه باج وئرنمه ریکٔ
باغلانیب داها ، بوحسابمیز
دای بیزدن اونا، رعیت چیخماز
مطمئن اولسون خان ـ اربابمیز
جوانلار ! جهاد قولون چیرمایین
آباد اولاجاق هر خرابمیز
کامپیوتر ده، دوزلدنمه‌سکٔ
کامل اولاجاق اسطرلابمیز

آواره‌لری باغریزا باسین !
مهاجر ـ انصار دیر صوابمیز

دؤیونمه ده‌وار ، سویونمه‌ده‌وار
اولاجاق لابد اضطرابمیز

(آیت‌الله مدنی) کیمی
گون باتارسادا ، وارمهتابمیز

(آیت‌الله مشگینی) تکی
نور آلار دعا مستجابمیز

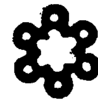
(رجائی) گئتسه (خامنه‌ای) گلر
مین کره اولسا انتخابمیز

انسان ساز مکتب هله ده دورور
(گولوستان) کیمی‌وار (نصابمیز)

(ملامحسن کاشی) اثری
جنت باغی تک وار (ابوابمیز)

منزوی اولموش شاعرلر یمیز
(ظهیرالدین فاریابمیز)

« شهریار » قووزا حیدربابانی
قوی‌آباد اولسون خشگنابمیز

آغیز یئمیشی

بیرگون آغیز قالی بوش ،
بیرگون دولوداد اولی .
گون‌وارکی، هئچ‌زاد اولماز،
گون وارکی ، هرزاد اولی .
بختین دورا ، باخارسان ،
یادلار قوهوم قارداش دی ،
آمما بختین یاتاندا ،
قوهوم قارداش یاداولی .
چالیش آدین گلنده ،
رحمت اوخونسون سنه ،
دنیا دا سندن قالان ،
آخیردا بیر آداولی .
گؤردون ایشین اگیلدی ،
دورما أکیل ، گؤزدن ایت ،
دوستون گؤره‌ر داریخار ،
دوشمن گؤره‌ر شاداولی .

دان اولدوزو دا ،
باتدی

ننه قیز عم قیزینین وای خبری چاتدی منه (*) ،
کت گؤزومده ائله بیل تیتردی ، دام ـ داش اوشدی .
اوبیزیم کروانا ، دان اولدوزو حکمونده ایمیش ،
اودا باتدی کی دایانما ، داها کروان کؤشدی .
او گؤزلیک کی گؤروردوک هامی « حیدربابا » دا ،
بو گؤز للرله ئولوب ، گوزیاشی گؤزدن دوشدی
سانکی بیر کؤر پونون أوستونده دوروبسان ، باخیسان
أوزقویوب آخیرته ، سئل کیمی ائللر گئشدی
ننه قیز عم‌قیزی‌نین گؤزلری « حیدربابا » دا
قوجالیب ، ئولمه سینه بیرابدی قارقیشدی
«شهریار» ین‌دا ، اومنظومه‌ده ، کسگین قلمی
گوله ، یای ـ یاز ، تیکاناسانکی کولک دیر ، قیشدی

* ننه قیز عم قیزی : حیدربابا دا آدی آپاریلان گؤزل ، وایری گؤزبیر قادین ایمش ، بورادا شاعر اونون ئولومونه اشاره ائدیر .

دنیا نه‌یالان تاپماجادیر ؟

ایل کئچدی ، باهار اولدو ، خبریوخ گولوموزدن ،
گول آچمادی ، قووزانمادی‌سس بولبولوموزدن .
بایرام گونوموز ، یاسلی گؤروشلرله کئچرکن ،
شادلیق نه اوماق بیز ، آیمیزدان ، ایلمیزدن .
تقویم آلابیلسم‌اله ، گؤردوم منه تقویم ،
«گؤزداغ» دی کی (تقویمی) ده گئتدی الیمیزدن .
بیزباغچامیزی بئللیه بیللیک ؟ داهاهیهات ! ،
نایمیداجلین بئلداری ووروموش بئلمیزدن (۱) .
(تقویمی) اولاردان دی کی ، یاددان چیخابیلمز ،
یاددان نئجه چیخسین ، آدی دوشمور دیلمیزدن .
ائل ایچره ، باشی بیریئره گاهدان اویغاردی ،
اوگئتدی ، ییغینجاقدا ییغیشدی ائلمیزدن .
یولداش سپه‌لندی ، ائله بیل سام یئلی أسدی ،
سرسام دی قالان بیزلره ، بوسام یئلمیزدن .
دنیا نه یامان (تاپماجا) دیر باش چخاران یوق (۲)،
بیزباش تاپاق آنجاق ، بوقوبول ـ منقلمیزدن .
(تقویمی) کیمی دوز کیشی ؟ هیهات تاپیلماز ،
بیرشمع دی کی ، کؤچدی بیزیم محفلمیزدن .
اوچ نازلی بالا ، همسرله قالدیلا با شسیز ،

یانساخدا اود ال چکمیه جکدیر کولوموزدن .
بیر (کافیه) اونددان باجاری یادگار اولسون (۳) ،
باش یولمادا ، بیرتئلدی قالان کاکلمیزدن .
ائل بیرده دئسین : « سئلی سارانی قاپدی قاچیرتدی » ،
آغلاشدی بولودلاردا بوداشقین سئلمیزدن .
بیرمزرعه دیر «شهریار»ین عومرو ، نه حاصل (۴) ،
سئل ، قویموری بیرچؤبده قالا حاصلمیزدن .

ایضاحلار :

حسن تقویمی یـول اداره‌سی‌نین عالیرتبه عضولریندن ایدی کی استاد شهریارلا صمیمی و یاخین دوستوٌایدی ، او نئچه‌ایل بونددان اول ئولدو . استاد دئییر :

او همیشه نوروز بـایرامی بیزه‌گلیب قونـاخلارددان پذیـرالیق ائدردی . اوایل کی ئـولموشدی اوغلوم (هادی) بیرتقویم آلمیشدی ، اونو گؤرجکٔ تقویمی یادیما دوشوب بومرثیه‌نی یازدیم .

۱ــ نایمید = نا امید .
۲ــ تاپماجا = فارسی دیلینده چیستان‌ولغزدئیلیر .
۳ــ کافیه = یول اداره‌سی‌نین کارمندلریندن دیر .
۴ــ مزرعه = تارلا ــ اکینجکٔ یئری .

«سون»

طاغوت دؤروندن بیرنمایش
جان آلیراایندی

شیطان توکه‌دیب ایمانیزی ، جان آلیرایندی
آللاهدان آلان جانیزی ، شیطان آلیر ایندی
قـرآنیزی سلطانلـه آلمیشـدی الیـزدن
سلطانی ده یاپسین ، اله قرآن آلیر ایندی
سلطانین الیله آلیب آنجاق ، نه‌که واریـن
بیردن (نه‌که‌وارین!) دئیه، سلطان‌آلیرایندی
باق، أوز بالاسیندان که‌دوغوب قالابئجرتمیش
چؤنموش نئچه مین نشترایلن قان آلیرایندی
نایمیت سول الیله نه‌زیان وورسادا ، سابق
چؤنموش ساغ الیله ، اونا تاوان آلیر ایندی
سویقونچی قاچیب ، نوخدا قالیب مهتر الینده
دیوانه توتوب مهتری ، دیـوان آلیر ایندی
بیر عده مجاهد دی بـو میداندا ، مسلم
بیر عده ده شیطان دی که‌میدان آلیر ایندی
بیر عده (سلواک) تامیله ، انسانلاری قیردی
بیر عده ده انسان ، ساواک عنوان آلیر ایندی
ایمان آلاراق ، عنوانی شیطانیـدی ، لاکن
جان آلمادا ، عنوان مسلمان آلیر ایندی

سابق چتین آلمیشسادا ایمانلاری الـدن

افسون اوخویوب، جانلاری آسان آلیر ایندی

بو تایدا « سهند[1] » أولدو دئمك «راحم[2]» اوتایدا

دلال اجل پـوللانیب انسان آلیـر ایندی

قوی «شهریار» ین مطلعی تکراراولوراولسون:

شیطان تو که‌دیب ایمانیزی جان آلیر ایندی

انجلا

گؤز لریمین آغـی قاراسی ، انجـلا

اوره‌کیمیـن داغـی یـاراسی انجـلا

سنلی ـ منلی ، اوره‌کیمیـز داغلی دیر

دردیمیزین یوخ چـاراسی انجـلا

***

هر کیمسه‌یه غمدن بـو بیر حصه دیر

آتان داغـی بیر داغ کیمی غصه دیـر

(سئل سارانی آپاردی) تك قصه دیر

ائل یـاراسی ، سئـل ساراسی انجـلا

گؤزلریمین آغی قاراسی ، انجلا

۱ ـ بولود قره چورلو (سهند) جنوبی آذربایجان شاعری

۲ ـ محمد راحم شمالی آذربایجان شاعرلریندن دیر .

منده یامـان سارالمیشام ، سولمـوشام

دولاندیقجـا دردہ ـ غمـه دولموشام

گمیم سینیب ، دریادا غرق اولموشام

دریـانیـندا هپ آراسی ، انجـلا

گؤزلریمین آغی قاراسی ، انجلا

نازلی یاریم گئتدی ، کونوم قـره‌لدی

اونون داغی قلبیمی یـاردی ، دلـدی

أزو گئتدی ، پاکات ایچینده گلدی ـ

بیلـرزیگی ، گوشواراسی ، انجـلا

گؤزلریمین آغی قاراسی ، انجلا

بئل بوکولوب ، یاپیشمیشام بئلیمدن

هذیان کیمی آدی دوشمز دیلیمـدن

هارا گئدیم ، هامی گئـدیب الیمدن

غـریبلریـن وار هـاراسی ، انجـلا ؟

گؤزلریمین آغی قاراسی ، انجلا

سن منیم أوز نازلی ، گؤزل بالامسان

من دەنیز اولسامدا ، قیزیـل آلامسان

کهلیکیم سن ، فریکیمسن ، فالامسان

بـولودلاریـن مـاهپاراسی ، انجـلا

گؤزلریمین آغی قاراسی ، انجلا

ترکیه‌یه گئتدین ، اونوتدون منی
اسلامبولون آووچیسی ، سپدی دەنی
قایدی دئمك ، مرواری گؤرجك سنی
اسلامبولون (مار ماراسی) انجلا
گؤزلریمین آغی قاراسی ، انجلا

گؤردون بالا ، نئجه تیفاق داغیلی ؟
فلك وورار ، شراب کوپو جاغیلی
بیزده اوللوخ (ساری اینك) تاغیلی
(فاطمه) سی (قوندارا) سی ، انجلا
گؤزلریمین آغی قاراسی ، انجلا

هئچ بیلمه دیم نه وقت توتولدی طویون
بیر گؤرمه‌دیم گلین گئدنده بویون
موسیقیمز ، شعریمیز اولموش اویون
هیوره‌لر زامبوراسی ، انجلا
گؤزلریمین آغی قاراسی ، انجلا

اینجه ، ظریف ذوقون قالیرمی یا یوق؟
اورن سندن بیر ذوق آلیر می یا یوق ؟
شعره ده بیر نظر سالیر می یا یوق ؟
یا شعر اونون دیردیراسی ، انجلا
گؤزلریمین آغی قاراسی ، انجلا

گلین گؤره‌ك گؤز بیر-بیرین هئچ تانیر؟
یا یادلاشیب ، تانیشلیغین دا ، دانیر
عومور گئچیر قارا یئل تك فیرلانیر
روزگارین فیرفیراسی ، انجلا
گؤزلریمین آغی قاراسی ، انجلا

هارا قاچسین انسان ؟

جانا گلمیشیك بیز بو جانان الیندن
که نه انس امان تاپدی نه جان الیندن
مسلمانه باخ ، دین و ایمان قان آغلیر
بو دین سیز ، ایمانسیز مسلمان الیندن
بو شیطاندی ، بیز آدمی گؤیده تولار
قاچا بیلمز آدم بو شیطان الیندن
آلار اول ایمانی ، سونداندا جانی
نه ایمان قالار دیبده ، نه جان الیندن
قاریشقا کیمی دئو نژادی قیمیلدیر
که خاتم چیخیب دیر سلیمان الیندن
بادمجان چوخی بازیلاردا کوچوکلر
دا تریشمك اولماز بادمجان الیندن

خوروز تك بیزی دنله ییب قورتاریبدیر
چینه قالماییب بو چینکدان الیندن
پناه اولسا بیز خلقه کافر، قوی اولسون
سیخینتی دوشه‌ك کفره، ایمان الیندن
گئدیب چؤلده کی حیوانا یالوارایدیق
که گلسین، بیزی آلسین انسان الیندن
ائله تورشادیب ایرانین عیرانین که
گؤزللر گؤزی یاشدی ایران الیندن
سالیب دیر اله، سانکی موسا عصاسین
قاچیر اژدها لر، بو ثعبان الیندن
نه سلطانلار اولموش الینده اویونجاق
نه گلسین اویونجاقلی سلطان الیندن
بئش-اوچ باش بیله‌نده قالیرسا، اوشاق تك
قاچیب گیزله‌نیب لر، بوخورتان الیندن
ائویم زندانیم، مأموریم أوز ایچیمده
هارا قاچسین انسان بو زندان الیندن؟
بیز انسان اولاق، یا که حیوان، امان یوق
نه انسان قوتارمیش، نه حیوان الیندن
نه دئولر که قیطانلا زنجیر لـه نیب لر
قنف لر قیریلمیش بو قیطان الیندن

سالیب خلقی درمان آدیلن نه درده
که درد آغلاییر بیله درمان الیندن
وئردیك قدیم دیوانا عرضه، ایندی
کیمه عرضه وئرمك بو دیوان الیندن؟
نه‌طوفانه راست گلمیشیك بیز، مگر نوح
گله قورتارا خلقی طوفان الیندن

آلنمین یازیسی

آییلاندا، دا ایندیلر یوخودان
هوش آزیب، تئز تاپاخمیرام أوزومی
بیلمیرم هاردایام، بورا هارادیر
ائو - ائشیك یادگلیر هله گؤزومه
ائله بیر قالمیشام کئچنلرده
دئییرم بس، گنه همان آدامام
گنه سابق کیمی ادارم وار
تله‌سیك ایستیرم دورام، باخیرام
بئل - بوخون، قول - قیچیم داها قاخمیر
داها قدرت یوخوم، دوروم آیاغا

***

قوجالیق هئچ هله یادیمدا دئییل

دئییرم بس گنه نوخوشلامیشام
ایستیرم سسله‌یم گنه خانیمی
که داوان وار کتیر گنه نوخوشام

***

آمما ، ائو سانکی بیرقبیستاندیر
هوپ توتوب قیزلارین جیغان ویغانی
نه کوسوبلر که هئچ دانیشمیرلار
هئچ خانیمدان دا سس ـ صدا یوخدیر
ائله بیل ، بیرده سیلکه لیرله منی
هوشوم ، آزمیش یولون قاییب قاییدیر
أوزومی آختاریب ، گنه تاپیرام
اوخونور آنجاق آلنمین یازیسی

***

بوردا ، بیردن کؤچور قارانلیقلار
سانکی دام ـ داش اوچور منیم باشیما
قالمیشام دام ـ دیوار لار آلتیندا
بیرقارانلیق قبیرده‌یم که ، داها
هئچ طرفدن ایشیقلیغیم یوخدیر

***

ایچه‌ریم سانکی أوز سسیله دئییر:

سن أولوبکن ، قبیرده خوتدامیسان
نه‌خانیم ؟ آروادین اون ایلدی أولوب !
آروادین أولدی ، قیزلارین کؤچدی
قوجالیق گلدی ، قلعه‌نی آلدی
سنی کور قوش کیمی ، باسیب قفسه
نه‌قویوبسان عمی ، نه‌آختاریسان ؟!

***

بیرکسین قالماییب ، هامی گئتدی
قوجادا سن کیمی غریب اولماز
قوجالار ایچره‌ده یئتیم سنسن
سن ایمیشسن أولن ، خانیم دیریلیب .

***

یارامین کؤزمه‌سی قوپوب آجیشیر
هرزادین ضدی ده أوزیله گلر
قره‌گون ،آغ گونی سالار یادیما
سینه‌مین سازلاری سیزیلدیرلار

***

دیبده قلبیمده زار ـ زار آغلیاراق
فارسی بیرقطعه وار ، دوشور یادیما
« آذر بیگدلی » بئلم یازمیش

او یازیقدا منیم حالیمدایمیش :

« پیرم و عادت طفلان دارم »
« بامن این شوخی طبع ارزانی »
« وقتی از خنده مرا گلریزی »
« وقتی از گریه ، گلاب افشانی »
« اگرم خنده ، نه از بی‌خردی »
« وگرم گریه ، نه از نادانی »
« اولم خنده ز بی‌دردی بود »
« وآخرم گریه ز بی درمانی »

« یار قاصدی »

سن یاریمین قـاصدی سن — اگلش سنه چـای دئمیشم
خیـالینی گـؤندریب دی — بسکه من آخ ـ وای دئمیشم
آخ ! گئجه لر یاتمامیشام — من سنه لای ـ لای دئمیشم
سن یاتالی ، من گؤزومـه — اولدوز لاری سای دئمیشم
هر کس سنه اولدوز دئیه — أوزوم سنـه آی دئمیشـم
سندن سونرا ، حیاته مـن — شیرین دیسه ، زای دئمیشم
هر گؤزلدن بیر گول آلیب — سن گـؤزەله پـای دئمیشم
سنین گـون تك یاتماغیوی — آی باتانا تای دئمیشـم
ایندی یایـا قیش دئییـرم — سابق قیشا ، یـای دئمیشـم

گاه طویوی یاده سالیب — من دەلی ، نای ـ نای دئمیشم
سونرا یئنه یاسه باتیب — آغلاری هایهـای دئمیشم
اتك دولی دریا کیمـی — گؤز یاشیما ، چای دئمیشم
عمره سورەن من قره گون — آخ دئمیشم ، وای دئمیشم

عمو اوغلوم میرابوالفضله

ماشینین خمسینا ، حیدر بابانین تنزیلینـه
میر ابوالفضل گتیرمیش منی ، أوز منزلینه
تسلیم اولدوم‌سؤزونه، چاره‌ندیر؟تا کسی‌چیدیر
گؤردوم آرتیق دانیشیم ، ال آتاجاق هندلینه
بیرمثل‌وار که ، قوناق قارداشادستور وئریلیب:
« بیر تعارف‌له دوش‌آتدان ،آتی باغلا دیلینه »
منی قویموش‌ماشینا ، یول اوزونی سوردو گئجه
هی آلیب ، دن‌ـ دؤشی‌آرتیق قالاییب زنبیلینه
خشگناب سیدی نین امری قوناقسیز کئچمز
قوناغین بوردا گرك قارنی یئمکـدن دەلینه
بیرقوناقدا گتیریب چوخدا عزیز، أوزباجیسی
(جلیله عمقیزی) ، دن دوشموش اوتوندا تئلینه
جلیله عمقیزی دا ، قارداشی نین لاپ تایی‌دیر
مهربان ، سانکی بیر آلما یاریدان دوز بؤلینه

یاخشی بیر منزلی‌وار، صحنی گؤزل، یوردودا بول
باخ آغاجلارینا ، باخ قوشلارینا ، باخ گؤلینه

خانیمی تازه گلین دیر آدی « مـریم خانم »
طوی توتوب کت‌سیاقی ، آلمادا آتمیش گلینه

تازه ائو ، تازه گلین له بیر ایشیقلانمادا دیر
چیلچراخدیر که وئریب زینت‌ائوین قندیلینه

***

واردی اول خانیمیندان ایکی نازلی اوشاقی
باخ پری پرویزی تك ، سن گولونه، بولبولینه

بیری «پروین»دی که‌دانشگاهی‌وار، آیلیغی‌وار
یئنی بیر قیز ، متجدد ؛ الی وورمـوش بئلینه

بیری « پرویز » که دبیرستانی نصفه یئتیریب
اودا انشاالله گرك جـوهر ذاتـی بیلینه

***

بوعموغلی، شوکورآللاهه حلال دیر چؤرکی
مخلصم منده بونون ساده قوبول ـ منقلینه

زحمتیله قازانیب تاکسیسی‌وار، شخصی‌سی‌وار
دوز یولا صرف ائله‌ییب هر نه که گلمیش الینه

دونبلندوز بیر آدام دیر ، ایکی دنیاسیدا وار
گلمه‌ییب‌ اگری‌ـ یالان سؤز، بوجوانین‌دیلینه

«شهریار» شعریدی‌بو، یاز اورکه‌قوی قالسین
اوره‌گوگده یازیلان سؤز ، داگر کمزسیلینه*

شاعر همسری عزیزه‌یه دئییر :

دردین اولموش منه بیر سم لی خنجر یاراسی
فکره گئتدیکجه یارام گون‌به گون آرتیق أشیلیر

گؤزیاشیم قانلا قاریشمیش ، اوره‌کیم گؤینمه‌ده
بیر بیلیدین ایچـریمده نه چیبانـلار دئشیلیر

(قره باسدی حکایه‌سی)

کئچن گئجه جین لر قوشون چکدیلر
من یوخـودا جینقـریغیم چیخمـادی

یورقان اوستن منه سیریـخ چکدیلر
سیرتیغیدیم من ، سیریغیم جیخمادی

بیردن دوروب جیزیخلارین چیخارتدیم
کیمدی دئیه ، من جیزیغیم چیخمادی

---

* شاعر بو شعری ۱۳۵۳ ده تهراندا أوز عم اوغلوسو میر ابـوالفضل صادقی ایچون یازمیشدیر .

هلال محرم

محرم دیر ، خانم زینب عزاسی
بیزی سسلیر حسینین کربلاسی
یولی باغلی قالیب دشمن الینده
داها زوارینین یوق سس ـ صداسی
(بو گون کرب‌بلا ویران اولوب دیر)
(حسین أوز قانینا غلطان اولوب دیر)

چاغیر شاه نجف گلسین هرایه
جهـادیله آچاق یول کربلایه
علی‌نین ذوالفقاری داده چاتسین
حسین قربانلاری گلسین منایه
(بو گون کرب‌بلا ویران اولوب دیر)
(حسین أوز قانینا غلطان اولوب دیر)

جهاد میدانی دیر ، ملت دایانسین
مسلمان خواب غفلتدن اویانسین
اوجالسین نعـرهٔ الله اکبر
گرك کافر جهنم ایچره یانسین
(بو گون کرب بلا ویران اولوب دیر)
(حسین أوز قانینا غلطان اولوب دیر)

گلیب غیرت گونی ، همت زمانی
اوجالداق باشـدا آذربایجانی
گئده‌ك صـدام کافرله جهاده
ییخاق بو بی‌مروت ائو ییخانی
(بو گون کرب‌بلا ویران اولوب دیر)
(حسین أوز قانینا غلطان اولوب دیر)

حسین زواری نین قورتاردی صبری
قیراق بو قوردلاری ،کافتاری ، ببری
آچاق یول کـربلایه ، کاظمینه
چکك آغوشه او شش گوشه قبری
(بو گون کرب‌بلا ویران اولوب دیر)
(حسین أوز قانینا غلطان اولوب دیر)

گرك دین اولماسا ، دنیانی آتماق
شرف ، عزتلی بیر دنیا یاراتماق
سعادت دیر حسین قربانلاری تك
شهـادتله لقـاءِ اللهه چاتمـاق
(بو گون کرب‌بلا ویران اولوب دیر)
(حسین أوز قانینا غلطان اولوب دیر)

مسلمان صف چکیب دعوایه گلسین
چاغیر عباسی تاسوعایه گلسین

قیزی زینب أوزی صاحب عزادیر
چاغیر زهرانی عاشورایه کلسین
(بو گون کربلا ویران اولوب دیر)
(حسین أوز قانینا غلطان اولوب دیر)
آنا ! اوغلون شهید اولدی ، مبارك
شهادتله سعید اولدی ، مبارك
امید جنتی تاپدین ، داسندن
جهنم نا امید اولدی مبارك
(بئله طوی کیم گؤروب دنیاده قاسم)
(طویی یاسه دؤنن شهزاده قاسم)
آنا ! اوغلون علی اکبر فداسی
طویی قاسم کیمی اولموش عزاسی
دوروب جنت قاپوسیندا گؤزتلیر
که گلسینلر آناسی له ، آتاسی
(بئله طوی کیم گؤروب دونیاده قاسم)
(طویی یاسه دؤنن شهزاده قاسم)

یازیق باغوان

طوی یاس اول ، گلین گئتدی قول شیل اول ، الین گئتدی
وور باشا یازیخ باغوان باغ سولوب گولون گئتدی

انس و جن

بار الها سن بیزه وئر بو شیاطین دن نجات
انسانین نسلین کسیب، وئر انسه بو جین‌دن نجات
بیزدن آنجاق بیرقالیرسا، شیطان آرتیب‌مین‌دوغوب
هانسی رؤیاده گؤروم من ، بیرتاپا مین‌دن نجات
بئش مین ایلدیر بوسلاطینه گرفتار اولموشوق
دین‌ده گلدی ، تاپمادیق بیز بوسلاطین‌دن نجات
بیر یالانچی دین‌ده اولموش شیطانین بیرمهره‌سی
دوغرو بیردین وئر بیزه ، وئر بو یالان‌دیندن نجات
هر دعا شیطان ائدیر ، دنیا اونا آمین دئییر
قوی دعا قالسین، بیزه‌سن وئر بو آمین‌دن نجات
ارسینی تندیرلرین گوودوشلاریندا اوینابیر
کیمدی‌بو گوودوشلارا وئرسین بو ارسیندن نجات
یا کرم قیل ، کینلی شیطانین الیندن آل بیزی
یا که‌شیطانین أوزون‌وئر بیرجه‌بو کین‌دن نجات
أولدورور خلقی،سورا ختمین‌توتوب‌یاسین‌اوخور
بار الها خلقه وئر بو حقه یاسین دن نجات
دینه قارشی (بابکی‌ـافشینی) بیر دکان ائدیب
بار الها دینه ، بو بابکدن افشین دن نجات

(ویس ورامین)تك بیزی رسوای خاص وعام ائدیب

ویس ده اولساق ، بیزه یارب بو رامین‌دن نجات

شوروی‌دن ده نجات‌اومدوق که بیرخیراولمادی

اولماسا، چای‌صاندیغندا، قوی‌گله‌چین‌دن‌نجات

من‌تو یوق تك، أوزنینیمده دوستاغام ایللر بویی

بیرخوروز یوللا تاپام من بلکه بونیندن‌نجات

« شهریار » ین دا عزیزیم بیر توتارلی آهی‌وار

دشمنی اهریمن اولسون ، تاپماز آهیندن نجات

«رطب وئریب تزه‌ك آلدیق»

زمانه باخ که نه پیس نسلی ، یـاخشی نسله قاتیر

نه چکدیـریب اولاغا مـادیانی ، دوغـدی قاطیر

سودوك آتان ایت آتیلمیش بیزیم آتین بئلینه

سویا یاتان آت اولوب بختمیز ، سو گؤردی یاتیر

دؤنوب چؤرکچی‌خانا ، اولدی بیر قاطیرچی‌خانا

خمیرطاغاردانه‌چیندیر ـ قئییش ! شاطیر نه‌شاطیر !

دئینده بو نه چؤرك دیر؟ شاطیر سؤیوشده وئریر

سؤیوش وئریر که داخی قالماسین خالاندا خاطیر

بو اولدی بیزده تمدن ! مثلدی : « دوز یئرده

بیزیم اولاغ گئده بیلمیرشوخومدا شیللاق آتیر »

رطب ساتیب آلیروخ بیزده ائششگین تـزه‌گین

آلان‌گؤرون نه‌آلیر ، بیر باخین ساتان نه‌ساتیر؟

بو تیر ـ تیکان دا باتیر اوخ کیمی منیم گؤزومه

داها حیات گؤزومده گـونشده اولسا ، بـاتیر

نه یاخشی که یئنی کروان آچاندا یوکلرینی

بیزیمکی یوکلرینی باغلاییب چـاتی له چاتیر

اویون اولدوق

ایتیمیز قورد اولالی ،بیزده قاییتدیق قویون اولدوق

ایت ایله قول ـ بویون اولدوق

ایت الیندن قاییدیب ، قوردادا بیرزاد بویون اولدوق

ایت ایله قول ـ بویون اولدوق

قوردومـوز دیشلـرینی هی قـارا داشلاردا ایتیتدی

قـویـونـوندا ایشی بیتـدی

سون،سوخولدی‌سورویه،بیرسورونی‌سؤکدی‌داغیتدی

اکیلیب ، ایت گئدیب ایتدی

بیزده باخدیق ایت ایله قورد آراسیندا اویون اولدوق

ایت ایله قول ـ بویون اولدوق

خان ننه

خان ننه ، هایاندا قالدین
بئله باشیوا دولانیم
نئجه من سنی ایتیردیم !
دا سنین تایین تاپیلماز

*

سن أولن گون ، عمه گلدی
منی گتدی آیری کنده
من اوشاق ، نه آنلیایدیم ؟
باشیمی قاتیب اوشاقلار
نئچه گون من اوردا قالدیم

*

قاییدیب گلنده ، باخدیم
یئریوی ییغیشدیریبلار
نه أوزون ، و نه یئرین وار

*

« هانی خان ننم ؟ » سوروشدوم
دئدیلر که : خان ننه نی
آپاریبلا کربلایه

که شفاسین اوردان آلسین
سفری اوزون سفردیر
بیرایکی ایل چکر گلینجه

*

نئجه آغلارام ، یانیخلی
نئچه گون ائله چیغیردیم
که سسیم ، سینم توتولدی

*

او ، من اولماسام یانیندا
أوزی هئچ یئره گئدنمز
بو سفر نولوبدی ، منسیز
أوزی، تك قویوب گئدیبدی؟

*

هامیدان آجیخ ائدر کن
هامیبا آجیخلی باخدیم
سونرا باشلادیم که : منده
گئدیرم اونون دالینجا

*

دئدیلر : سنین کی تئزدیر
امامین مزاری اوسته ـ

گؤزوم آختارار همیشه
نه یاماندی بو ایتیك لر

*

خان ننه جانیم ، نولیدی
سنی بیرده من تاپایدیم
او آیاقلار اوسته ، بیرده
دؤشه‌نیب بیر آغلایایدیم
قولی حلقه سالمیش ایپ تك
او آیاغی باغلیایدیم
که داها گئدنمیه ایدین

*

گئجه‌لر یاتاندا ، سنده
منی قوینوا آلاردین
نئجه باغریوا باساردین
قولون اوسته گاه سالاردین

*

آجی دنیانی آتار کن
ایکیمیز شیرین یاتاردیق
یوخودا (لولئی) آتار کن
سنی من بلشدیرردیم

اوشاغی آپارماق اولماز
سن اوخی ، قرآنی تئز چیخ
سن اونی چیخینجا بلکه
گله خان ننه سفردن

*

تله‌سیك ، راوانلاماقدا
اوخویوب قرآنی چیخدیم
که‌یازیم سنه: گل ایندی
داها چخمیشام قرآنی
منه سوقت آل گلنده
آما هر کاغاذ یازاندا
آقامین گؤزی دولاردی
سنده کی گلیب چیخمادین
نئچه ایل بو انتظارلا
گونی ، هفته‌نی سایاردیم
تا یاواش ـ یاواش گؤز آچدیم
آنلادیم که ، سن أولوبسن !

*

بیله بیلمیه هنوزدا
اوره‌گیمده بیر ایتیك وار

کئجه‌لی ، سو قیزدیراردین
أوزیوی تمیزلیه‌ردین
گنه‌ده منی أوپردین
هئچ منه آجیخلامازدین

*

ساواشان منه کیم اولسون
سن منه هاوار دوراردین
منی ، سن آنام دؤینده
قاپیب آرادان چیخاردین

*

ائله ایستیلیك او ایستك
داها کیمسه‌ده اولار می ؟
اوره‌کیم دئییر که : یوق ـ یوق
او ده‌رین صفالی ایستك
منیم او عزیزلیگیم تك
سنیله گئدیب ، تو کندی

*

خان ننه ، أوزون دئییردین
که : سنه بهشت‌ده ، آلله
وئره‌جك نه ایستیورسن

ی

بو سؤزون یادیندا قالسین
منه قولینی وئریب سن

*

ائله بیر گونوم اولورسا
بیلیسن نه‌ایسته‌رم من ؟
سؤزیمه درست قولاخ وئر :
« سن ایله اوشاخلیق عهدین »

*

خان ننه آمان ، نولیدی
بیر اوشاخلیغی تاپایدیم
بیرده من سنه چاتایدیم
سنیله قوجاقلاشایدیم
سنیله بیر آغلاشایدیم
یئنیدن اوشاق اولور کن
قوجاغوندا بیر یاتایدیم
ائله بیر بهشت اولورسا
داها من ئوز آللاهیمدان
باشقا بیرشئی ایستمزدیم

* خان ننه ـ خانیم ننه‌نین مخففی‌دیر . بوردا شاعر أوز بؤیوك ننه سی بیگیم خانیمی خطاب ائتمیشدیر .

بیر

جان رستم !

بیر خبر چاتدی منه ، نـوح نبی قارقیشی تـك
ایچه‌ریمده بیلـه‌سن قوپدی نه طـوفان رستم
یاندی بیر لحظه ده خرمن کیمی آرزیم ، امیدیم
جانیم او یانغیدا یاندیقجا دئدیم : « جان رستم »
بللی دیر رستم اولان آغاماز ، آمما اوخـلار
سنه دگدیکجه اورکلردن آخـار قان رستم
«هفتخوان»لاردان آشیرسان ،آلیسان دئو یاراسین
قـرنیمز قهـرمانـی ، رستـم دستـان رستم
نه قده‌ر وارسا بو دنیـاده آذربایجـان ائلی
شانلی رستملر ایچون دیر ، شرف و شان رستم
طیلیسیم چای دره لرده نه قوچاق سالمیشدیـن
بیر امید کؤرپوسی که ، یول سالا کروان رستم
دئو یاتارکن ایکی قارداش قوبوشوردوق کئچه‌لر
او قوبوش ائل غمی نین دردینه درمان رستم
دئو لـر آمما آییلیب دویـدولار احـوالمیزی
هله لیك قالدی امید کـؤرپوسی ویران رستم
حزب شیطاندان‌اولان، قوی سنی اخراج ائله‌سین
باشدا یازمیش سنی أوز حزبینه رحمان رستم

قالمیشام من ده بو تایدا ، قولی باغلی ـ آسیلی
صف چکیب قارشیداغم ، سان که وئریرسان‌رستم
قارداشین قارداشیلا بیر گؤروشی ، بیر قوبوشی
قدغن اولمادا بـاخ ظلمه ، نه طغیـان رستم
یئتشیب وعده سی حقین ، امین اول دمدیدیر
آچیلا حق قاپیسی ، مات قـالا شیطان رستم
(نبی) تك بیزده قلیج رستمی چوخلار واریمیش
سن قلم رستمی سن ، جان سنه قوربان رستم
« شهریار »آرزی گؤز اولدی که (سهندیله) گله
(بختیار) مجلسینه ، باشدا (سلیمـان رستم)*

چابالیر اورك سینه‌مده

آینایا باخاندا گـؤردوم سققلیمه دن دوشوبـدی
من که چوخ قوجالمامیشدیم، بیلمیرم نەدن‌دوشوبدی
هنراولسا روح جواندیر، هله ـ هله دوشگون اولماز
اوندا که گؤردون دوشوبسن ، بو نفیر بدن دوشوبدی
اورایاکه سن گئدیرسن ، قویولار آچیبدی آغزین
شیطانین توری یاماندیر،هر گلیب ـ گئدن دوشوبدی

---

* بو شعر آذربایجانین کسگین قلم یازیچی‌سی رستم علیوفین مرثیه‌سی دیر.
بختیار و سلیمان رستم شمالی آذربایجان شاعرلریندن دیر .

نه قدەر باشین سلامت ، ال ـ آیاق دا باشسیز اولماز
آیاغا دەمیر دوشنده ، باشووا چدن دوشوبدی
قویودان که خلقه قازدین چیخا بیلمه سن سلامت
آدام اینجیدن بلایه ، آدام اینجیدن دوشوبدی
چابالیر اورك سینه‌مده ، باشی کسیلمیش تویوق تك
پیلله نی چیخاندا گؤردوم سینه نفه دن دوشوبدی
سئرچه‌دن، سیچاندان آرتیق، توری‌بیز قوراندادوشمز
آمما شئر تورون قوراندا فیل یا کرگدن دوشوبدی
« شهریار » عدندن آیری ، مرواری یئتیم قالاندا
یمن جنوبی دن ده ، باخاسان عـدن دوشوبدی *

معلول یازیق نیله سین ؟

ایتیر میشم کلفجه نین باشینی
تاپانمیرام اوزوکومون قـاشینی
مـاشین بیزی طبیعتدن آییریب
میرده شیره وئـریم بئلـه مـاشینی
ناخوشلوقدا ، قوجالیقلا ال ـ بیر دیر
قویمـاز قوجـا دولاندیرا بـاشینی

* بوشعر آذربایجانین بو فولکلوروندان الهام آلمیشدیرکی دئییر :
سقفالیما دن دوشوب   بیلمیرم ندن دوشوب

دؤرد

آغیز ـ بورون زینه وئریب چشمه تك
سیلنمیرم گؤزلـریمین یـاشینی
دوز قامتی چکن نقاش ، دونیانین
گؤز اوستونده ، اکری چکمیش قاشینی
یورولموشام ، بو دنیادان دویموشام
بیر آتایدیم ، بو کوللوکون داشینی
بیر گؤز دامی قبیرده وئرسه ، کاسیب
چول ـ پالازین ییغیشدیریب ، داشینی
اویموش ملـت هپروتـدان آییلیب
ییغیشدیریب چرسینی ، خاشخاشینی
جهاد گلیب ، معلول یازیق نیله سین ؟
نامرد مگـر تك قویا یولـداشینی
عاشورادیر ، قوجا معلول باش یاران
قـان گؤرنده غیرت باشی قـاشینی
قـانلا ، شهادت گوللرین سووارین
آلمیش الـه توپلارین آبیـاشینی
(ارتش بیست میلیونی) تنظیم اولور
شـاه اسماعیل ، ییغیر قیـزیلباشینی
جبهـه دالینـدا بـاجی شیهـا چکیر
شهیـد وئریر جبهـه ده قـارداشینی

بئش

شیطانـدا ییغمیش بـاشینا هرنه وار
صـدام لار تك اجامر ـ اوبـاشینی

امریکانین قـازانلاری دیب قـاپیب
قیژقیر داجاق بوز باشینی ، آشینی

مین ایل صبرین ، طوفانی وار دالیندا
نوح که داهـا گیزله دنمز یـاشینی

فجـر آچیلیب ، بلبل دوغور چالیلار
غـروب بوغور بایقوشلا ـ خفـاشینی

نـایب امـام گلیب ، کئچیب اختلاف
اسلام تـاپیر ایتمیش قـارانـداشینی

تفـرقه‌نی جمع ائـدیر اصنـافیمیز
بؤرکچی بـاسیر باغرینا کفاشینی

وحـدتمیز ، بیر قـازاندا قـاینادیر
نخودونی ، لپـه سینی ، مـاشینی

صنعت یئتیر (خود کفالیق) مرزینه
اوستـا کار ائتمیش احتیاج ، نـاشینی

« شهـریار » ین مقصودیه زنـدانین
(او توز بیر) یاز ، اوخوموشام کاشینی

باجیم اوغلی « بهروز » ین بایاتیلاری

اجـل کسدی یـانیوی   آخر آلـدی جانیوی
قیرخیوی توتان گئجه   اوخـودوم اعـلانیـوی

باشیـوا دولانمـادیـم   باشیمی یـولانمـادیم
(خانبامین) غم گونونده   شریکـده اولانمادیـم

***

بو خبر خوشا گلمـز   بو یاتان هـوشا گلمز
زحمتـی بـاشا گلسه   نیسـگیلی باشا گلمز

***

گؤز آچدی بیر زماندا   که هـامی الامـاندا
نه چکدی قورد الیندن   بو قارانلیق دومانـدا

***

ائشیدیب بیلنمـه دیم   یـاسیـوا گلنمه دیم
سنله مـن یازیق بالام   بیر دئییب گولنمه‌دیم

***

او شیرین دیل آشماسی   داد ـ دوزلی دانیشماسی
نه‌قوشایمیش ، قوشومون   قونماسیله ، اوشماسی

***

سئل گلر دیـوار ییخا   غم گلر اورك سیخا
ائو ییخان جوان داغی   اولور که یاددان چیخا ؟

***

یاس گرك قره گئیه   یاسلیـلار خینـو یئیه
باجیلار باشین یـولا   قارداش وای دئیه ـ دئیه

***

یاس گلی ، غم یئدیردی — ساز گلی، سؤز دئدیردی
قاباقجا بیز گئدیدیك — نیه (بهروز) گئدیردی ؟

***

یاز گله‌ر عبیر وئرسین — قیش گله‌ر قبیر وئرسین
جوانـا قبیر وئـره‌ن — قوجایا صبیر وئرسین

***

قـورتـاریب محرمین — قـویلادی آخر غمین
قویدی بیز قـالاتلارا — دنیـانیـن جهنمیـن

***

بی کسه، کس وئرن یوخ — سسینه، سس وئرن یوخ
فرمانلار هامی « آتش » — بیر« آتش بس» وئرن یوخ

***

اورك که‌خوش اولماسین — دنیادا کاش اولماسین
آنا جان اوغول یئری — بوشدیسا، بوش‌اولماسین

***

سعادت ، سعیـد لره — لعنـت ده یزید لـره
(بهروز) دا شهید اولدی — قوشولـدی شهید لـره

***

یوزولار بـو نظام لار — گله جکلـر امـام لار
شهید لر دورا جـاقلار — آلینـار انتـقـام لار

« صون »